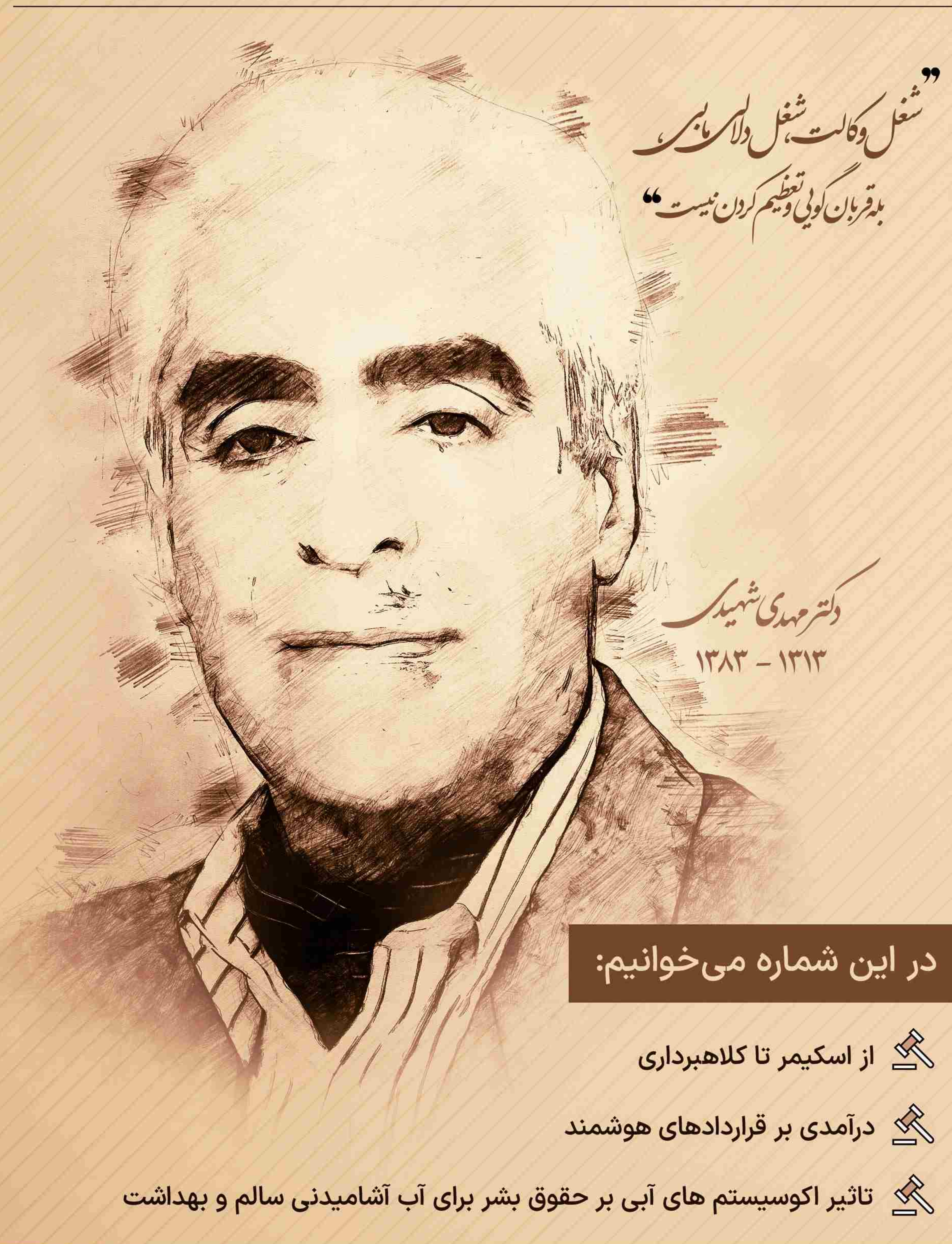

تبصره

سال دوم، شماره سوم، تابستان ۱۴۰۳

”شغل وکالت، شغل دلاست و دلاست
بدیه قربان کوئی تعظیم کردن نیست“

دکتر مهدی شهیدی
۱۳۸۳ - ۱۳۱۳

در این شماره می‌خوانیم:

از اسکیمر تا کلاهبرداری

درآمدی بر قراردادهای هوشمند

تأثیر اکوسیستم های آبی بر حقوق بشر برای آب آشامیدنی سالم و بهداشت

شناسنامه | تبصره

فصلنامه تبصره: سال دوم- شماره سوم- تابستان ۱۴۰۳

صاحب امتیاز: انجمن علمی دانشجویی حقوق
دانشگاه شهید چمران اهواز

مدیر مسئول: متین کیانی هفت لنگ

مشاور علمی: دکتر عارف بشیری

سردبیر: هدیه کعب عمیر

معاون سردبیر: امیرحسین راستی پور

ویراستاران ادبی: سیده یاسمین غرابی، محمدرضا خادم اردکانی

مدیر روابط عمومی: امیرحسین دهقانی هزاری

طراح جلد و صفحه‌آرایی: محمد نقنائی

گویندگان نسخه صوتی: فردین عیسوی، فاطمه حسام‌پور

هیئت داوران

دکتر عارف بشیری: گروه فقه و حقوق خصوصی
دکتر فرزاد کرمی کلمتی: گروه حقوق خصوصی و حقوق بین‌الملل
دکتر سجاد سجادی: گروه حقوق عمومی و حقوق کیفری

اعضای هیئت تحریریه

علیرضا ابراهیمی، فاطمه حسام‌پور، محمدرضا خادم اردکانی،
امیرحسین دهقانی هزاری، امیرحسین راستی‌پور، سلمان سویدزاده،
فردین عیسوی، سیده یاسمین غرابی، فاطمه محتجب

نویسندگان این شماره

علیرضا ابراهیمی، مهدی ابراهیمی، رضا اسداللهی، مریم پوربهمن،
محمدرضا خادم اردکانی، طارق ساعدی، امیر شریعتی اصل،
محمد حسین صادقی جوزانی، مهدی صالحی سده، کوثر عبیاوی،
فردین عیسوی، هدیه کعب عمیر، فاطمه محتجب، زینب مهتری

ارتباط با ما

اینستاگرام تبصره: tabsare

ایمیل تبصره: tabsarejournal@gmail.com

سیویلیکا: <https://civilica.com/doc/133406>

برای دسترسی به
نسخه صوتی،
لطفاً اسکن کنید.

فهرست مطالب

- ۵ | ۱. سخن سردبیر
- ۶ | ۲. از اسکیمر تا کلاهبرداری رایانه‌ای
- ۱۰ | ۳. درآمدی بر قراردادهای هوشمند
- ۱۶ | ۴. اثرات تخریب اکوسیستم‌های آبی بر حقوق بشر
- ۲۶ | ۵. رویکرد حقوق کیفری بر آزادی عقیده و مذهب
- ۳۰ | ۶. کارگاه قراردادنویسی: بررسی اصول و ماهیت
قراردادها (بخش دوم)
- ۳۵ | ۷. تبصره‌نامه (The Brain Reward System)
- ۴۲ | ۸. نمودار (آشنایی با مراجع عمومی و
اختصاصی قضایی)
- ۴۶ | ۹. نقش مرد در خانواده
- ۵۴ | ۱۰. تحلیلی بر وضعیت کودکان کار
- ۶۲ | ۱۱. گزارش (کارگاه مهارت‌افزایی ویژه حقوقی‌ها)
- ۶۶ | ۱۲. بررسی معامله اتهام در نظام‌های حقوقی
- ۷۲ | ۱۳. کارگاه مقاله‌نویسی (بخش دوم)
- ۸۲ | ۱۴. گشایش اعتبار اسنادی

سخن سردبیر

به نام خدا

سومین تبصره به شکرانه خداوند مهربان، با همراهی انجمن علمی دانشجویی حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز، از دیدگاه شما همراهان گرانقدر میگذرد.

بسیار مفتخریم که دو تبصره پیش، مورد استقبال و لطف بی‌کران اساتید و دانشجویان حقوق و علاقه‌مندان قرار گرفت. کنون سومین تبصره بر آن است، مطالبی جدید و آموزنده را در اختیار شما عزیزان قرار دهد. لازم به ذکر است که این شماره، همراه با نسخه صوتی تقدیم حضور شما عزیزان شده است.

سپاس فراوان از همه دوستان و بزرگوارانی که در این مسیر، ما را همراهی و یاری نموده‌اند. امیدواریم با عنایت و لطف و دقت خود، ما را در تداوم فصلنامه تبصره همراهی کرده و با یاری خداوند منان گام‌هایمان را در جهت پیشبرد اهداف هرچند کوچک، اما موثر در جامعه حقوقی ثابت نگه داریم.

هدیه
کعب عمیر
سردبیر

از اسکیمرها تا کلاهبرداری رایانه‌ای

بررسی تهدیدات امنیتی در دنیای دیجیتال

محمدرضا خادم اردکانی

■ دانش‌آموخته کارشناسی حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز ■

mohamadrezakhademardakani@gmail.com

اسکیمرها و اسکیمینگ، واژگانی کمتر شنیده‌شده و ناآشنا در میان افراد جامعه، اما با این حال، این نوع جرم که می‌توان از آن به عنوان جرمی نوین در حقوق کیفری یاد کرد، در سال‌های گذشته، تاکنون قربانی و بزه‌دیدگان بسیار و حجم بالایی از پرونده‌های قضایی را در محاکم ایران به خود اختصاص داده است.

۱- اسکیمرها

دستگاه و تراشه‌ای است که با کپی کردن غیر قانونی داده‌های نوار مغناطیسی کارت بانکی بر روی یک کارت بانکی خام دیگر، تمام اطلاعات حساب بزه‌دیده را منتقل می‌نماید؛ ارتکاب این جرم به طور معمول، در مکان‌هایی مانند خودپردازها، پایانه‌های پرداخت و در کنار دستگاه‌های کارت خوان (دستگاه پوز سیار) و غالباً توسط افرادی در نقش فروشنده‌های سیار و پیک‌های فروشگاه‌ها و رستوران‌ها صورت می‌پذیرد. به عبارت دیگر، شخص بزه‌کار با به‌دست‌آوردن اطلاعات حساب بانکی قربانی، به وسیله دستگاه اسکیمرها، دست به عملیات اسکیمینگ زده و پس از اخذ رمز کارت بانکی

از وی به عبارتی با کپی کردن اطلاعات ذخیره شده در دستگاه اسکیمرها بر روی کارت بانکی خام، کارت بانکی المثنی‌ای را بوجود آورده و اقدام به خالی نمودن حساب بانکی و انجام تراکنش‌های غیرمجاز مالی می‌نماید.

۲- ماهیت جرم اسکیمینگ از منظر قانون

برخی ارتکاب جرم اسکیمینگ را تحت عنوان جرم سرقت رایانه‌ای قلمداد کرده و در طرف دیگر، این نوع جرم را تحت عنوان کلاهبرداری رایانه‌ای تلقی نموده و آثار این نوع جرم را بر آن مترتب می‌سازند. با واکاوی در قوانین و مقررات موضوعه و بررسی عناصر و ارکان تشکیل دهنده جرم، روشن می‌شود

که می‌بایست میان رفتارهای تشکیل دهنده جرم تمایز صورت گیرد.

۲-۱ ماده ۱۲ قانون جرائم رایانه‌ای (ماده ۷۴۰ ق.م.ا.ت) که بیان می‌دارد: «هرکس به طور غیرمجاز داده‌های متعلق به دیگری را بریابد، چنانچه عین داده‌ها در اختیار صاحب آن باشد، به جزای نقدی از یک میلیون ریال تا بیست میلیون ریال و در غیر این صورت به حبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج میلیون ریال تا بیست میلیون ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد» بیانگر این است که شخص بزهکار با انجام عملیات اولیه جرم و به دست آوردن غیر مجاز اطلاعات حساب بانکی قربانی به وسیله دستگاه اسکیم، به تنهایی مرتکب جرم ربودن داده‌های متعلق به دیگری و به عبارتی سرقت رایانه‌ای گردیده است.

۲-۲ در رفتار دوم جرم، رکن کامل کننده و نهایی جرم اسکیمینگ، شخص بزهکار با

اقداماتی از قبیل خالی نمودن حساب بانکی و انجام تراکنش‌های غیر مجاز مالی نسبت به حساب بانکی قربانی (پس از سرقت داده‌ها و اطلاعات حساب بانکی) با عنایت به ماده 31 قانون جرائم رایانه‌ای (ماده ۷۴۱ ق.م.ا.ت) که بیان می‌دارد: «هرکس به طور غیر مجاز از سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی با ارتکاب اعمالی از قبیل وارد کردن، تغییر، محو، ایجاد یا متوقف کردن داده‌ها یا مختل کردن سامانه، وجه یا مال یا منفعت یا خدمات یا امتیازات مالی برای خود یا دیگری تحصیل کند علاوه بر رد مال به صاحب آن به حبس از یک تا پنج سال یا جزای نقدی از بیست میلیون ریال تا یکصد میلیون ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد». باید یکی از افعال مثبت وارد کردن، تغییر، محو، ایجاد یا متوقف کردن داده‌ها و یا مختل کردن سامانه، به عنوان رفتار فیزیکی لازم برای تحقق این جرم، صورت پذیرد. این اعمال

باید به طور غیرمجاز در سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی انجام شود و منتج به تحصیل وجه یا مال یا منفعت یا خدمات یا امتیازات مالی برای شخص مرتکب یا دیگری شود (میر محمد صادقی، ۱۴۰۱، ص. ۱۵۹).

با توجه به عناصر و ارکان تشکیل‌دهنده جرم اسکیمینگ و بخش‌های تشکیل‌دهنده ماده قانونی مزبور، در وهله‌ی اول با به دست آوردن اطلاعات حساب بانکی بوسیله دستگاه اسکیم و به طول غیر مجاز، دست به سرقت داده‌های شخصی شده و ثانیاً با تحصیل وجه، مال و منفعت به طور غیر مجاز و از طریق فریب دستگاه‌های رایانه‌ای مرتکب جرم کلاهبرداری رایانه‌ای گردیده است و آثار ماده ۱۳ قانون جرائم رایانه‌ای بر وی ترتیب اثر داده خواهد شد.

در جرائم رایانه‌ای و در جرم اسکیمینگ نیز، کلاهبرداران بر خلاف کلاهبرداری سنتی که یکی از ارکان تحقق آن اغفال و فریب انسان است، انسانی را فریب نداده بلکه سامانه‌ی رایانه‌ای را فریب می‌دهند و در اثنای آن اقدام به تحصیل مال و انجام تراکنش‌های مالی غیرمجاز نسبت به آن حساب بانکی می‌نمایند؛ به طوری که مرتکب بوسیله کارت بانکی کپی شده‌ای که با استفاده از دستگاه اسکیم به دست آورده است، اقدام به فریب دستگاه‌های خودپرداز و دستگاه‌های کارتخوان سیار کرده و به این ترتیب اخذ وجه و تراکنش‌های مالی به شکل غیر مجاز صورت می‌پذیرد.

۳- دادگاه صالح به جرم اسکیمینگ

هیات عمومی دیوان عالی کشور در رای وحدت رویه شماره ۷۲۹ مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۱ به استناد اصل بر صلاحیت دادگاه محل وقوع جرم، اظهار داشته است: «...هرگاه تهیه مقدمات و نتیجه حاصل از آن در حوزه‌های قضایی مختلف صورت گرفته باشد، دادگاهی

که بانک افتتاح کننده حساب زیان دیده از بزه که پول به طور متقلبانه از آن برداشته شده در حوزه آن قرار دارد، صالح به رسیدگی است...»

سخن پایانی

با توجه به رشد ارتکاب این گونه جرائم و به وجود آمدن شیوه‌های جدید در جهت ربودن داده‌های شخصی و تحصیل مال غیر قانونی، نکاتی در خصوص جلوگیری از به دام افتادن در این چنین جرائمی، کمک ارزنده‌ای به افراد جامعه می‌نماید. اولاً افراد می‌بایست در خریدهای روزانه خود، استفاده از کارت‌های بانکی با موجودی محدود و در اندازه خریدهای روز خود را در دستور کار قرار داده و از خرید اقلام کم قیمت با کارت بانکی دارای موجودی بالا اجتناب نمایند تا در صورت ارتکاب این چنین جرائم، شدت زیان وارده به قربانی قابل جبران باشد. ثانیاً لازم است افراد به صورت دوره‌ای و به شکل مستمر، نسبت به تغییر رمز کارت‌های بانکی خود اقدام نمایند. ثالثاً با خرید افراد از مراکز و فروشگاه‌های معتبر احتمال شکل گرفتن این جرم به اندازه قابل توجهی کاهش می‌یابد. رابعاً افراد بایستی در هنگام خرید و انجام تراکنش به وسیله کارت بانکی، خود نسبت به وارد کردن رمز کارت اقدام نمایند و از دادن رمز کارت به فروشندگان و سایرین اجتناب نمایند.

برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،
لطفاً کد بالا را اسکن کنید.

درآمدی بر قراردادهای هوشمند

فردین عیسوی

■ دانش‌آموخته کارشناسی حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز ■

Fardinisavi@gmail.com

چکیده

توسعه و حرکت سریع تکنولوژی بر جای جای زندگی بشر موثر بوده و همواره ابزارهایی تازه را در اختیار ما قرار می‌دهد، گرچه در ابتدا این ابزارها به‌سختی مورد پذیرش ما قرار می‌گیرند، اما در نهایت به بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی ما مبدل می‌شوند؛

در این یادداشت به مفهوم قراردادهای هوشمند و مزایا و معایب آن پرداخته می‌شود. این قراردادها به شکل کدهای کامپیوتری توسط برنامه‌نویسان نوشته‌شده و روی بستر بلاکچین فعال می‌شود. این دسته از قراردادها ضمن آن‌که واسطه‌های بین طرفین قرارداد را از میان می‌برد، آثار قرارداد را نیز به شکل قابل اعتماد و تغییرناپذیری، اجرا می‌کند. در این دسته از قراردادها، صرفاً با مهیا شدن شرایط قرارداد، به شکل خودکار عملیات اجرایی آن به شکل شفاف و تغییرناپذیری انجام می‌شود و امکان ممانعت یا توقف آن نیز وجود ندارد، آن‌چنان‌که هرگونه تغییر متقلبانه قابل تشخیص است و این ویژگی امنیت بسیار بالایی را به این دسته از قراردادها می‌دهد و امکان تقلب را به‌حداقل می‌رساند.

کلمات کلیدی: قرارداد هوشمند، بلاکچین، ارز دیجیتال، حقوق فناوری

مقدمه

وجود نداشت. به تدریج و با توسعه شبکه بلاکچین و ارزهای دیجیتال، قراردادهای هوشمند بر سر زبان‌ها افتاد و دنیای قراردادهای با مفهومی جدید مواجه شد. به تعریف ساده در قراردادهای هوشمند

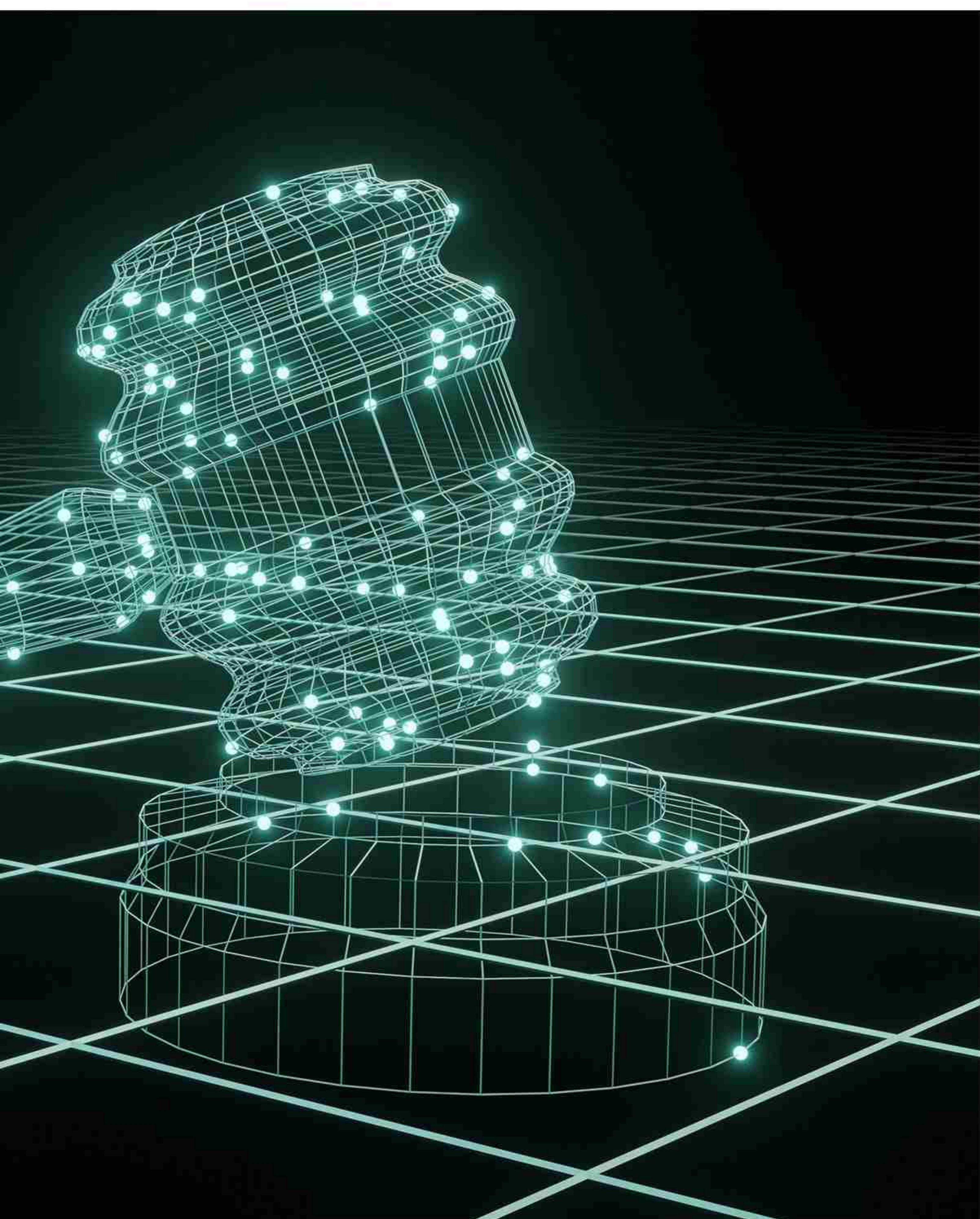
اصطلاح قرارداد هوشمند اولین بار در سال ۱۹۹۴ توسط نیک سابو، رمزنگار و متخصص علوم کامپیوتر مطرح شد، اما در آن زمان فضای اجرای این دسته از قراردادها

برنامه‌نویسان بر طبق خواسته کارفرمای خود کدی می‌نویسند که طی آن در صورت مهیا شدن شرایطی، عملیات خاصی به شکل خودکار اجرا می‌شود. مثلاً تصور کنید خودروی شما در تصادف خسارت دیده است، شما می‌بایست طبق قرارداد بین شما و شرکت بیمه، خسارت را مطالبه کنید و سپس به دستور شرکت بیمه، بانک مبلغ خسارت را به شما انتقال می‌دهد. در این شیوه امکان خطا و تقلب بسیار زیاد است و هر یک از طرفین می‌تواند در فرآیند اجرای قرارداد اختلال ایجاد کند. حال اگر قرارداد شما و شرکت بیمه یک قرارداد هوشمند باشد، شرایط به طور کلی تغییر خواهد کرد. در این شیوه شما و شرکت بیمه بر سر شرایط اعطای خسارت، میزان و نحوه محاسبه آن توافق می‌کنید و در نهایت یک برنامه‌نویس توافقات شما را روی بستر بلاکچین پیاده‌سازی می‌کند و یک هوش مصنوعی خاص هم برای تقویم خسارت مشخص می‌شود. در این صورت با یک روند سریع و اجتناب ناپذیر به محض بروز خسارت و احراز شرایط توافق شده، خسارت به کیف پول الکترونیکی شما انتقال می‌یابد.

۱. تعریف قرارداد هوشمند

قراردادهای هوشمند یک پروتکل برای انجام قرارداد الکترونیکی است (ربانی موسویان، ۱۴۰۰، ص ۱۰). برخی آن را کدهای سخت‌افزاری در بردارنده شروط و قیود بر بستری با قابلیت خود اجرایی تعریف کرده‌اند. (Hourani, ۲۰۱۷, ۱)

قراردادهای هوشمند بر بستر بلاکچین منعقد می‌شوند و این بستر قابلیت‌هایی نظیر امنیت بالا و شفافیت را برای شما فراهم

می‌کند. بلاکچین در واقع یک پایگاه داده است که متشکل از زنجیره‌ای از بلاک‌های به هم متصل است. در صورتی که شرایط اجرای یک قرارداد هوشمند مهیا شود، قرارداد به شکل خودکار اجرا شده و سپس یک بلاک جدید به زنجیره متصل می‌شود و دیگر امکان تغییر بلاک ایجاد شده وجود ندارد. در واقع برای افزوده شدن یک بلاک به بلاکچین چهار مرحله طی می‌شود:

۱- شروع معامله ۲- تایید تراکنش
۳- ذخیره معامله ۴- اضافه شدن بلاک به بلاکچین (آذرنیوار، ۱۴۰۲)

۲. مقایسه قرارداد هوشمند با قرارداد سنتی

در قراردادهای سنتی طرفین در مرحله اول با هم توافقی انجام داده و در دومین مرحله قراردادی منعقد می‌سازند و در مرحله سوم این قرارداد به تایید واسطه‌ای مثل بانک یا دولت رسیده و سپس اجرا می‌شود. اما مرحله توافق تا اجرا در قراردادهای هوشمند بسیار کوتاه‌تر و سریع‌تر می‌باشد؛ به طوری که پس از توافق طرفین و پیاده سازی این توافق در قالب کدهای کامپیوتری و بر بستر بلاکچین، با مهیا شدن شرایط به شکل خودکار این قرارداد اجرا می‌شود. هرچند که در واقع تفاوت اصلی قرارداد هوشمند با قرارداد عادی بهره‌گیری از فناوری بلاکچین است (پیشین) و قابلیت‌های خاص این قراردادها مبتنی بر این فناوری ایجاد و اجرا می‌شود.

۳. مزایای قرارداد هوشمند

۳-۱. شفافیت

پس از قطعیت معامله، نمونه‌ای از آن به تمامی سیستم‌های متصل به شبکه بلاکچین ارسال می‌شود و تمامی افراد قادر به مشاهده مفاد قرارداد می‌باشند

(Kehrli, ۲۰۱۶, ۱۷)

بنابراین طرفین می‌تواند قراردادهای طرف مقابل را بررسی کنند و با سنجش دارایی‌های ایشان اقدام به انعقاد معامله کنند (ناصر و مظفری، ۷۹۳۱، ص ۱۱).

۳-۲. جرم‌زدایی

به دلیل آن که هوش مصنوعی ارکان قرارداد را مورد بازخوانی قرارداده و سپس با استفاده از قابلیت خود اجرایی، آن را اجرا می‌کند، امکان آن که قرارداد خلاف واقع صورت بگیرد وجود ندارد و هوش مصنوعی از اجرای آن جلوگیری می‌کند و به نوعی رویکردی پیشگیرانه دارد (پیشین).

۳-۳. سرعت بالا

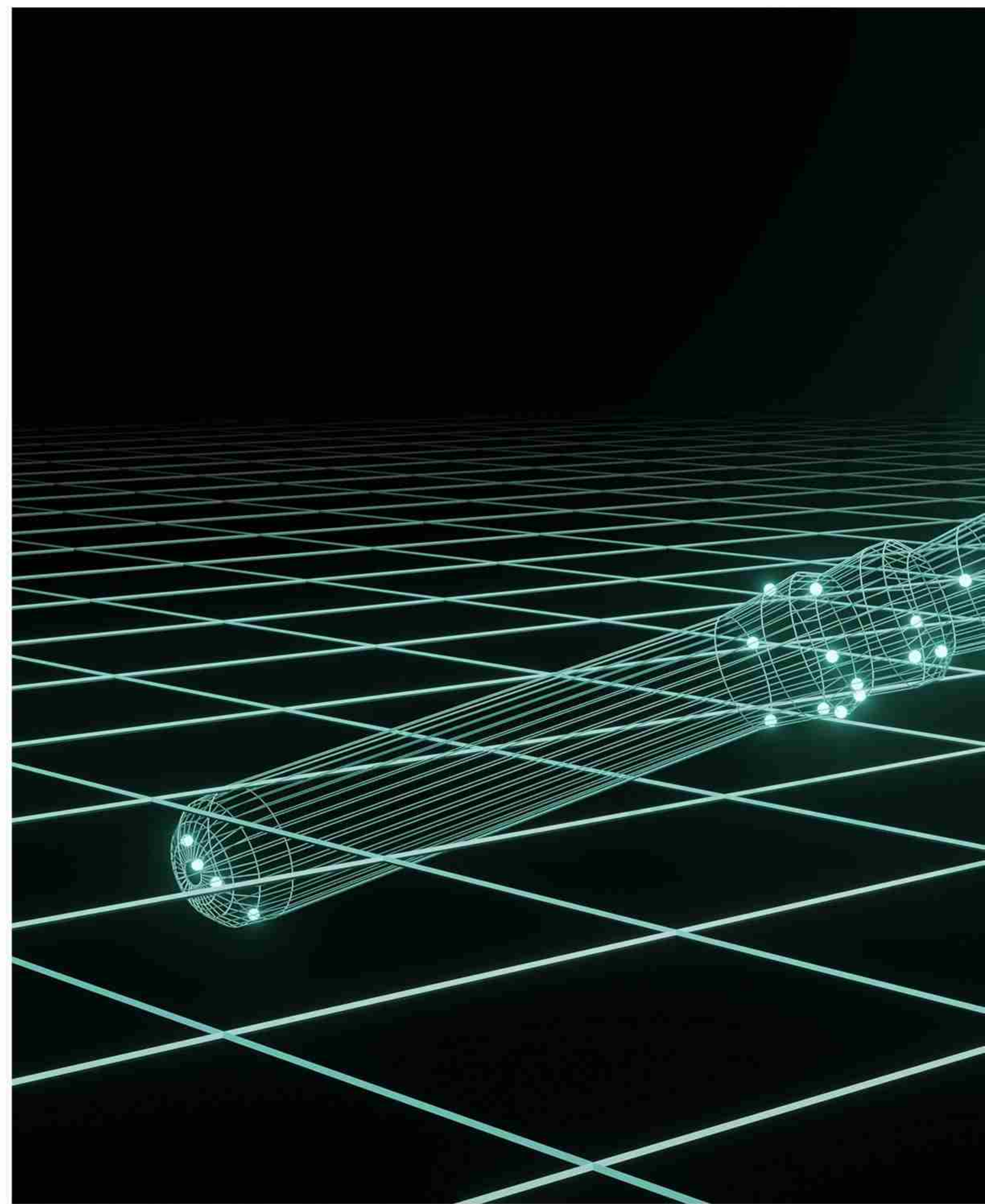
قراردادهای هوشمند از طریق حذف واسطه‌ها و قابلیت خود اجرایی علی‌رغم

یعنی لزوم اهلیت متعاملین، قصد و رضای متعاملین، معین بودن موضوع معامله و مشروعیت جهت معامله می‌شود، می‌بایست این شروط را در قراردادهای هوشمند قابل اجرا دانست (ناصر و مظفری، همان). البته شیوه اجرای این شروط در مواردی با قراردادهای سنتی تفاوت دارد. مثلاً درخصوص اهلیت متعاملین، نه تنها معیارهایی مثل رشد، عقل، بلوغ مورد توجه است، بلکه اثبات دارایی مورد نیاز متعاملین برای اجرای معامله و عدم وجود منع قانونی نیز از شرایط اعطای اهلیت می‌باشد.

(Stephen, ۲۰۰۷, ۴۷)

با جمع این موارد شخص اهلیت لازم برای بهره‌مندی از امضای الکترونیکی را به دست می‌آورد. همچنین ماده ۱۰ قانون مدنی چنین مقرر می‌کند: «قراردادهای خصوصی نسبت به کسانی که آن را منعقد نموده‌اند، در صورتی که مخالف صریح قانون نباشد، نافذ است». این ماده که اصل آزادی قراردادهای در نظام حقوقی ایران را مطرح می‌کند، صحتی بر پذیرش این دسته از قراردادهای می‌گذارد. البته نمی‌توان با استناد به این ماده قراردادهای مخالف نظم عمومی را توجیه کرد. با توجه به موارد فوق، ضمن آن که قراردادهای هوشمند، را می‌توان مورد پذیرش نظام حقوقی ایران دانست و تا حد زیادی احکام و قواعد قراردادهای سنتی و الکترونیکی را بر آنان اجرا کرد، اما تفاوت‌هایی نیز وجود دارد. مثلاً برخی اختیارات مثل خیار تأخیر تأدیه (ربانی موسویان، همان) ثمن به واسطه ویژگی خود اجرایی این قراردادهای قابل اجرا نمی‌باشد.

البته انتظار می‌رود به مرور و با گذشت زمان و رواج قراردادهای هوشمند، متخصصان زیادی پا به این عرصه گذارند و

آنکه غالباً به زمان متکی نیست از سرعت بسیار بالایی نیز برخوردار است. برای مثال تصور کنید در خارج از زمان اداری نیاز مبرم و ضروری به اخذ وام پیدا می‌کنید، در صورتی که قرارداد بین شما و بانک قراردادی هوشمند باشد و شروط اخذ وام طبق توافق شما در قالب یک قرارداد هوشمند منعقد شده باشد، می‌توانید در عرض چند دقیقه و در هر زمانی وام بگیرید.

۴. معایب قرارداد هوشمند

۴-۱. پیچیدگی و هزینه بالا

قراردادهای هوشمند از طریق کدنویسی‌های خاص و پیچیده ایجاد می‌شوند و این امر از معایب این دسته از قراردادهای می‌باشد.

مثلاً وقتی سخن از ماده ۱۹۰ قانون مدنی

۵. قراردادهای هوشمند در حقوق ایران

ماده ۱۸۳ قانون مدنی در تعریف عقد چنین مقرر داشته: «عقد عبارت است از اینکه یک یا چند نفر در مقابل یک یا چند نفر دیگر تعهد به امری نمایند و مورد قبول آنها باشد». در تعریف دیگری نیز عقد چنین تعریف شده است: «عقد عبارت است از ماهیت حقوقی که با همکاری متقابل اراده دو یا چند شخص در عالم اعتبار به وجود می‌آید» (شهیدی، ۱۳۹۳، ۴۸).

مطابق تعاریف فوق، دلیلی وجود ندارد که قراردادهای هوشمند را صرفاً به واسطه شیوه خاص انعقاد آنها خارج از مفهوم قانونی عقد و قواعد عمومی قراردادها بدانیم. اساساً در نظام حقوقی ایران نیز تفکیکی میان قراردادهای کاغذی و الکترونیکی صورت نگرفته است و امروزه قراردادهای الکترونیکی در زندگی روزمره ما جریان دارد و شرکت‌های زیادی خدمات و

فرآیند انعقاد این گونه قراردادها تسهیل شود.

۴.۲. امکان بروز خطا در فرآیند کدنویسی

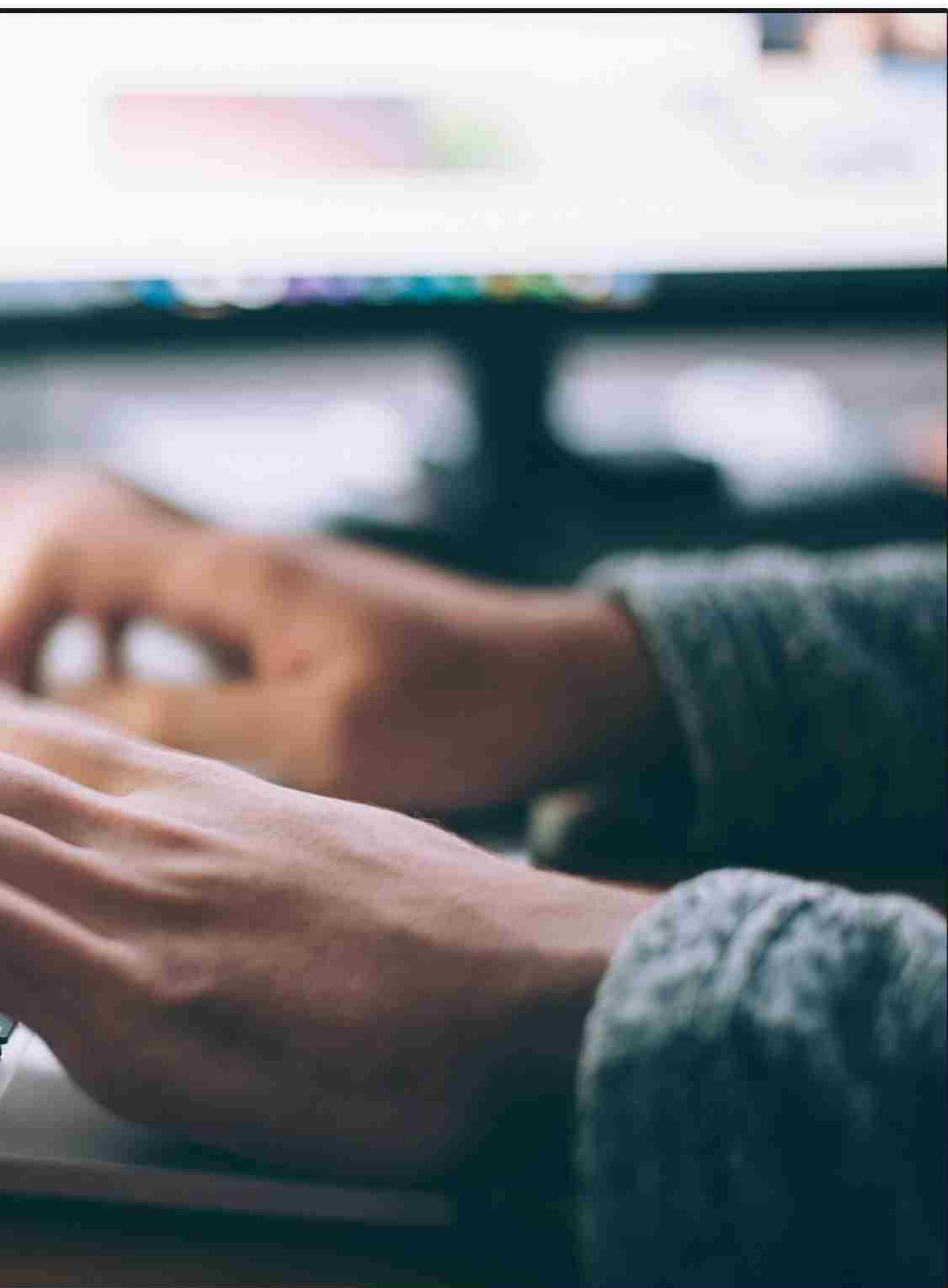
همواره این احتمال وجود دارد که در فرآیند کدنویسی اشتباهاتی ایجاد شود. از طرفی این قراردادها بر بستر بلاکچین ایجاد می‌شوند و طبیعتاً امکان اصلاح آنها وجود ندارد. بنابر این اشتباه می‌تواند بسیار پرهزینه تمام شود. مثلاً در پروژه DAO علی‌رغم گستردگی و جذب سرمایه بالای آن (حدود ۱۴ درصد از کل کوین‌های اتریوم) حفره‌های امنیتی ایجاد شد که برآمده از کدنویسی این پروژه بود. در نهایت ۱۷ ژوئن ۲۰۱۷ یک هکر با استفاده از حفره‌های امنیتی این پروژه توانست ۳.۸ میلیون اتریوم (معادل ۷۰ میلیون دلار) به سرقت ببرد.

۴.۳. خلأهای قانونی

در خصوص پذیرش یا عدم پذیرش قراردادهای هوشمند نظام‌های حقوقی به اتفاق نظر نرسیده‌اند و قواعد و اصول قراردادهای سنتی گاهی پاسخگوی شرایط خاص قراردادهای هوشمند نمی‌باشد. لذا بسیاری از کشورها برای حل این مسئله با چالش‌هایی مواجه شده‌اند.

۴.۴. تغییرناپذیری

گرچه این ویژگی را می‌توان یکی از مزایای قرارداد هوشمند دانست که راه کلاهبرداری و تقلب را می‌بندد، اما از سویی دیگر بسیار اتفاق می‌افتد که قراردادهای سنتی پس از انعقاد دستخوش تغییراتی می‌شوند. مثلاً نرخ‌های تعیین شده تعدیل می‌گردد یا بندی به مفاد قرارداد افزوده می‌شود. اما در قراردادهای هوشمند این امکان وجود ندارد و تغییر جز با ایجاد قرارداد جدید ممکن نمی‌باشد.

متمایز می‌کند. با توجه به این ویژگی‌های غالباً مثبت، انتظار می‌رود به مرور جامعه با این دسته از قراردادهای، بیش از پیش آشنا شده و از آن بهره‌گیرد. البته این به معنای به حاشیه رانده شدن قراردادهای سنتی نمی‌باشد، چرا که در بسیاری از موارد، انعقاد یک قرارداد سنتی مقدمه‌ای بر انعقاد قرارداد هوشمند و تثبیت موارد توافق شده محسوب می‌شود. همچنین باید توجه داشت علی‌رغم آنکه قوانین عام قانون مدنی و قواعد عمومی قراردادهای، قراردادهای هوشمند را تا حدی پوشش داده و بر آن‌ها حکومت می‌کنند، اما با گسترش هرچه بیشتر این قراردادهای خلأهای قانونی آن نمایان خواهد شد و این مسئله ما را با چالش‌هایی مواجه خواهد ساخت. انتظار می‌رود قانون‌گذار قوانین اختصاصی با تکیه بر ویژگی‌های خاص قراردادهای هوشمند تدوین نماید تا از مشکلات احتمالی آینده جلوگیری شود.

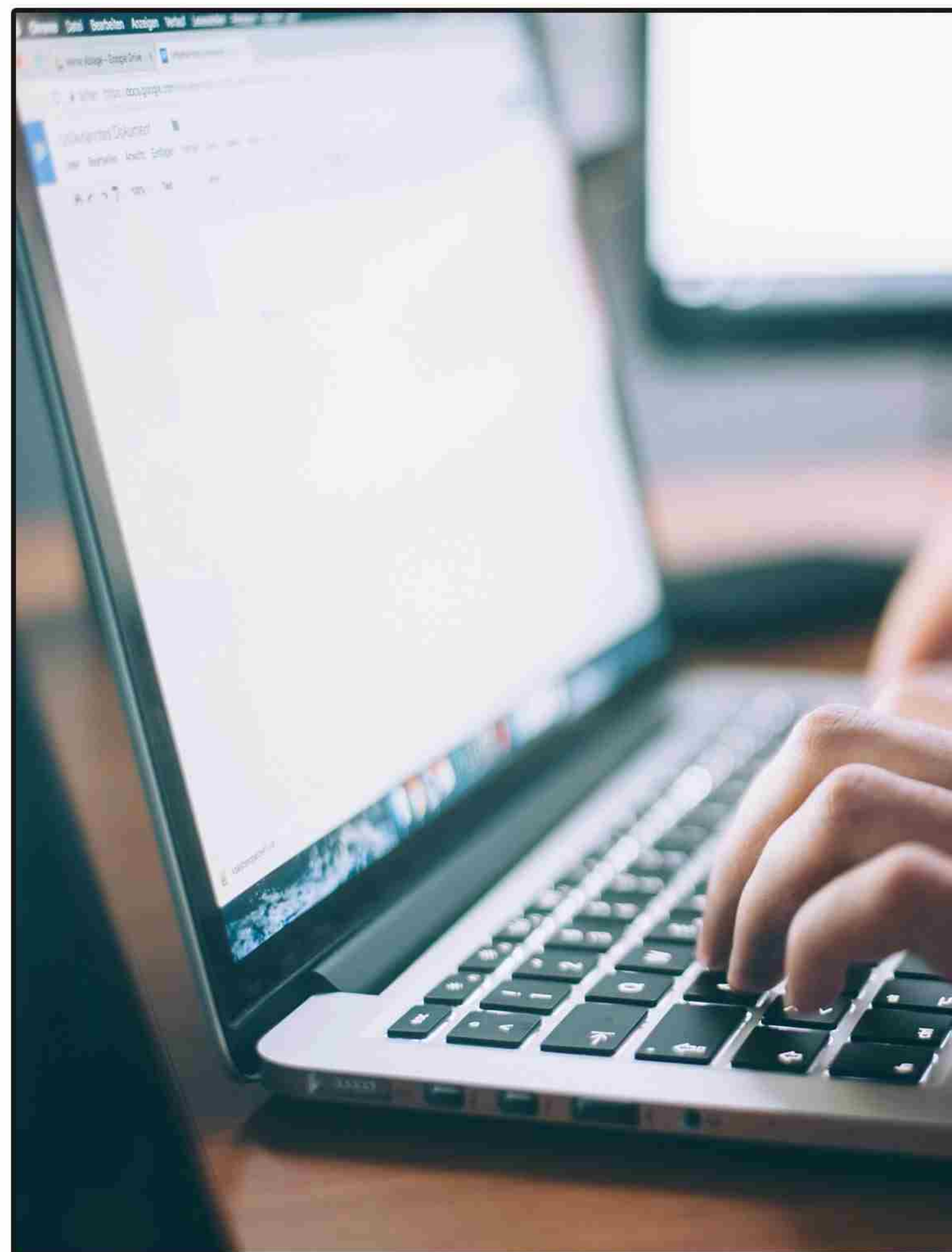
برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،
لطفاً کد بالا را اسکن کنید.

محصولات خود را از طریق درگاه‌های الکترونیکی به فروش می‌رسانند. مثلاً در سال‌های اخیر شرکت‌های بیمه از این قابلیت بهره‌زیادی برده‌اند. قراردادهای هوشمند را نیز می‌توان نوعی پیشرفته قراردادهای هوشمند دانست.

از طریق وحدت ملاک میان این دو مفهوم قواعد و اصول حاکم بر قراردادهای الکترونیکی را نیز بر قراردادهای هوشمند قابل اجرا دانست؛ یعنی آن که تمامی شروط صحت قرارداد می‌بایست برای قراردادهای هوشمند نیز مورد توجه قرار گیرد.

نتیجه‌گیری

قراردادهای هوشمند ضمن آن که شباهت زیادی با قراردادهای سنتی دارند، ویژگی‌هایی داشته که آن‌ها را از قراردادهای سنتی

اثرات تخریب اکوسیستم‌های آبی بر حقوق بشر برای آب آشامیدنی سالم و بهداشت

امیر شریعتی اصل

■ کارشناس ارشد حقوق بین‌الملل، پردیس فارابی دانشگاه تهران ■

amirshariatiasl@gmail.com

چکیده

اکوسیستم‌های آبی، مجموعه‌ای پویا از گونه‌های گیاهی و جانوری هستند که با یکدیگر و محیط اطرافشان در تعامل هستند. این اکوسیستم‌ها بسیار شکننده هستند و به راحتی می‌توانند در اثر آلودگی مختل شوند. تغییرات کوچک می‌تواند اثرات بزرگی بر یک اکوسیستم داشته باشند. به طور کلی، عواملی که سلامت و پایداری یک اکوسیستم آبی را تعیین می‌کنند، شامل جریان انرژی، چرخه مواد مغذی، تنوع زیستی و تعاملات بین تمام اجزای اکوسیستم است. متأسفانه، در سال‌های اخیر، آلودگی آب به یک نگرانی فزاینده تبدیل شده است و تهدیدات قابل توجهی برای سلامت انسان و اکوسیستم در سراسر جهان ایجاد می‌کند. آب آلوده ممکن است منجر به مشکلات شدید سلامتی برای افرادی شود که آن را مصرف می‌کنند، تعادل ظریف اکوسیستم‌های آبی را مختل می‌کند و باعث آسیب‌های زیست‌محیطی گسترده می‌شود. این واقعیت که ۲.۲ میلیارد نفر دسترسی تضمینی به آب آشامیدنی سالم ندارند و ۲.۴ میلیارد نفر بدون دسترسی به سرویس بهداشتی اولیه زندگی می‌کنند، تقریباً ۶۷۳ میلیون نفر اجابت مزاج باز انجام می‌دهند و در نتیجه، سالانه حدود ۲ میلیون مرگ و میر وجود دارد؛ همراه با بسیاری از استدلال‌های دیگر، توصیف وضعیت آب را به عنوان یک بحران جهانی توجیه می‌کند. بدین منظور در مقاله حاضر سعی شده است با استفاده از داده‌های کتابخانه‌ای و با روش توصیفی تحلیلی، به موضوع اثرات تخریب اکوسیستم‌های آبی بر حقوق بشر برای آب آشامیدنی سالم و بهداشت پرداخته شود.

واژگان کلیدی: اکوسیستم‌های آبی، حق آب، حقوق بشر برای آب آشامیدنی و بهداشت، حوضه آبخیز، آلودگی آب

مقدمه

آب، اکسیر حیات و یک منبع ضروری برای همه موجودات زنده است. اکوسیستم‌های آب شیرین اثرات سیل و خشک‌سالی را کاهش می‌دهند. اکوسیستم‌هایی مانند حراهای ساحلی و پوشش گیاهی حاشیه رودخانه، زمین را از فرسایش و سیل محافظت می‌کنند. تالاب‌ها و یخچال‌های طبیعی جریان آب را تنظیم می‌کنند و سفره‌های زیرزمینی می‌تواند به‌عنوان یک بافر ذخیره‌شده در طول دوره‌های خشک عمل کنند.^۱

متأسفانه، در سال‌های اخیر، آلودگی آب به یک نگرانی فزاینده تبدیل شده است و تهدیدات قابل‌توجهی برای سلامت انسان و اکوسیستم در سراسر جهان ایجاد می‌کند. آب آلوده ممکن است منجر به مشکلات شدید سلامتی برای افرادی شود که آن را مصرف می‌کنند، تعادل ظریف اکوسیستم‌های آبی را مختل می‌کند و باعث آسیب‌های زیست‌محیطی گسترده می‌شود. امروزه اثرات مخرب ناشی از فرآیندهای صنعتی، رشد سریع جمعیت، تغییرات اقلیمی و سوء مدیریت در برداشت از منابع آب به تشدید بحران اکوسیستم‌های آبی دامن زده است. سلامت مردم، به‌ویژه افراد فقیر، ارتباط تنگاتنگی با وضعیت بهداشتی و اکولوژیکی رودخانه‌ها یا سفره‌هایی دارد که از آن‌ها آب دریافت می‌کنند. بنابراین سلامت آن اکوسیستم‌ها بر بهره‌مندی از حقوق بشر در مورد آب و فاضلاب تأثیر دارد. تخریب یا شکستن پایداری رودخانه‌ها، تالاب‌ها و سفره‌های زیرزمینی، با تأثیر بر ماهیگیری و معیشت جوامع رودخانه‌ای، سایر حقوق بشر را نیز به خطر می‌اندازد. همچنین می‌تواند به‌طور جدی بر پایداری دلتاها و سواحل که زندگی بسیاری از مردم به آن‌ها بستگی دارد

تأثیر بگذارد.

با توجه به مطالب ذکرشده، در این مقاله، ابتدا به موضوع اهمیت سلامت اکوسیستم‌های آبی برای زیست‌کره و سپس به عوامل تخریب و ایجاد بحران در اکوسیستم‌های آبی و در پایان به اثرات تخریب اکوسیستم‌های آبی بر حقوق بشر برای آب آشامیدنی سالم و بهداشت خواهیم پرداخت.

۱. اهمیت سلامت اکوسیستم‌های آبی برای زیست‌کره

۱- الف) اکوسیستم آبی

اکوسیستم‌های آبی، مجموعه‌ای پویا از گونه‌های گیاهی و جانوری هستند که با یکدیگر و محیط اطرافشان در تعامل هستند. اکوسیستم‌های آبی هم در محیط‌های آب شیرین و هم در محیط‌های دریایی یافت می‌شوند و برای سلامت زیست‌کره ضروری هستند. آن‌ها همچنین با ذخیره و چرخش کربن، نیتروژن و سایر مواد مغذی، نقش مهمی در آب‌وهوای جهانی دارند. علاوه بر این، اکوسیستم‌های آبی منبع مهم غذا، تفریح و شغل هستند. بسیاری از مردم برای امرار معاش خود به ماهی و سایر موجودات آبی متکی هستند و فعالیت‌های تفریحی مانند ماهیگیری و شنا برای سلامت روحی و جسمی بسیاری از افراد مهم است.

۱- ب) حوضه آبخیز

حوضه آبخیز منطقه‌ای از زمین است که آب بر روی آن جریان می‌یابد تا به یک آب

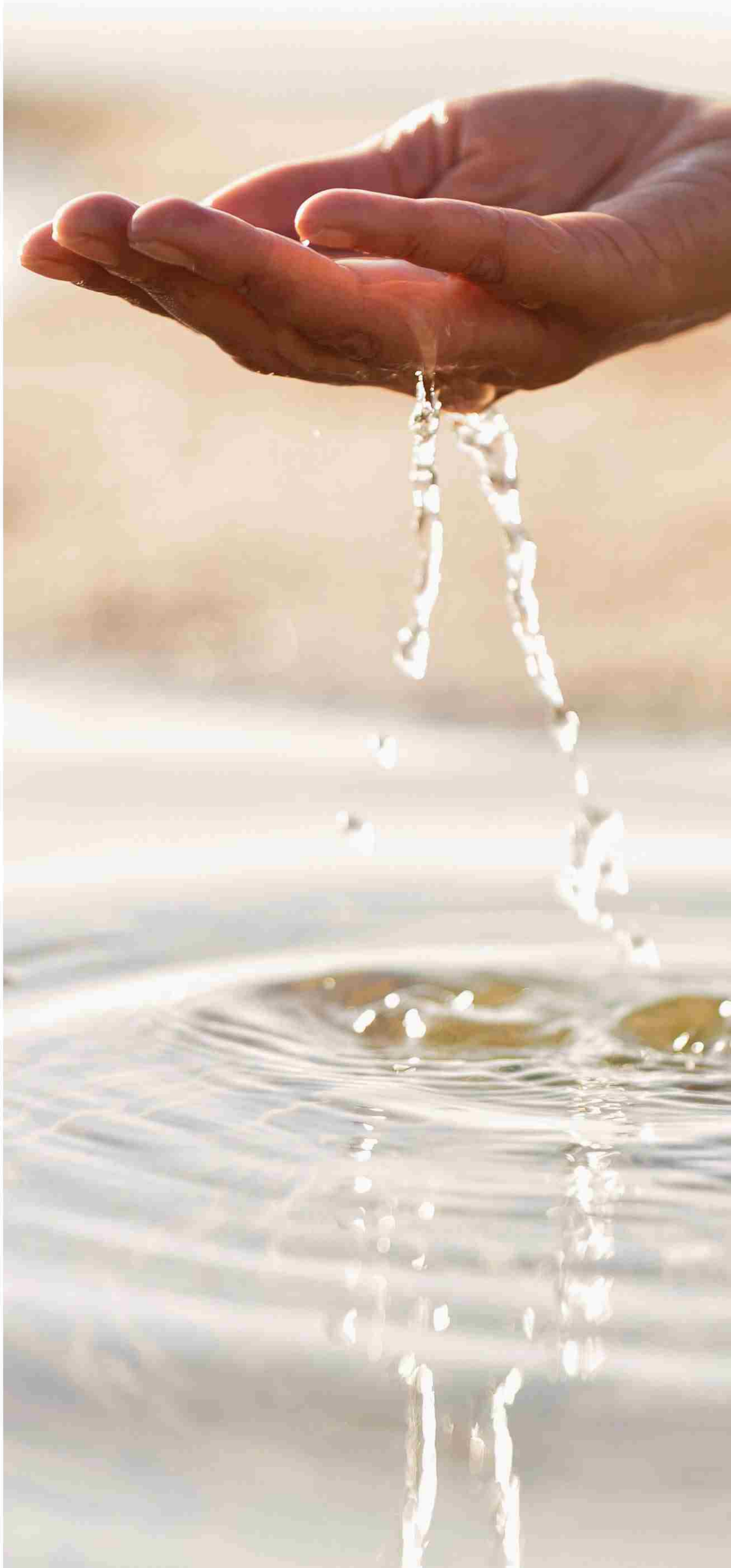
1-https://www-unwater-org.translate.goog/water-facts/water-and-ecosystems?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=fa&_x_tr_hl=fa&_x_tr_pto=sc

2-<https://babythesis.com/short-essay-on-aquatic-ecosystem/>

مشترک مانند دریاچه یا برکه برسد. همه ما در یک حوضه آبخیز زندگی می‌کنیم. حوضه‌های آبخیز می‌توانند به بزرگی رودخانه می‌سی‌سی‌پی یا به کوچکی یک مزرعه با برکه باشند. تغییر یک حوضه آبخیز بر تمام موجودات زنده در آن حوضه تأثیر می‌گذارد. مردم می‌توانند یک حوضه آبخیز را با سنگ‌فرش روی زمین و ایجاد ساختمان تغییر دهند. این تغییر بر نحوه جریان آب بر روی زمین تأثیر می‌گذارد و ممکن است باعث شود مواد مضر مستقیماً به آب سرازیر شوند. این امر بر روی موجوداتی که برای بقا به آب وابسته هستند، تأثیر می‌گذارد. به‌عنوان مثال، برخی از ماهی‌ها از موجودات درون آب تغذیه می‌کنند. آب آلوده ممکن است باعث مرگ این موجودات شود و ماهی را بدون غذا باقی بگذارد. به همین دلیل است که ما باید این روابط را درک کنیم و از منابع آبی خود محافظت کنیم.^۳

۱-ج) آب‌های زیرزمینی

سفره‌های زیرزمینی ریه‌های آب طبیعت در جزایر و قاره‌ها هستند و ۹۹ درصد از آب مایع شیرین سیاره را ذخیره و مدیریت می‌کنند. آب‌های زیرزمینی نیمی از آب برداشت‌شده برای مصارف خانگی در جهان را تأمین می‌کند. همچنین بیشترین تأمین آب رودخانه‌ها، دریاچه‌ها و تالاب‌ها به سفره‌های زیرزمینی بستگی دارد. سفره‌های زیرزمینی تنها دسترسی امکان‌پذیر و مقرون‌به‌صرفه به آب را برای بسیاری از جوامع روستایی فقیر، به‌ویژه در سرزمین‌های خشک و نیمه‌خشک مانند جنوب صحرای آفریقا و جنوب آسیا، با جمعیت‌های روستایی بزرگ اما پراکنده، فراهم می‌کند. حدود ۲۵ درصد از آب آبیاری از سفره‌های زیرزمینی استخراج می‌شود که ۳۸ درصد از سطح آبی را پوشش

اکوسیستم است.^۵ اکوسیستم‌های رودخانه‌ای عملکردهای حیاتی را برای جوامع ساحلی مدیریت می‌کنند. آن‌ها فیلترهای سبزی هستند که آب سفره‌های آبرفتی را توسط بخشی از رودخانه که از دید پنهان است و زیر شن‌های بستر رودخانه جریان کندتری دارد؛ تصفیه می‌کنند. همچنین، این اکوسیستم‌های ساحلی، همراه با تالاب‌ها و دریاچه‌ها با جنگل‌های ساحلی خود، سیلاب‌های رودخانه‌ها را با گسترش و کاهش سرعت آن‌ها در مناطق سیل‌خیز بستر رودخانه‌ها، نرم می‌کنند. این کارکرد گسترش و ملایم کردن سیل در حوضه‌های میانی اهمیت زیادی دارد چرا که خطر سیل را در پایین‌دست رودخانه که اغلب در آنجا مناطق پرجمعیت وجود دارد، کاهش می‌دهد. همچنین اگر رودخانه‌ها، دریاچه‌ها و تالاب‌ها وضعیت خوبی داشته باشند، به‌عنوان منبع غذایی حیاتی برای بسیاری از جوامع که ماهیگیری به‌عنوان پایه پروتئینی رژیم غذایی آن‌ها است، نقش حمایتی دارند.

(A/HRC/54/32,2023)

حفاظت و احیای اکوسیستم‌های مرتبط با آب باعث کاهش و تقویت انعطاف‌پذیری در برابر تغییرات اقلیمی می‌شود. به‌عنوان مثال، تالاب‌ها، کربن را از جو به دام می‌اندازند و مناطق ساحلی را از طوفان‌ها و مناطق داخلی را با حفظ آب در برابر سیل و خشک‌سالی محافظت می‌کنند. تالاب‌ها برای کاهش تغییرات اقلیمی، کاهش اثرات سیل و خشک‌سالی، و حفاظت از کاهش تنوع زیستی آب شیرین موردنیاز هستند.

(UN-Water, 2021)

می‌دهد. همچنین، سفره‌های زیرزمینی با مدیریت صحیح و عدم بهره‌برداری بیش‌از حد، می‌توانند ذخایر استراتژیک برای مدیریت خشک‌سالی‌های فوق‌العاده‌ای باشند که تغییرات اقلیمی به آن دامن می‌زند.

(A/HRC/54/32,2023)

۱- د) اهمیت سلامت اکوسیستم‌های آبی

آب در سیاره زمین بسیار فراوان است. با این حال، ۵.۹۷ درصد را آب شور و تنها ۰.۲ درصد را آب شیرین تشکیل می‌دهد که بیشتر به‌صورت یخ دائمی در قطب‌ها یا بالای کوه‌ها ذخیره می‌شود. حدود ۵.۰ درصد از حجم کل آب شیرین موجود است که از طریق رودخانه‌ها، دریاچه‌ها و سفره‌های زیرزمینی در گردش است. اکوسیستم‌های آبی شامل اقیانوس‌ها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها، نهرها، مصب‌ها و تالاب‌ها هستند. در این اکوسیستم‌های آبی موجودات زنده‌ای مانند ماهی، گیاهان و ریزاندامگان^۴ وجود دارند که برای بقا به آب وابسته هستند. این اکوسیستم‌ها بسیار شکننده هستند و به‌راحتی می‌توانند در اثر آلودگی مختل شوند. همه موجودات زنده در یک اکوسیستم دارای یک حوضه آبخیز هستند. اگر بخشی از اکوسیستم از بین برود در نتیجه کل اکوسیستم ممکن است آسیب ببیند. به‌عنوان مثال، مقدار گیاهان موجود، مقدار مواد مغذی موجود را تغییر می‌دهد و تعداد شکارچیان موجود، مقدار طعمه و در نتیجه گیاهان در دسترس را تغییر می‌دهد. تغییرات کوچک می‌تواند اثرات بزرگی بر یک اکوسیستم داشته باشند. به‌طورکلی، عواملی که سلامت و پایداری یک اکوسیستم آبی را تعیین می‌کنند، شامل جریان انرژی، چرخه مواد مغذی، تنوع زیستی و تعاملات بین تمام اجزای

3- <https://www.marine.usf.edu/pjocean/index.html>

4- Microorganism

5- <https://www.123helpme.com/essay/The-Importance-of-Ecosystems-to-All-Life-363577>

وارد شده به آب‌های سطحی حاوی انواع موجودات زنده بیماری‌زا است که در صورت استفاده از این آب‌های آلوده برای مصارف خانگی و غیره، می‌تواند منجر به انتقال بیماری‌های ناشی از آب شود و بنابراین به‌طور کلی برای سلامت انسان و جامعه مضر است. حدود ۲۵ درصد از کل مرگ‌ومیرها در سراسر جهان ناشی از بیماری‌های عفونی ناشی از ریزاندامگان بیماری‌زا است. دانشمندان حدود ۱۴۰۰ گونه از ریزاندامگان را از جمله باکتری‌ها، تک‌یاخته‌ها، انگل‌های تک‌یاخته‌ای، کرم‌های انگلی، قارچ‌ها و ویروس‌ها شناسایی کرده‌اند که می‌توانند باعث بیماری شوند.

۲-ب) فلزات سنگین و استخراج از معادن فلزات سنگین هم از منابع طبیعی و هم از منابع انسانی وارد اکوسیستم آبی می‌شوند. فلزات سنگین آبرزی آلوده معمولاً دارای سطوح بالای جیوه، کروم، سرب، کادمیوم، مس، روی، نیکل و غیره در

حتی اکوسیستم‌های آبی مانند نهرهای کوچک یا رودخانه‌های خشک که اغلب نادیده گرفته می‌شوند، ارائه‌دهندگان مهم خدمات اکوسیستم هستند. با این حال، آن‌ها به شدت در برابر تخریب در نتیجه فعالیت‌های انسانی آسیب‌پذیر هستند. بنابراین، دانشمندان باید آگاهی عمومی از این اکوسیستم‌ها و اهمیت آن‌ها برای رفاه انسان را به عنوان اولین گام در جهت حفاظت و احیای آن‌ها بالا ببرند. (Vernica Ferreira et al, 2023)

۲- عوامل تخریب و ایجاد بحران در اکوسیستم‌های آبی

عوامل متعدد انسانی در به چالش کشیدن اکوسیستم‌های آبی دخیل است. صنعتی شدن و دورریز پسماندهای صنعتی به رودخانه‌ها، مواد شیمیایی کشاورزی، تخلیه زباله‌های جامد و زباله‌های خانگی در رودخانه‌ها و همچنین تغییرات اقلیمی را می‌توان از عوامل مؤثر در ایجاد بحران در اکوسیستم‌های آبی دانست.

۲- الف) فاضلاب شهری

بیشترین حجم زباله‌های تخلیه شده در اکوسیستم‌های آبی فاضلاب است. فاضلاب شامل: پسماندهای صنعتی، زباله‌های شهری و زباله‌های خانگی است که زباله‌های حمام، ماشین لباسشویی، آشپزخانه و مواد مدفوع را شامل می‌شود. منابع آب شیرین بهترین راه برای تخلیه این زباله‌ها هستند. تخمین زده می‌شود که «۵۸ درصد از فاضلاب‌های مناطق شهری و ۸۱ درصد پسماندهای صنعتی مستقیماً بدون تصفیه یا تصفیه ناکافی به بدنه‌های آبی تخلیه می‌شوند که منجر به آلودگی حدود ۷۳ درصد از بدنه‌های آبی می‌شود. پساب فاضلاب

دائمی جمعیت می‌شود.
(A/HRC/54/32,2023)

۲-پ) اوتروفیکاسیون^۶

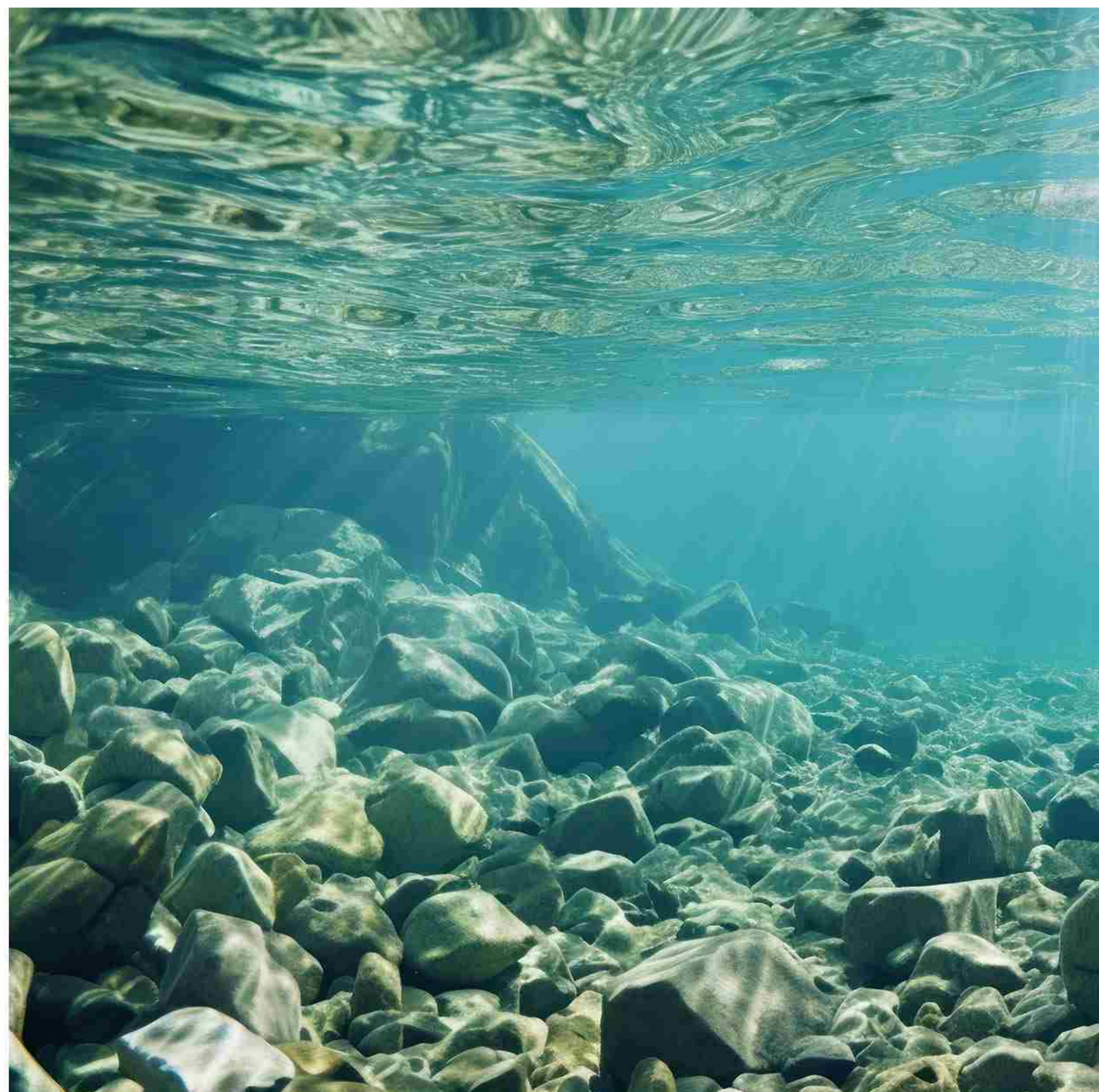
اوتروفیکاسیون عامل اصلی تخریب بسیاری از اکوسیستم‌های آب شیرین و دریایی در جهان است. به دلیل افزایش دسترسی به یک یا چند فاکتور رشد محدودکننده موردنیاز برای فتوسنتز مانند نور خورشید، دی‌اکسید کربن و مواد مغذی با رشد بیش‌از حد گیاهان و جلبک‌ها، مشخص می‌شود. بااین‌حال، «فعالیت‌های انسانی از طریق تخلیه مواد مغذی محدودکننده مانند نیتروژن و فسفر سرعت و وسعت اوتروفیکاسیون را در اکوسیستم‌های آبی تسریع کرده‌اند و پیامدهای شگرفی برای منابع آب آشامیدنی، شیلات و آب‌های تفریحی دارند. «پیامدهای شناخته‌شده‌ی اوتروفیکاسیون زراعی شامل: شکوفایی جلبک‌های سبز آبی (سیانوباکتری‌ها)، منابع آب آشامیدنی آلوده، تخریب فرصت‌های تفریحی و کاهش اکسیژن^۷ است. مسمومیت حیوانات اهلی، حیات وحش و حتی انسان‌ها توسط شکوفه‌های جلبک‌های سمی (سیانوباکتری‌ها) در سراسر جهان اثبات شده است.

۲-ت) پلاستیک و میکروپلاستیک

پلاستیک‌ها مزایای قابل‌توجهی برای جامعه بشری ایجاد می‌کنند؛ هرچند به دلیل دوام، استفاده ناپایدار و مدیریت نامناسب زباله، به‌طور گسترده در زیستگاه‌های طبیعی انباشته می‌شوند. در شرایط محیطی، اقلام

سیستم آب هستند. آرسنیک، کادمیوم، مس، جیوه و روی پنج فلزی هستند که بیشترین تأثیر بالقوه را دارند که در نتیجه فعالیت‌های کشاورزی و صنعتی با غلظت‌های بالا از طریق سیلاب و تخلیه فاضلاب وارد محیط‌زیست می‌شوند. اثرات مضر مختلفی از جمله رشد غیرطبیعی جنین، نارسایی تولیدمثل و نقص ایمنی به دلیل قرار گرفتن در معرض فلزات آبی به‌دست‌آمده است. (Ishrat Bashir et al,2020)

برآورد شده‌است که استخراج از معدن، سالانه بیش از ۱۸۰ میلیون تن زباله خطرناک را در رودخانه‌ها، دریاچه‌ها و اقیانوس‌ها در سراسر جهان تخلیه کند. آلودگی سرچشمه‌های رودخانه‌ها بر کل حوضه‌های آبخیز تأثیر می‌گذارد، به سفره‌های زیرزمینی نفوذ می‌کند و خاک‌ها را آلوده می‌کند. آلودگی سمی اکوسیستم‌های آبی اغلب به آب آشامیدنی و آب برای آبیاری و دام می‌رسد و بر غذا تأثیر می‌گذارد و باعث مسمومیت پیش‌رونده، تجمع و

۶- واژه مصوب: هوپوروش (معانی دیگر: پرغذایی، مغذی شدن)

7- Hypoxia

اکوسیستم تأثیر می‌گذارد. افزایش دمای آب باعث تغییر در تناسب حرارتی زیستگاه‌های آبی برای گونه‌های ساکن می‌شود. گرم شدن هوا باعث می‌شود رواناب زودتر در ماه‌های زمستان رخ دهد. تغییرات فصلی در رواناب رودخانه‌ها اثرات منفی قابل‌توجهی بر بسیاری از اکوسیستم‌های آبی خواهد داشت. تالاب‌های ساحلی به‌ویژه در برابر افزایش سطح دریا در ارتباط با افزایش دمای جهانی آسیب‌پذیر هستند.

(N. LeRoy Poff et al,2002)

عمده تأثیرات اجتماعی تغییرات اقلیمی مربوط به آب است. در طول ۲۰ سال گذشته، ۹۰ درصد از بلایای قابل‌توجه ناشی از حوادث طبیعی، مربوط به آب بوده است که تغییرات اقلیمی باعث تشدید آن خواهد شد. در هنگام سیل، مواد مغذی مانند نیترات‌ها یا دوغاب دام، مواد زائد جامد و آلاینده‌های موجود در زمین به رودخانه‌ها و دریاچه‌ها شسته می‌شوند، اکوسیستم‌ها و قابلیت شرب آب را تخریب می‌کنند و بهداشت را تحت تأثیر قرار می‌دهند. در طول دوره خشک‌سالی، به دلیل در دسترس بودن آب کمتر با رقیق شدن کمتر، آلودگی با جریان رودخانه همراه می‌شود و قابلیت شرب را کاهش می‌دهد و باعث تنش آبی می‌شود (A/HRC/54/32,2023)

۳- اثرات تخریب اکوسیستم‌های آبی بر حقوق بشر برای آب آشامیدنی سالم و بهداشت

حقوق بین‌الملل آب بخشی از حقوق بین‌الملل است و در کنار اصول کلی آن، قواعد خاص‌تری را ارائه می‌کند که منشأ آن، هم در عرف بین‌المللی و هم در حقوق معاهدات است.

(PALAK KATTA,2021)

پلاستیکی بزرگ‌تر به میکروپلاستیک‌ها که معمولاً قطرشان کمتر از ۵ میلی‌متر است، تجزیه می‌شوند. میکرو پلاستیک‌ها از نظر کارشناسان و نهادهای بین‌المللی مختلف یک مسئله نوظهور جهانی تلقی می‌شوند. منابع بالقوه میکرو پلاستیک‌ها شامل تصفیه‌خانه‌های فاضلاب، رواناب از مناطق شهری، کشاورزی، توریستی و صنعتی و همچنین فعالیت‌های کشتیرانی، زباله‌های ساحلی، ماهیگیری و بنادر است. ترکیباتی مانند میکروپلاستیک‌ها می‌تواند در هنگام خورده شدن به موجودات زنده منتقل شوند، این ممکن است قرار گرفتن در معرض شیمیایی موجودات زنده خورده شده و در نتیجه سمی شدن را افزایش دهد.

۲-ث) نشت نفت

نشت نفت که در نتیجه آسیب، حوادث حمل‌ونقل و سایر فعالیت‌های صنعتی و معدنی ایجاد می‌شود، جزء زباله‌های خطرناک طبقه‌بندی می‌شود. آن‌ها به‌عنوان متداول‌ترین آلاینده‌های آلی اکوسیستم‌های آبی، در نظر گرفته می‌شوند. نشت نفت منبع کشتی‌های دریایی می‌تواند در نتیجه حوادث یا عملیات کشتی یا تخلیه عمدی زباله‌های نفتی در اقیانوس‌ها رخ دهد. هیدروکربن‌های نفتی برای همه اشکال حیات سمی هستند و به موجودات زنده آبی و زمینی آسیب می‌رسانند.

(Ishrat Bashir et al,2020)

۲-د) تغییرات اقلیمی

اکوسیستم‌های آبی در برابر تغییرات اقلیمی بسیار آسیب‌پذیر هستند. تغییرات بارندگی و رواناب، مقدار و کیفیت زیستگاه موجودات آبی را تغییر می‌دهد و بنابراین به‌طور غیرمستقیم بر بهره‌وری و تنوع

اگر آب به‌درستی مدیریت شود به‌عنوان ابزاری برای توسعه پایدار، ایجاد صلح و دیپلماسی بازدارنده عمل می‌کند. آب می‌تواند ارزشی ویژه داشته باشد که می‌تواند منافع متضاد را متحد کند و ایجاد اجماع بین کشورها و جوامع را ترویج کند.

دسترسی به آب آشامیدنی سالم و سرویس بهداشتی به‌عنوان حقوق اولیه بشر شناخته‌شده است و بنابراین یک تعهد حقوقی برای دولت‌ها است. دستور کار^۸ ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار اشاره صریح به اصول حقوق بشر، برابری و عدم تبعیض دارد و هدف توسعه پایدار آن^۹ شامل اهدافی است که به‌طور خاص به دسترسی به خدمات آب و فاضلاب عادلانه، ایمن و پایدار می‌پردازد.

(Economic Commission for Europe, 2019)
حقوق بشر در مورد آب و فاضلاب در سال ۲۰۱۰ توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد و شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد به رسمیت شناخته شد. و همچنین حق بشر بر آب آشامیدنی توسط قطعنامه مجمع عمومی در سال ۲۰۱۵، به‌طور متمایز از حق بشر برای بهداشت به رسمیت شناخته شد.

(European Union, 2021)

هرچند قطعنامه‌های مجمع عمومی سازمان ملل متحد الزام‌آور نیستند ولی امروزه نقش بی‌بدیل این قطعنامه‌ها در توسعه حقوق بین‌الملل از طریق حقوق نرم^{۱۰} بر کسی پوشیده نیست. برای توسعه حقوق بشر در مورد آب و فاضلاب نقش کلیدی دولت‌ها را به‌عنوان مجری این حقوق نمی‌توان کتمان کرد.

8- The 2030 Agenda for Sustainable Development

9- sustainable development goals 6 (SDG6)

10- Soft Law

۳- حق آب شامل چیست؟

حق آب شامل دسترسی به حداقل مقدار آب آشامیدنی سالم برای حفظ زندگی و سلامتی است. تأمین آب برای هر فرد باید به اندازه کافی و مداوم باشد

تا مصارف شخصی و خانگی را که شامل آب آشامیدنی، شستن لباس، تهیه غذا و نظافت شخصی و خانگی است، پوشش دهد. سایر مصارف آب خانگی مانند آب استخر یا باغبانی در محدوده حق آب نمی‌گنجد. آب برای مصارف شخصی و خانگی باید سالم و قابل قبول باشد.

طبق نظر عمومی شماره^{۱۱} ۱۵ کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، آب باید عاری از میکروب‌ها و انگل‌ها، مواد شیمیایی و خطرات رادیولوژیکی باشد که سلامت فرد را تهدید می‌کند. همچنین باید رنگ، بو و طعم قابل قبولی داشته باشد تا اطمینان حاصل شود که افراد به جایگزین‌های آلوده‌ای که ممکن است جذاب‌تر به نظر برسند، متوسل نشوند. این الزامات برای همه منابع تأمین آب، از جمله: آبلوله‌کشی، تانکرها، آب تأمین‌شده توسط فروشندگان و چاه‌های حفاظت‌شده، اعمال می‌شود. همچنین کمیته در اظهار نظر کلی شماره ۱۵ خود خاطرنشان کرد که در هنگام درگیری‌های مسلحانه، شرایط اضطراری و بلایای طبیعی، تعهدات دولت‌ها شامل حق بر آب و مقررات حقوق بشردوستانه بین‌المللی مربوط به آب است. این حقوق شامل حفاظت از اشیاء ضروری برای بقای جمعیت غیرنظامی، از جمله تأسیسات و منابع آب آشامیدنی، و اطمینان از دسترسی غیرنظامیان، بازداشت‌شدگان، زندانیان و مراجعه‌کنندگان به آب کافی است.

(UN, Human Rights Fact Sheets. No. 35)

۳-الف) بحران جهانی آب

این واقعیت که ۲.۲ میلیارد نفر دسترسی تضمینی به آب آشامیدنی سالم ندارند و ۲.۴ میلیارد نفر بدون دسترسی به سرویس بهداشتی اولیه زندگی می‌کنند، تقریباً ۶۷۳ میلیون نفر اجابت مزاج باز انجام می‌دهند و در نتیجه، سالانه حدود ۲ میلیون مرگ و میر وجود دارد؛ همراه با بسیاری از استدلال‌های دیگر، توصیف وضعیت به عنوان یک بحران جهانی آب را توجیه می‌کند. بیشتر آن ۲.۲ میلیارد نفر، تشنه‌هایی نیستند که در محیط‌های بی‌آب زندگی می‌کنند؛ بلکه یا افراد فقیری هستند که برای تأمین نیازهای اولیه خود به آب آشامیدنی دسترسی ندارند، درحالی‌که آب آشامیدنی موجود به کسانی که توانایی مالی دارند، ارائه می‌شود و یا مردم فقیری که در کنار رودخانه‌ها، دریاچه‌ها یا سفره‌های زیرزمینی آلوده زندگی می‌کنند.

(A/HRC/54/32,2023)

۳-ب) چه کسانی تحت تأثیر قرار دارند؟

در محیط‌های شهری، شبکه‌های آب‌رسانی و فاضلاب اغلب به محله‌های بزرگ یا سکونتگاه‌های غیررسمی که فقیرترین خانواده‌ها در آن زندگی می‌کنند؛ نمی‌رسد. آن‌ها با وجود درآمد ناچیز، در نهایت آب مورد نیاز خود را برای زندگی از دست‌فروشان با کامیون‌های تانکر خریداری می‌کنند، بدون اینکه تضمینی برای آشامیدن داشته باشند و هزینه‌ای بسیار بیشتر از محله‌های دسترسی به شبکه تأمین آب برای

خانواده‌های ثروتمند، می‌پردازند. تخمین زده می‌شود که آن‌ها بین ۱۰ تا ۲۰ برابر بیشتر از همسایگان ثروتمندتر خود پرداخت می‌کنند. این واقعیت که آن خانواده‌ها آب آشامیدنی ندارند، به طور دقیق، با ناتوانی آن‌ها در پرداخت مرتبط نیست. درواقع آن‌ها با تلاش

11- General Comment No. 15: The Right to Water (Arts. 11 and 12 of the Covenant)

نتیجه‌گیری

تخریب اکوسیستم‌های آبی در آینده پیامدهای غیرقابل جبرانی را برای بشریت به همراه خواهد داشت چراکه اکوسیستم‌های آبی عملکردهای حیاتی را برای جوامع ساحلی مدیریت می‌کنند.

این اکوسیستم‌ها دارای منابع غنی غذایی و تفریحی هستند که می‌تواند امنیت شغلی مردم این مناطق را تضمین کند و در صورت نابودی پیامدهای جبران‌ناپذیری از جمله بیکاری، فقر و تغییر بافت جمعیتی یک منطقه را به دنبال خواهند داشت.

همچنین تخریب این اکوسیستم‌ها یکی از حقوق اولیه بشر که حق سلامت و بهداشت می‌باشد و در اکثر کنوانسیون‌های حقوق بشری از جمله میثاقین حقوق بشر به آن اشاره شده است را تحت‌الشعاع قرار خواهد داد. بنابراین سلامت اکوسیستم‌های آبی به نوعی تضمین‌کننده حقوق بشر برای آب آشامیدنی و بهداشت خواهد بود. تضمین حقوق بشر در مورد آب آشامیدنی سالم و بهداشت مستلزم تعهد دولت‌ها به مدیریت اکوسیستم‌های آبی و تضمین وضعیت اکولوژیکی خوب آن‌ها است. درواقع همان‌طور که همه ما می‌دانیم در حقوق بین‌الملل هیچ قدمی در جهت احقاق حقوق بشر بدون خواست دولت‌ها برداشته نخواهد شد. در اینجا بحث اولویت‌ها مطرح است.

برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،
لطفًا کد بالا را اسکن کنید.

زیاد و بهای گزاف هزینه می‌پردازند. تمایز کلیدی، در حاشیه قرار گرفتن محله‌های فقیرنشین در مقابل محله‌های ثروتمندی است که به شبکه‌های آب و فاضلاب متصل هستند. بنابراین نابرابری و تبعیض به محرک‌های فقر تبدیل می‌شوند. در بسیاری از کشورهای درحال توسعه، این واقعیت که تأمین آب شهری قابل شرب ممکن نیست، عادی یا اجتناب‌ناپذیر فرض می‌شود. در این خصوص، کسانی که درآمد کافی دارند، حتی اگر قیمت آن حدود ۱۰۰۰ دلار آمریکا در هر ۱۰۰۰ لیتر باشد، آب بطری (معدنی) مصرف می‌کنند، درحالی‌که فقیرترین افراد، در نهایت خطرات ناشی از نوشیدن آب لوله‌کشی را متحمل می‌شوند. به‌هرروی، کلیه دولت‌ها، شهرها و حتی پایتخت‌های بزرگ این واقعیت را که فقیرترین جمعیت آن‌ها به‌طور روزانه آب ناسالم می‌نوشند و پیامدهای مربوط به آن بر سلامت در کوتاه‌مدت، میان‌مدت یا بلندمدت اثر خواهد داشت، طبیعی می‌دانند. همان‌طور که در بالا توضیح داده شد، تخلیه زباله‌های شهری تصفیه نشده، همراه با آلودگی‌های سمی ناشی از معادن، صنعت و حتی کشاورزی، نه تنها به سلامت اکوسیستم‌ها بلکه به سلامت عمومی ساکنان پایین دست نیز آسیب می‌رساند. همچنین آلودگی ناشی از ضایعات دام‌های صنعتی و کوددهی بیش از حد در کشاورزی که به آب آشامیدنی ختم می‌شود، تأثیرات جدی بر سلامت عمومی به‌ویژه سلامت کودکان دارد. علاوه بر این، حتی در غیاب اطلاعات دقیق در مورد دامنه‌ای که به اصطلاح آلاینده‌های نوظهور از جمله داروها، میکرو پلاستیک‌ها و هورمون‌ها ممکن است داشته باشند، تأثیر آن‌ها بر تنوع زیستی و سلامت انسان به حدی جدی می‌شود که نوشیدنی بودن بسیاری از منابع آب را زیرسؤال می‌برد. (A/HRC/48/50)

رویکرد حقوق کیفری ایران به آزادی عقیده و مذهب

رضا اسداللهی

■ دانشجوی کارشناسی حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز ■

reza.asadollahi10@gmail.com

چکیده

آزادی عقیده و مذهب از حق‌های بنیادین و اصل‌های پایه‌ای در نظام‌های حقوقی است. شناسایی حق بر اقلیت بودن مذهبی، آزادی در انتخاب و تغییر عقیده و انجام مناسک و تعالیم مذهبی از جمله حقوق موسوم به آزادی باور است که به‌عنوان حقی از حقوق مدنی و سیاسی بشری محسوب می‌شود.

مقدمه

آزادی عقیده و مذهب از بنیادی‌ترین حق‌های مدنی - سیاسی و به مفهوم آزادی هر انسان برای داشتن یک دین، جهان‌بینی و باور ناوابسته و جدا از آیین‌ها و باورهای دیگران و اکثریت و حتی نداشتن هرگونه گرایش مذهبی و دینی است، حقی که باید از سوی شهروندان و حکومت گرامی شمرده و هرگونه تعرض و تبعیض نسبت به دارنده آن ناورا دانسته شود.

(طباطبایی موتمنی، ۱۳۹۶: ۸۴)

آزادی عقیده متضمن آزادی نفی هرگونه عقیده، آزادی انتخاب هرگونه عقیده و آزادی تغییر عقیده‌ای به عقیده دیگر است و

درواقع آزادی عقیده عبارت است از اینکه هر فرد، هر فکر و باوری اعم از اجتماعی، فلسفی، سیاسی یا مذهبی را که می‌پسندد یا عین حقیقت می‌پندارد، آزادانه انتخاب کند، بی‌آنکه با نگرانی یا بیم و یا تجاوزی روبه‌رو شود.

زمانی که از آن سخن گفته می‌شود، آن را در سه حوزه آزادی انتخاب باور یا عقیده، آزادی اظهار عقیده و درنهایت آزادی تبلیغ عقیده تصور کرده‌اند. بنابراین حق بر آزادی عقیده و مذهب، اعتقاد یا عدم اعتقاد به عمل یا عدم عمل است. (حسنی کارنامی، ۱۳۹۳: ۸۱)

گفت که ثبات و امنیت کشور با حفظ حقوق دگر کیشان و دگرانديشان بهتر تأمين می‌شود. اگر حکومت، حقوق این گروه‌ها را رعایت کند، امید است که اقلیت‌ها نیز وفاداری خود را به آن نشان دهند و در نتیجه امنیت کشور و پایداری نظام سیاسی حفظ شود، زیرا ثبات و رفاه عمومی کشور به سود اقلیت‌ها نیز خواهد بود.
(ابراهیمیان، ۲۴۴: ۱۳۹۱)

حق بر آزادی عقیده و مذهب در اسناد بین‌المللی و ملی:

در اسناد بین‌المللی حقوقی مکرر به این حق انسانی اشاره شده است:
(اعلامیه جهانی حقوق بشر)
۱۰ دسامبر ۱۹۴۸ (در مواد) ۱۹، ۱۸، ۲ (مقرر می‌دارد که هر فرد حق آزادی مذهب داشته و این حق از دید این اعلامیه شامل حق

اما تنگنای اصلی به‌ویژه با توجه به ابعاد هنجاری و اخلاقی ادیان این است که بسیاری از این هنجارها به قالب‌های الزام‌آور دیگری مانند قوانین کیفری یا نظم عمومی جامعه دگرگون شده‌اند. در بحث محدودیت‌های آزادی عقیده و مذهب بُعد هنجار ساز یک مذهب ویژه یا حکومتی در یک کشور به‌عنوان اخلاق نیک و همگانی جامعه، محدودکننده آزادی عقیده و مذهب خواهد شد. این در حقیقت گونه‌ای تعارض یا حداقل ترجیح یک مذهب بر دیگر باورها است.

(زمانی، ۱۵۹: ۱۳۸۴)

بنیاد و گوهر آزادی عقیده و مذهب، گزینش دلخواهانه هر باوری است، داد و گرفت اندیشه‌ها و آموزه‌ها به‌عنوان یک پدیده اجتماعی و سیاسی در قلمرو حقوق قرار می‌گیرد. به‌عنوان یک قاعده‌عام می‌توان

و مذاهب شناخته شده در قانون اساسی)

رویکردهای ناقض آزادی عقیده و مذهب در

حقوق کیفری ایران:

دولت‌ها باید حقوق موسوم به آزادی باور، حق بر اقلیت بودن مذهبی و فکری یا نداشتن هرگونه باور دینی و مذهبی را توأم با داشتن حق برخورداری از همه حقوقی که شهروندان اکثریت دارند، تمام و کمال در حقوق داخلی و از جمله حقوق کیفری به رسمیت شناخته و تضمین نمایند و از سوی دیگر در فرآیند تقنینی و قضایی از اعمال تبعیض و رفتارهای ناعادلانه با اقلیت‌ها خودداری کنند. یکی از مهم‌ترین اصول حقوقی که همواره در ارتباط با اقلیت‌ها مورد توجه بوده.

اصل برابری در مقابل قانون است. صرف‌نظر از مفهوم متواتر از این اصل که عدم تبعیض در برخورداری از حقوق میان همه شهروندان است، اقلیت‌ها در پرتو این اصل، خواهان توجه به حقوق خاص خود هستند.

دخالت تبعیض‌آمیز دولت می‌تواند در یک طیف گسترده که در یک‌سوی آن اعمال تبعیض‌های قانونی و مجازات‌های خشونت‌بار ضد پیروان یک مذهب و در سوی دیگر اقدام‌های غیرمستقیم تبعیض‌آمیز باشد، قرار گیرد. رانده شدن از جامعه، فشارهای روانی، فرهنگی و اقتصادی، تحمیل انزوا، حذف و تحریم فرهنگی و سیاسی و اجتماعی و اقتصادی از دیگر شیوه‌های برخورد است. نظام عدالت کیفری ناقص حق آزادی عقیده و مذهب افزون بر اینکه حقوق اقلیت‌ها را به‌عنوان یک انسان نادیده و بر حق آنان بر داشتن عقیده‌ای متفاوت از اکثریت یا تغییر مذهب آسیب می‌رساند،

تغییر مذهب یا عقیده نیز هست. ماده ۹ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر (۳ سپتامبر ۱۹۵۳) مقرر می‌دارد: هر کس حق آزادی اندیشه، وجدان و مذهب دارد. این حق شامل آزادی افراد برای تغییر مذهب و اعتقاد نیز می‌شود. (زمانی، ۱۶۲:۱۳۸۴)

رویکردهای حمایتی از آزادی عقیده و مذهب

در حقوق کیفری ایران:

اعمال مجازات‌های کیفری بر کسانی که حق آزادی باور شهروندان یا موجودیت گروه‌های اقلیت فکری و مذهبی را نقض می‌کنند، می‌توان بالاترین شکل حمایت از اقلیت‌ها و آزادی عقیده و مذهب دانست. اقلیت‌های مذهبی و فکری در کشوری که اکثریت بالایی در آن بر یک مذهب ایمان دارند، با داشتن ویژگی (در اقلیت بودن) به‌عنوان یکی از گروه‌های آسیب‌پذیر، نیازمند حمایت‌های قانونی‌اند. کثرت‌گرایی و رواداری اجتماعی که قائل به پاسداشت اندیشه‌ها و آیین‌های اقلیت و ارج‌گذاری به تفاوت‌های مذهبی و فکری مردمان گوناگون یک کشور است، بر این اندیشه استوار است که برابری در مقابل قانون، عامل تضمین‌کننده حقوق گروه‌های اقلیت به شمار می‌رود. اصل برابری در مقابل قانون دارای دو مفهوم شکلی (منع تبعیض در برخورداری از حقوق به جهت داشتن ویژگی‌های اقلیت) و ماهوی (حمایت برابر قانون از حقوق خاص و تفاوت‌های فرهنگی گروه‌های اقلیت) است. (حبیب زاده و هوشیار، ۱۳۹۳: ۶۱)

رویکردهای حمایت‌کننده از حق آزادی عقیده

و مذهب شهروندان در قوانین کیفری

منع تفتیش عقیده، شرب خمر غیرمسلمان، جنایت بر درگذشته غیرمسلمان، تساوی در دیه و تغلیظ آن، توهین به ادیان

شیعه از اسلام، انقلاب و ایران دفاع کردند. در قانون مجازات اسلامی، جرائم سازمان‌یافته یا مبتنی بر نفرت بر ضد یک گروه اقلیت فکری یا عقیدتی به‌منظور از بین بردن موجودیت یا ضربه زدن به آن‌ها، ترغیب و تحریک به تبعیض، خصومت یا خشونت علیه فرقه‌ها یا گروه‌های مذهبی جرم‌انگاری نشده و ارتکاب جرم علیه اعضای یک گروه اقلیت با قصد ضدیت با باور ویژه آنان به‌عنوان علتی مشدد به‌گونه‌ای جدا از مقررات کلی ناظر بر تشدید مجازات مورد شناسایی قرار نگرفته است. هرچند رویکردهایی ایجابی همچون جرم‌انگاری توهین به ادیان و مذاهب شناخته‌شده در قانون اساسی، جنایت بر میت غیرمسلمان و جرم‌زدایی از شرب خمر غیرمسلم در این قانون وجود دارد، ولی این مقرره‌ها کامل و جامع نیست. قانون‌گذاران در سالهای اخیر گام‌هایی برای برابری افراد در پیشگاه قانون صرف‌نظر از باور آنان برداشته‌اند؛ مانند برابری دیه اقلیت‌های شناخته‌شده در قانون اساسی با مسلمانان، اما این اقدامات با نقطه مطلوب فاصله دارد. با گذراندن این قوانین که نابرابری‌هایی در جرائم مستوجب قصاص، حدود و دیات برای ایرانیانی با باوری متفاوت از اکثریت پدید آورده است، از پالایه حق آزادی عقیده و مذهب و روزآمد کردن برخی دیدگاه‌های شرعی با توجه به پویایی فقه جعفری، باید در راستای رفع تبعیض‌های ناعادلانه موجود اقدام کرد.

برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،
لطفاً کد بالا را اسکن کنید.

به‌نوعی ترغیب به ارتکاب جرم علیه آن‌ها محسوب می‌شود.
(قاری سیدفاطمی، ۱۴۷: ۱۳۹۶)

برخی از رویکردهای کیفری سالب حق آزادی عقیده و مذهب شهروندان در حقوق کیفری ایران؟

(ارتداد، عدم پذیرش شهادت غیرمسلمان، زنا، لواط و تفخیذ، قذف، قتل عمد، نابرابری دیه مسلمان با غیرمسلمان، ربا، تظاهر به عمل حرام)

نتیجه

آزادی عقیده از حقوق مسلم بشر است که اسناد بین‌المللی بر آن گواهی می‌دهد. امروزه حق انسان را برای قبول یا انکار هر عقیده و اظهار آن به رسمیت می‌شناسند و عقیده و مذهب را خارج از حیطه دخالت دولت می‌دانند. حقوق کیفری از دو منظر سلبی نقض آن، و ایجابی حمایت از شهروندان با آزادی باور پیوند می‌خورد. نظام حقوقی ایران در تکاپوی برقراری توازنی منطقی میان آزادی عقیده و مذهب شهروندان و امنیت حکومت است. قانون‌گذار اساسی ایران، درکی کلی از حق داشتن عقیده و مذهبی متفاوت یا نداشتن هرگونه باور دینی، تغییر مذهب و دین و انجام مناسک و تبلیغ مذاهب به‌عنوان حقی مستقل و اصلی حقوقی دارد، قانون‌گذار کیفری نیز گرایش به تبعیض حقوق افراد به جهت تفاوت در عقیده و مذهب و در نتیجه محرومیت اقلیت‌ها از برخی حقوق انسانی دارد. این رویکرد جدا از اینکه از نظر حقوقی پذیرفته نیست، از نظر ارزشی نیز قابل قبول نیست، چراکه برای نمونه بسیاری از اقلیت‌های دینی و مذهبی ایران در جریان جنگ تحمیلی دوشادوش ایرانیان مسلمان

بررسی اصول و ماهیت قراردادهای (قرارداد حواله و رهن)

کارگاه قرارداد نویسی، بخش دوم

مهدی ابراهیمی

وکیل پایه یک دادگستری و مشاور حقوقی

در مباحث و موضوعات قبلی به اصول حاکم بر قراردادهای و چگونگی تنظیم آنها اشاره شد و توضیحات لازم ارائه گردید. در این بخش به چگونگی انعقاد و تنظیم عقد حواله و رهن و شرایط آن اشاره تا حقوق خوانان گرامی با جزئیات این عقود هم آشنا و اطلاعات کافی در این زمینه داشته باشند.

ذمه‌ی محال علیه (ثالث) منتقل می‌شود. حواله با برات به عنوان یک سند تجاری نیز شباهت بسیاری دارد و برات سندی است که به موجب آن صادرکننده حق مطالبه مبلغ معینی را از محال علیه به دارنده می‌دهد که مبنا، انتقال طلب است. نوع دیگر از حواله، حواله بربری است و آن زمانی است که محال علیه به محیل بدهکار و مدیون نباشد و محیل به جهت اعتباری که نزد محال علیه دارد حواله را بر عهده‌ی او صادر می‌نماید. می‌توان چنین استنباط نمود که با صدور حواله، از محال علیه قرض می‌نماید که بعد از آن باید این قرض و وجه دریافتی به محال علیه مسترد و اعاده گردد مگر این که محال علیه، صادرکننده برات را

از دیگر نکات لازم در عقد حواله این که ملائت محال علیه شرط صحت عقد حواله نیست (ماده ۷۲۸ قانون مدنی) ولیکن اگر محتال (طلبکار) جاهل به معسر بودن محال علیه باشد و اطلاعی از تمکن مالی او نداشته باشد حق دارد عقد حواله را فسخ و به محیل مراجعه نماید و چنانچه فسخ نشد و محال علیه مدیون محیل نبود بعد از ادای وجه حواله می‌تواند به همان مقدار که پرداخت نموده است به محیل (بدهکار) مراجعه نماید (ماده ۷۳۱ قانون مدنی). حواله و ضمان از نظر انتقال دین با هم شباهت کامل دارند؛ ضمان سبب انتقال دین از ذمه‌ی مدیون به ضامن می‌شود و حواله نیز از ذمه‌ی مدیون (محیل) به

نموده است که به موجب آن مدیون مالی را برای وثیقه به دائن می‌دهد. رهن دهنده را راهن و طرف دیگر را مرتهن می‌گویند. اگرچه در ظواهر امر در ماده مذکور اشاره به راهن و مرتهن نموده است ولیکن در بعضی از موارد شخص سومی نیز دخالت می‌نماید و همانند عقد حواله و شباهت نزدیک به عقد حواله و یا عقد ضمانت دارد زیرا راهن (شخص سوم) می‌تواند مال خود را وثیقه و رهن طلبکار قرار دهد تا مدیون بدهی خود را پرداخت نماید سپس مال مرهونه (رهن) فک و آزاد شود همچنان که در امور کیفری و قرارهای نظارت قضایی از جمله قرار وثیقه مصداق دارد که ماهیت عقد رهن همانا تضمین حقوق و طلب دائن می‌باشد. عقد رهن نیز همانند سایر عقود تابع مقرراتی از جمله این که مال مرهون باید به قبض و تصرف مرتهن داده شود ولی استمرار قبض شرط نیست یا به تصرف کسی که بین طرفین معین می‌گردد. مال مرهون باید قابل نقل و انتقال باشد و ایراد قانونی یا منع قانونی در انتقال آن وجود نداشته باشد مثلاً مال بازداشتی یا توقیفی را نمی‌توان رهن قرار داد. مال مرهون باید عین معین باشد تا بتوان به تصرف مرتهن داد پس دین و منفعت را نمی‌توان رهن داد (مواد ۷۷۲ و ۷۷۳ و ۷۷۴ قانون مدنی). یک نفر می‌تواند مالی را بابت دو یا چند رهن به دو یا چند نفر رهن بدهد و مرتهنین می‌توانند ترازوی و توافق نمایند که رهن در اختیار و تصرف چه کسی باشد چون عقد رهن نسبت به راهن لازم است می‌تواند به مرتهن ضمن عقد لازم وکالت دهد که در صورت عدم پرداخت دین، طلب خود را از محل رهن وصول و استیفا نماید همچنین این وکالت بعد از فوت به ورثه یا حتی شخص ثالث منتقل

بری ذمه نماید. با توجه به این که عقد حواله، عقدی است لازم، قابل فسخ و انحلال نمی‌باشد مگر در مورد ماده ۷۲۹ یا این که خیار فسخ شرط شده باشد. در خصوص تاثیر عقد حواله در سایر عقود از جمله عقد بیع باید به اطلاع برسانم که اگر در بیع، بایع حواله داده باشد که مشتری ثمن معامله را به شخص دیگری بدهد یا مشتری حواله داده باشد که ثمن را باید از شخص دیگری بگیرد و بعد از آن بنابه دلایلی عقد بیع باطل گردد (بطلان بیع) حواله نیز باطل می‌شود ولیکن اگر عقد بیع به واسطه فسخ یا اقاله منفسخ گردد (شرط فسخ)، قانون مدنی در ماده ۷۳۳ مسئله بطلان عقد حواله را در جریان بطلان بیع مطرح ساخته است این ماده می‌گوید: (اگر در بیع بایع حواله داده باشد که مشتری ثمن را به شخصی بدهد، یا مشتری حواله داده باشد که بایع ثمن را از کسی بگیرد و بعد بطلان بیع معلوم گردد حواله باطل می‌شود و اگر محال ثمن را اخذ کرده باشد باید مسترد دارد ولی اگر بیع بواسطه فسخ یا اقاله منفسخ شود حواله باطل نبوده لیکن محال علیه بری و بایع یا مشتری می‌تواند به یکدیگر رجوع کند. مفاد این ماده در مورد سایر تعهدات نیز جاری خواهد بود). عقد حواله باطل نمی‌شود و محال علیه بری ذمه می‌شود و بایع و مشتری می‌توانند به یکدیگر مراجعه نمایند).

مطالب فوق کلیات و خلاصه‌ای از عقد حواله و شرایط آن بود که بیان گردید.

عقد رهن:

این عقد نیز از سایر عقود مستثنی نیست و انعقاد و تنظیم آن تابع شرایط و ضوابطی می‌باشد. در ماده ۷۷۱ قانون مدنی به تعریف عقد رهن اشاره و بیان

حق رجوع دارد و در این خصوص مرتهن بر هر طلبکار دیگری حق تقدم دارد (۷۸۰ و ۷۸۱ قانون مدنی). و چنانچه راهن مفلس شده باشد با غرما شریک می‌شود (۷۸۲ قانون مدنی). البته عقد رهن فروضات و شرایط دیگری هم دارد که در موارد مختلف قانون مدنی به آن اشاره شده است.

از جمله موارد ذیل:

۱- اگر راهن بخشی از دین را ادا نماید حق ندارد مقداری از رهن را مطالبه نماید و مرتهن می‌تواند آن را تا تادیه کامل نزد خود نگه دارد.

۲- تبدیل رهن به مال دیگری صرفاً با توافق و تراضی طرفین امکان پذیر و جایز است.

۳- متعلقات و توابع رهن نیز داخل در مال مرهون است اگر در رهن زیادتی و اضافه حاصل شود در صورتی که متصل باشد جزء

شود. هدف مقنن یا قانون گذار از وضع و تصویب این ماده (۷۷۷ قانون مدنی) همانا حمایت از حقوق مرتهن (بستانکار) و به عبارتی تضمین طلب وی می‌باشد که به طرق مختلف قانونی بتواند به طلبش برسد از جمله این که از مرتهن حق فروش عین مرهونه را نداشته باشد (وکالت نداشته باشد) و راهن هم دین خود را ادا ننماید، مرتهن می‌تواند به حاکم رجوع تا اجبار به بیع (فروش رهن) یا ادای دین به نحو دیگری انجام گردد (۷۷۸ و ۷۷۹ قانون مدنی). حال چنانچه مدیون نسبت به ادای دین خود اقدام ننمود با توجه به مراتب فوق و این که مقرر شد مال مرهون فروخته شود چنانچه پس از فروش قیمت آن بیش‌تر از طلب مرتهن باشد مازاد مال مالک است و چنانچه کمتر باشد مرتهن برای نقیصه به راهن

حقوقدانان و تنظیم‌کنندگان قرارداد باید آن‌ها را در نظر گرفته و رعایت نمایند.

برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،
لطفاً کد بالا را اسکن کنید.

رهن خواهد بود و اگر منفصل باشد متعلق به رهن است مگر این که طرفین به طریق دیگری توافق نموده باشند.

۴- عقد رهن نسبت به مرتهن جایز و نسبت به رهن لازم است یعنی تا زمانی که رهن دین خود را ادا ننموده است رهن نسبت به ایشان و قائم مقام قانونی وی لازم الاجرا می‌باشد و به فوت طرفین نیز منفسخ نمی‌شود ولیکن در صورت فوت مرتهن، رهن می‌تواند تقاضا نماید که مال مرهون به تصرف شخص ثالثی که با تراضی ورثه تعیین می‌شود تحویل داده شود.

۵- مسئولیت مرتهن در رهن به صورت امانت می‌باشد و مسئول تلف یا ناقص شدن آن نمی‌باشد مگر این که تقصیر نموده باشد و حتی بعد از برائت ذمه مدیون رهن در ید مرتهن امانت می‌باشد حال چنانچه به واسطه عمل و فعل هرکسی رهن تلف شود، تلف کننده ضامن است و باید بدل آن را بدهد.

۶- با توجه به این که مال مرهون تضمین حقوق مرتهن است رهن نمی‌تواند در رهن تصرفی نماید که منافی حق مرتهن باشد و رعایت حقوق مرتهن در این خصوص ضروری است اگر تغییرات و تصرفات رهن در رهن برای رهن نافع باشد و به حقوق مرتهن خللی وارد نیاورد اشکالی ندارد در هر صورت حفظ حقوق و منافع مرتهن در مال مرهون ضرورت دارد و چنانچه رهن در این خصوص توجهی ننموده باشد مرتهن می‌تواند به حاکم مراجعه و اجبار رهن را به رعایت حقوق خود و منع تصرفات غیرقانونی در رهن بخواهد. این فصل و بخشی از مطالب که در خصوص دو مورد از عقود و قرارداد حواله و رهن توضیح داده شده مختصری از قوانین و مقررات حاکم بر آن‌ها و نحوه انعقاد و تنظیم آن‌ها می‌باشد که

The Brain Reward System

Zeinab Mehtari

■ Pharmacy student at MUI ■

znbmh859@gmail.com

Introduction

In human behavior, reward and punishment play a crucial role in satisfaction and aversion. Humans learn and become accustomed to experiences that bring about reward and satisfaction. Therefore, if a stimulus can induce a reward, it can leave a strong memory trace in the human mind and elicit the pursuit of behaviors to regain that reward. The provision of reward and the experience of pleasure in the brain are facilitated through the stimulation of various regions in the brainstem, midbrain, and forebrain, including the VTA, substantia nigra, hypothalamus, amygdala, and nucleus accumbens. The dopaminergic system of the body is the central mediator of the effects of addictive substances, and these substances ultimately exert a stimulatory effect on this system.

The dopaminergic system is connected to several other important brain systems, and it appears that in some cases, the effects of substances can be mediated and transmitted through other systems.

These other systems can act as intermediaries for the effects of addictive substances, ultimately leading to the stimulation of the brain's reward circuits and the experience of pleasure. Some of these other systems include the serotonergic and GABAergic systems (Jajvandian, 2009). Consequently, the major neurotransmitters that may be involved in the development of substance abuse include the opioid system, the catecholamines, particularly dopamine, and gamma-aminobutyric acid (GABA), which will be discussed in more detail in the following sections.

Molecular Mechanisms of Drug Effects in Substance Abuse

The primary mechanism of action of chemical peaks occurs through the activation of relevant receptors.

Macromolecular chemical peaks, primarily protein-regulating molecules, perform two important functions: recognition and guidance. Each receptor has two binding sites, ligand-binding and functional sites. The ligand-binding site consists of a hydrophilic region and a lipophilic region, primarily in the form of a heteropolymer. Ligand binding leads to a change in the receptor's tertiary structure, and drugs can regulate their receptors up and down, affecting their effective mechanisms. These changes are influenced by genetic mechanisms and play a role in drug tolerance and withdrawal symptoms .

(Jajvandian,2009)

GABAergic System

Gamma-aminobutyric acid is the most important neurotransmitter in mammals. The activity of this system reduces the activity of certain areas in the cerebral cortex, brainstem, subcortical spinal cord regions, and the spinal cord.

Adrenergic System

The adrenergic system is one of the major nervous systems in the body, with two major chemical neurotransmitters called epinephrine and norepinephrine playing a significant role in neural activities. The serotonergic, adenosine, and

cholecystokinin systems are other nervous systems in the body. For a better understanding, the most important brain reward systems will be studied in more detail:

Dopamine and Dopaminergic Pathways in Addiction

Dopamine is derived from the amino acid tyrosine. This neurotransmitter is reabsorbed at synaptic terminals and only a small amount is degraded. Dopamine is secreted by dopaminergic neurons and broken down into homovanillic acid by the enzymes monoamine oxidase and catechol-O-methyltransferase. This neurotransmitter is involved in the reward system and pleasure. Its receptors have seven transmembrane domains and can be inhibitory or stimulatory depending on the receptor type.

There are two main types of dopamine receptors:

D1-like receptors, including subgroups D1 and D5, which couple with adenylyl cyclase, and D2-like receptors, including subgroups D2, D3, and D4, which inhibit adenylyl cyclase. The known effects of dopamine are primarily mediated through D2 receptors. All dopamine receptors are found in distinct brain regions but overlap significantly, with D1 receptors being more common and found in widespread brain regions receiving dopaminergic innervations (striatum, limbic system, thalamus, hypothalamus). D2 receptors are found in these regions and in the pituitary gland. D3 and D4 receptors are located in the

limbic system.

The Mesolimbic Dopaminergic Pathway

The dopaminergic neurons originating from the ventral tegmental area (VTA) and projecting to the nucleus accumbens can be nucleus accumbens play a crucial role, and the direct involvement of these two brain regions is essential for the CPP induced by morphine. Additionally, other brain regions, particularly those involved in reward-dependent learning and memory, may also contribute to the induction of CPP, with the hippocampus, a major output pathway for the limbic reward and punishment system, playing a significant role in classical conditioning and CPP formation. Stress and drug dependence activate the dopaminergic system through two pathways:

the prefrontal cortex and the amygdala, The prefrontal cortex and amygdala send excitatory projections to the VTA.

Classification of Addictive Drugs Based on Pharmacological Effects:

Blum has classified addictive drugs based on their pharmacological effects on the central nervous system (Blum, 1984), with some common examples provided here:

- **Opioids:**

Opioid agonists such as opium, heroin, codeine, morphine, methadone, oxycodone, and diphenoxylate.

- **Central Nervous System Stimulants:**

Amphetamine, methamphetamine,

cocaine, ecstasy, and methylphenidate (Ritalin).

- **Hallucinogens:**

Cannabis-like substances, LSD, mescaline, psilocybin, and phencyclidine.

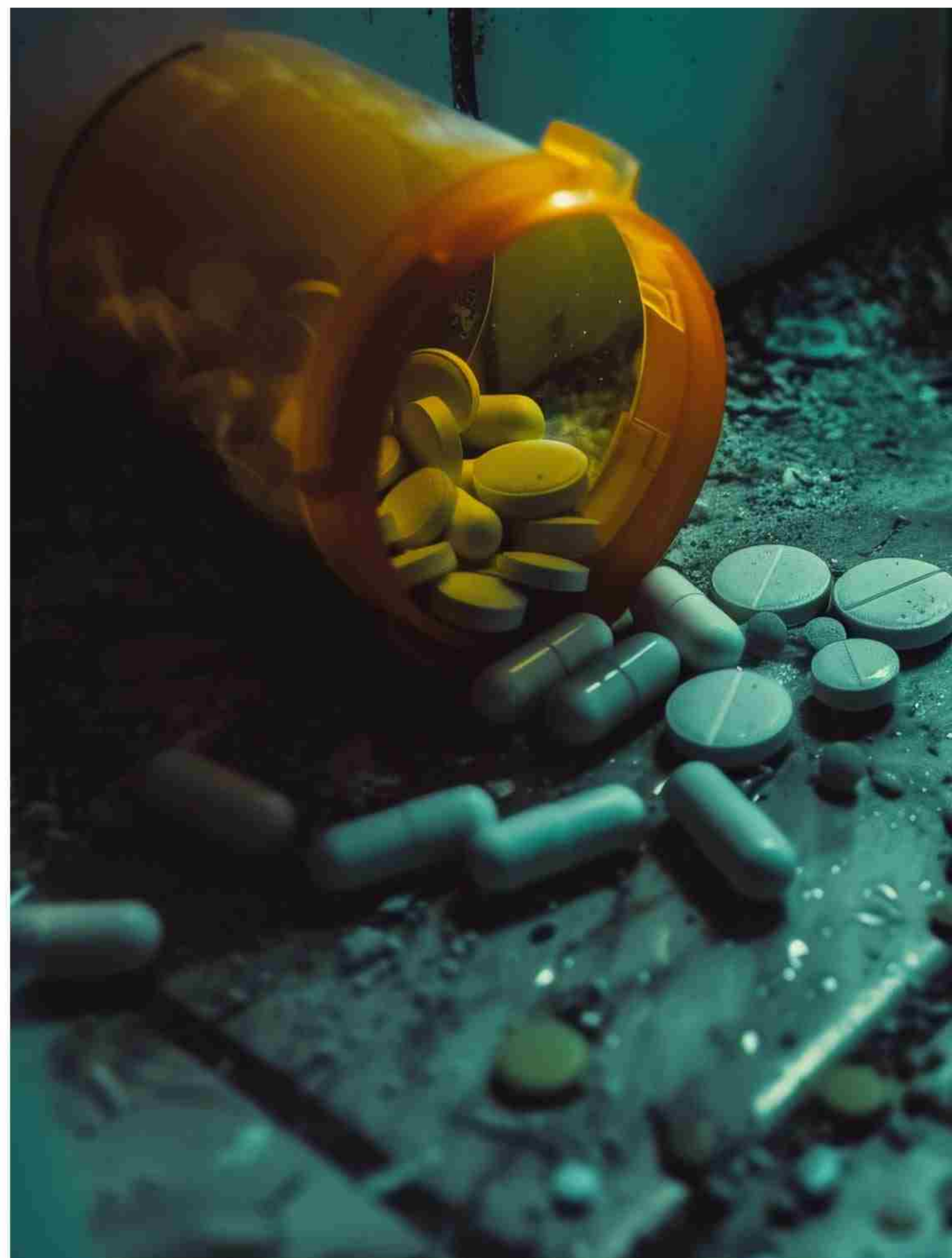
- **Depressants or Central Nervous System Sedatives:**

Alcohol, barbiturates, benzodiazepines, solvent inhalants, ketamine, and methaqualone.

Central Nervous System Stimulants

The initial effects of stimulants are a general increase in neural and behavioral activities. While all stimulants act through a common general mechanism, they have distinct potentials.

influenced by rewards, including natural

rewards such as food, drinks, and sexual responses (as well as electrical stimulation and certain drugs). In such situations, the tonic inhibition of the GABAergic interneurons in the VTA is removed from these dopaminergic neurons, leading to an increase in their neural firing and a subsequent increase in extracellular dopamine levels in the nucleus accumbens. Many researchers have identified the mesolimbic dopamine system as the neurochemical substrate of reward due to its unparalleled involvement in regulating reward-dependent behavior. To elaborate further, projections from the VTA to the mesolimbic system appear to be more related to cognitive behaviors, reward, and emotions, including motivation and the positive reinforcement system for alcohol and nicotine. The mesolimbic dopaminergic

pathway branches out from the A10 region to the ventral striatum, including the nucleus accumbens, and other limbic areas such as the amygdala, hippocampus, and septum. Both morphine and nicotine can significantly and dose-dependently induce conditioned place preference (CPP), in which the reward-related VTA (NAc) and Coca-Cola, a mild commercial stimulant with high global consumption, initially contained some cocaine, but its current effects are due to the presence of caffeine (Pinel, 2007). The primary drugs of abuse classified as central nervous system stimulants are cocaine, amphetamines, and caffeine (Blum, 1984).

● Cocaine:

Cocaine and its derivatives, known by street names like coke, snow, and crack, are among the most commonly abused central nervous system stimulants. Their use is associated with physical dependence. Psychological dependence on cocaine is high, and it produces a high tolerance.

Mechanism of Action of Cocaine:

Cocaine enhances dopamine function in the brain. Its effect on dopaminergic transmission appears to be the primary basis for its euphoric effects. The dopamine-rich regions in the brain, including the ventral tegmental area, nucleus accumbens, and striatum, are collectively known as the reward pathways. Cocaine binds to the dopamine reuptake transporter on the presynaptic membrane of dopaminergic neurons, inhibiting the removal of dopamine

from the synaptic cleft and the subsequent alterations in it by monoamine oxidase at the neuronal terminal. As a result, dopamine remains in the synaptic cleft, freely binding to its postsynaptic receptors and continuing to stimulate the neuron. This increased activity in the reward pathways leads to the feelings of pleasure and the "high" experienced from cocaine use.

Molecular Mechanisms of Cocaine Dependence

Cocaine is considered a monoaminergic reuptake inhibitor, primarily affecting the dopamine transporter. However, it also has minor effects on serotonin and norepinephrine transporters. Role of Cannabinoids in Cocaine-Seeking Behavior: The cannabinoid agonist HU 210 enhances drug-seeking behavior after withdrawal, while the cannabinoid receptor antagonist attenuates the tendency to relapse and drug-seeking. The selective CB1 receptor antagonist SR141716A reduces the rate of relapse when exposed to cocaine or other cocaine-derived drugs during withdrawal. (Jajvandian, 2009)

● **Amphetamines**

Amphetamines, including amphetamine (benzedrine), methamphetamine (methedrine), and methylphenidate (Ritalin), are chemically similar to the neurotransmitters epinephrine and norepinephrine and can act as stimulants in the central nervous system (Blum, 1984), exerting their effects through the dopaminergic and noradrenergic pathways.

● **Caffeine**

Caffeine is found as an additive in everyday beverages like tea and coffee, and in mild stimulant drinks (e.g., NO-DOZ pills) (Blum, 1984). Caffeine easily crosses the blood-brain barrier, and its primary mechanism is antagonism of adenosine receptors, thereby increasing cAMP levels in neurons with adenosine receptors. At higher doses, this substance can also affect dopaminergic and noradrenergic neurons.

● **Nicotine**

Despite its similarities to central nervous system stimulants, nicotine exhibits sedative-like properties at very high doses. The primary effects of nicotine are mediated through changes in norepinephrine and acetylcholine function in the body

(Blum, 1984).

The projections from the ventral tegmental area to the mesolimbic system are involved in the reward and reinforcement system of nicotine. Nicotine specifically acts as an agonist on nicotinic acetylcholine receptors in the central nervous system. Nicotine has a half-life of around two hours and, in addition to activating the dopaminergic reward system, can increase the levels of norepinephrine, epinephrine, vasopressin, beta-endorphin, adrenocorticotrophic hormone, and cortisol, which may contribute to its stimulant effects. (Jajvandian, 2009)

Molecular Mechanisms of Nicotine Dependence Cholinergic System:

It is important to note that nicotinic acetylcholine receptors are sodium-channel

type receptors that are stimulated by acetylcholine and nicotine, and their inhibition is achieved by the toxin curare and the hexamethonium neuromuscular blocker. Nicotine acts on nicotinic cholinergic receptors. Different combinations of alpha and beta subunits form receptors with varying responses to agonists and antagonists. The differential sensitivity of the receptor to agonists and antagonists depends on the specific subunit composition. The number of binding sites changes in the presence of continuous nicotine exposure. Nicotine withdrawal in rats is accompanied by an upregulation of adenylyl cyclase in the amygdala. Adenylyl cyclase activity is enhanced by calcium/calmodulin. (Jajvandian, 2009)

GABA Receptors and Metabotropic Glutamate Receptors:

2-Methyl-6-(phenylethynyl)-pyridine (MPEP), an antagonist of the glutamate receptor (mGLUR5), reduces nicotine consumption in rats. Therefore, compounds that enhance GABAergic transmission and mGluR5 antagonists can be used in the treatment of nicotine-dependent individuals. (Jajvandian, 2009)

Opioid System: The brain's opioid systems appear to be involved in mediating nicotine-dependent responses and withdrawal symptoms. (Jajvandian, 2009)

Central Nervous System Depressants

Central nervous system depressants include alcohols, barbiturates, and benzodiazepines (Blum, 1984).

● Alcohol

Alcohol is one of the most commonly and widely abused substances. It is absorbed from the stomach, small intestine, and colon and can be eliminated through respiration, urine, and sweat (Blum, 1984).

Molecular Mechanisms of Alcohol Dependence

The GABAergic system studies on the effects of alcohol on chloride ion entry mediated by GABA in microsacs (separated membranes from brain cells that form sealed vesicles) have shown that alcohol increases chloride uptake, effectively enhancing the inhibitory effects of GABA-mediated neurons (Mihic et al., 1997). Chronic alcohol use leads to a decrease in the function of GABA_A receptors, requiring lower amounts of GABA_A receptor antagonists to induce seizures. A single dose of alcohol enhances chloride flow through GABA-dependent channels in brain microsacs, but this effect is not observed with chronic alcohol use. Chronic alcohol use is also associated with a decrease in the levels of mRNA and, consequently, protein levels of one of the alpha subunits (Jajvandian, 2009). Based on these studies, it can be said that tolerance to alcohol develops due to a reduction in the number of GABA_A receptors, and withdrawal symptoms arise from the removal of the inhibitory effects of alcohol on GABA_A receptors (Nestler et al., 2001).

Serotonergic System: As a result of alcohol dependence, the levels of 5-hydroxyindoleacetic acid in cerebrospinal fluid (CSF HIAA) decrease, which can contribute to increased irritability,

aggression, and impulsivity (Jajvandian, 2009). Other studies have shown that selective serotonin reuptake inhibitors (SSRIs)- citalopram and fluoxetine - reduce alcohol consumption. Additionally, the density of serotonin receptors in specific areas of the cortex, such as the anterior cingulate cortex and perirhinal cortex, is reduced in alcoholics. (Jajvandian, 2009)

Dopaminergic System:

Chronic alcohol use leads to a decrease in the activity of dopaminergic neurons and a reduction in dopamine and its metabolite levels in alcohol-dependent individuals, which manifests as increased sensitivity and upregulation of these receptors.

Glycine Neurotransmitter System:

The glycine receptor (GlyR) in the nucleus accumbens appears to act as a target for alcohol to increase dopamine in the mesolimbic pathway. Glycine and strychnine alter extracellular dopamine levels in the nucleus accumbens, likely through the stimulation and inhibition of the glycine receptor. Based on the available evidence, glycine and strychnine mutually modify alcohol consumption.

Proteomics and Alcoholism:

In patients with chronic alcohol dependence, the levels of certain proteins are altered. These proteins are involved in neuronal degeneration in chronic alcoholism and have also been implicated in the development of Alzheimer's disease. (Jajvandian, 2009)

● **Barbiturates:**

Barbiturates are central nervous system depressants. The primary effects of barbiturates, like other central nervous system depressants, are mediated through their influence on GABAergic neurons.

● **Benzodiazepines:**

Despite their use in the treatment of anxiety disorders, drugs like chlordiazepoxide, diazepam, chlorazepate, lorazepam, and flunitrazepam are also central nervous system depressants. (Jajvandian,2009)

Hallucinogens (Psychotomimetics)

● **LSD:** LSD (lysergic acid diethylamide) is one of the most potent hallucinogens and was the first drug to be classified as a hallucinogen. LSD exhibits both agonistic and antagonistic effects at the serotonin receptors. Another hypothesis is that LSD increases forebrain limbic activity.

● **4 - Bromo-5,2-dimethoxyamphetamine (DOB):**

This is a stimulant-type hallucinogenic drug that belongs to the class of synthetic hallucinogens.

Opioid Drugs

● **Opioid Agonists:**

These have a chemical structure and function similar to morphine and are classified as central nervous system depressants, causing a reduction in central nervous system activity.

Conclusion

While drug abuse and some addictive

substances are stimulating and pleasurable, they lead to a drug-seeking behavior that indicates psychological dependence on a substance that stimulates the brain's reward centers (Jajvandian,2009).

Thus, the use of all drugs that are subject to abuse is accompanied by a sense of pleasure and euphoria, and they effectively act as behavioral reinforcers, which can lead to changes in brain structure and consciousness that may drive individuals towards criminal behavior. However, there are some drugs that have indications in the treatment of dependence on certain chemicals, some of which are presented in the table below:

Drug	Indication
SR141716A	Cannabinoid dependence
TRK820	Opioid and cocaine dependence
Vigabatrin	Nicotine and cocaine dependence
MPEP	Nicotine and cocaine dependence
CGP444532	Nicotine and cocaine dependence
BP897	Cocaine dependence

According to the mentioned cases, the use of therapeutic drugs should also be done with the advice and prescription of a doctor so as to cause minimal damage to the centers of the body, including the central nervous system.

برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،
لطفا کدهای بالا را اسکن کنید.

آشنایی با مراجع عمومی و اختصاصی قضایی

هدیه کعب عمیر

■ دانشجوی کارشناسی حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز ■

kaabihediye@gmail.com

۱. دادگاه عمومی حقوقی:

- متشکل از: یک رئیس شعبه یا دادرس علی البدل
- وظایف: رسیدگی نخستین به تمامی دعاوی و امور حقوقی مگر در مواردی که قانون مرجع دیگری مشخص کرده باشد.

۲. دادگاه عمومی جزایی:

الف) دادگاه کیفری یک:

- متشکل از: یک رئیس + دو مستشار
- وظایف: رسیدگی به جرائمی که مجازات قانونی آنها، سلب حیات، حبس ابد، قطع عضو و جنایات عمدی علیه تمامیت جسمانی، یا میزان نصف دیه کامل یا بیشتر از آن و جرائم موجب مجازات تعزیری درجه ۳ و بالاتر و همچنین جرائم سیاسی و مطبوعاتی.

مراجع عمومی:

ب) دادگاه کیفری دو:

- متشکل از: یک رئیس یا دادرس علی البدل
- وظایف: صلاحیت رسیدگی به تمامی جرائم را دارد مگر آنچه به موجب قانون در صلاحیت مرجع دیگری باشد.

ج) دادگاه عمومی بخش:

- متشکل از: یک قاضی
- وظایف: این دادگاه در برخی حوزه‌های قضایی که رئیس قوه قضاییه ضرورت آن را تشخیص دهد تشکیل میشود و صلاحیت رسیدگی به جرائمی را دارد که در صلاحیت دادگاه کیفری دو است.

۳. دادگاه تجدید نظر:

- متشکل از: یک رئیس + دو مستشار
- وظایف: تجدیدنظر در آراء قابل تجدیدنظر صادره از دادگاه عمومی و انقلاب مستقر در حوزه همان استانی که دادگاه تجدیدنظر در مرکز آن استان تشکیل شده.

۱. مراجع اختصاصی حقوقی:

الف) مراجع اختصاصی حقوقی دادگستری:

۱. دادگاه خانواده:

- متشکل از: یک رئیس یا دادرس علی البدل + قاضی مشاور زن
- وظایف: رسیدگی به امور نامزدی و خسارات ناشی از بر هم زدن آن، نکاح دائم، موقت و اذن در نکاح، شروط ضمن عقد نکاح، ازدواج مجدد، جهیزیه، مهریه، نفقه زوجه و اجرت المثل ایام زوجیت، تمکین و نشوز، طلاق، رجوع، فسخ و انفساخ نکاح، بذل مدت و انقضای آن، حضانت و ملاقات طفل، نسب، رشد، حجر و رفع آن، ولایت قهری، قیمومیت، امور مربوط به ناظر و امین اموال محجوران و وصایت در امور مربوط به آنها، نفقه اقارب، امور راجع به غایب مفقودالاثر، سرپرستی کودکان بی سرپرست، اهدای جنین و تغییر جنسیت.

۲. شورای حل اختلاف:

- متشکل از: یک رئیس + دو عضو اصلی + یک عضو علی البدل
- وظایف: حل اختلاف و صلح و سازش بین اشخاص حقیقی و حقوقی (مراجعه شود به قانون شورای حل اختلاف ماده ۹)

ب) مراجع اختصاصی حقوقی غیر دادگستری:

- ۱. مراجع پیش‌بینی شده در قانون کار: (به اختلافات کارگر و کارفرما رسیدگی می‌کند).
- ۱. هیئت حل اختلاف ۲. هیئت تشخیص

مراجع اختصاصی:

- ۲- مراجع ثبتی: (در ادارات ثبت و به موجب مقررات ثبتی تشکیل می شود).
- ۱. اداره ثبت ۲. سایر مراجع ثبتی

۲. مراجع اختصاصی کیفری:

الف) دادگاه انقلاب:

رسیدگی به آن دسته از امور کیفری مربوط به امنیت نظام و جامعه. (مراجعه شود به قانون آیین دادرسی کیفری ماده ۳۰۳)

ب) دادگاه اطفال و نوجوان:

رسیدگی به تمامی جرائم ارتكابی از سوی اطفال و افراد کمتر از ۱۸ سال.

ج) دادگاه نظامی:

رسیدگی به جرائم نیروهای مسلح، و همچنین جرائم مربوط به جنگ که توسط نظامیان ارتكاب می‌یابد و همچنین جرائم علیه امنیت داخلی و خارجی، در حدود صلاحیت سازمان قضائی و جرائم مربوط به امور جنگی مرتبط با اقدامات عملیاتی، اگرچه محل وقوع آن خارج از مناطق عملیاتی باشد.

د) دادگاه ویژه روحانیت:

رسیدگی به جرائم کیفری که یکی از اصحاب دعوا، روحانی باشد.

برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،
لطفاً کد بالا را اسکن کنید.

بررسی فقهی حقوقی حقوق و اختیارات مرد در خانواده

مهدی صالحی سده

■ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه اصفهان ■

mahdisalehi003@gmail.com

چکیده

اساساً می‌توان گفت خانواده مهم‌ترین رکن جامعه و یکی از اساسی‌ترین نهادهای موجود در هر ملت است که افراد در آن پرورش یافته و از دل آن به جامعه تزریق می‌شوند. انسان به صورت طبیعی از بدو تولد، در وجود خود نیاز به خانواده را حس می‌کند؛ چه زمانی که نوزاد و کودک است که نیاز به مراقبت و تربیت توسط والدین دارد و چه زمانی که به سن بلوغ می‌رسد و میل به تشکیل خانواده از طریق ازدواج و فرزندآوری پیدا می‌کند. علت عمده اینکه کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه خیلی بر روی مسئله خانواده تأکید داشته و برنامه‌های آموزشی متنوعی برای آن تدارک می‌بینند، لزوم تربیت درست فرزندان در کانون خانواده است؛ چراکه با نگاهی کوتاه و سطحی در این زمینه نیز می‌توان دریافت که اغلب افرادی که در خانواده‌های اصیل و منسجم رشد کرده‌اند در جوانی و بزرگسالی به افرادی موفق و کارآمد برای کشور تبدیل شده‌اند و بالعکس کسانی که در خانواده‌های ناهنجار پرورش یافته‌اند در اکثر موارد به توفیقی دست نیافته و حتی موجب ضرر به خود و جامعه شده‌اند.

خانواده در مفهومی که در حقوق مدنی از آن بحث می‌شود از یک مرد و یک زن و در صورت وجود، از فرزندان تشکیل می‌شود. کتب زیادی در علوم مختلف و به خصوص حقوق در زمینه خانواده به تألیف درآمده است که نشان‌دهنده اهمیت بالای این نهاد در زندگی جوامع مختلف می‌باشد. آن چیزی که در این گفتار در پی تبیین و بررسی آن هستیم، نقش (اختیارات و وظایف) مرد در کانون خانواده است که از آثار حقوقی نکاح محسوب می‌شود؛ البته این موضوع نیز در دو جنبه مالی و غیرمالی متصور و قابل بحث است که مراد نویسنده، حقوق و تکالیف غیرمالی زوج پس از نکاح می‌باشد چرا که ازدواج یا نکاح در وهله اول یک قرارداد غیرمالی است می‌توان اظهار داشت که روابط شخصی زوجین اهمیتی هم‌اندازه با روابط مالی بین آنان دارد و همچنین تکالیف مالی مرد نظیر پرداخت مهریه و نفقه دارای مباحث طویل و مفصلی است که از حوصله این نوشتار خارج است.

قوامیت مرد در خانواده

در حقوق ایران، به مانند حقوق بسیاری از کشورهای دیگر علی‌الخصوص کشورهای اسلامی، ریاست خانواده به عهده مرد است. ماده‌ی ۱۱۰۵ قانون مدنی در این زمینه می‌گوید: «در روابط زوجین، ریاست خانواده از خصائص شوهر است.» در توجیه این مقررہ اقوال گوناگونی گفته شده که یکی از مهم‌ترین آن‌ها این است که اگر خانواده رئیسی نداشته باشد و زن و مرد در اداره‌ی آن برابر باشند ناچاراً باید برای حل اختلافات خود و در هر مورد به دادگاه مراجعه کنند که این امر باعث متزلزل شدن پایه‌های خانواده و از هم گسیختن صفا و گرمای کانون خانواده می‌شود. برخی افراد بر این نظرند که چرا ریاست خانواده به زن سپرده نشده و معتقدند که بین زن و مرد تفاوتی وجود ندارد درحالی که این استدلال قابل نقد است زیرا مردان معمولاً دارای توانایی جسمی و روحی بیشتری نسبت به زنان هستند و همچنین میزان تجربه و اطلاعات اجتماعی مردان نیز بیشتر از زنان می‌باشد. قرآن کریم در آیه ۳۴ سوره نسا به مسئله قوامیت و ریاست مردان بر زنان اشاره کرده و می‌فرماید: «الرَّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَ بِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ؛ مردان، سرپرست و نگهبان زنانند، بخاطر برتری‌هایی که خداوند (از نظر نظام اجتماع) برای بعضی دیگر قرار داده است و بخاطر انفاق‌هایی که از اموالشان در مورد زنان می‌کنند.» «قوامون» جمع قوام و صیغه مبالغه از ماده قیام است. در جایگاه‌های مختلف و بنا بر قرینه‌های کلامی، معانی مخصوصی از قیام به معنای ایستادن استفاده می‌شود، اما معنای عام آن، قراردادن تصدی و تدبیر و ریاست کاری برعهده کسی است. در اینجا

باید به این نکته توجه کرد که

دادن حق مدیریت و سرپرستی به مردان، به معنای مطلق بودن فرمانروایی مرد در محیط خانواده نیست که به دلخواه خود فرمان دهد

و زن همانند برده‌ای مطیع و تسلیم او باشد؛ مثلاً شوهر نمی‌تواند به عنوان رئیس خانواده، زن را از رفت و آمد متعارف با خویشان و نزدیکانش منع کند. در مقابل، مرد باید توجه داشته باشد که در امور مربوط به زن و مسائل عمومی خانواده، با همسر خود به مشورت و تبادل نظر بپردازد و با بحث و استدلال منطقی در جهت حل مشکل بکوشد.

وظایف مردان در جهت سرپرستی خانواده از دیدگاه اسلام

همانطور که ذکر شد، مردان به واسطه ریاستی که در خانواده دارند دارای وظایف و اختیاراتی هستند که ابتدا به بیان مواردی از وظایف و سپس به بررسی چند مورد از اختیارات آن‌ها می‌پردازیم. مردان به منظور انجام وظیفه‌ی سرپرستی خانواده، وظایفی را به عهده دارند که به مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌کنیم:

۱- محافظت و مراقبت از همسر

دین اسلام در محیط خانواده برای شخصیت زن احترام و ارزش ویژه‌ای قائل شده و مسئولیت مراقبت و پاسداری از حریم زن قبل از ازدواج را برعهده والدین، به ویژه پدر و بعد از ازدواج را برعهده‌ی همسر وی قرار داده است. فطرتاً زن هر قدر هم که مقتدر و مستقل باشد، با وجود مشکلات و سختی‌های زندگی نیازمند

برعهده دارند؛ همان طور که قرآن کریم در آیه ۶ سوره تحریم فرموده است: «یا ایها الذین آمنوا قوا أنفسکم و أهلیکم نارا و قودها الناس و الحجاره علیها ملائکة غلاظ شداد لا یعصون الله ما أمرهم و یفعلون ما یأمرون. ای کسانی که ایمان آورده‌اید، خودتان و خانواده‌تان را از آتشی که سوخت آن، مردم و سنگ‌ها هستند، حفظ کنید. بر آن آتش، فرشتگانی خشن و سختگیر گمارده شده‌اند. از آنچه خداوند به آن‌ها دستور داده، سرپیچی نمی‌کنند و آنچه را که مأمورند، انجام می‌دهند.» برخی از افراد تصور می‌کنند که مرد و زن تنها تا قبل از ازدواج در شناخت و انتخاب شخصیت و روحیات همسر خود قادر به تصمیم و عکس‌العمل خواهند بود و پس از ازدواج اگر متوجه نقاط ضعفی در شخصیت همسرشان شدند با توجه به اینکه شخصیت او شکل گرفته دیگر باید با این شرایط کنار آمده و قادر به تغییر در شخصیت او نخواهند بود. در صورتی که قطعاً نباید انتظار داشت که مرد و زن بتوانند قبل از ازدواج به همه جوانب شخصیتی یکدیگر پی ببرند، و نباید بر این تصور بود که یک انسان بتواند فرد ایده‌آل خود را برای ازدواج پیدا کند. بنابراین هر انسان عاقلی باید بتواند بر اساس اصول و قاعده اخلاقی و رفتاری اگر بعد از عقد نکاح متوجه نواقص و معایبی در رفتار و عملکرد همسر خود گردید، نسبت به رفع آن اقدام و در جهت پرورش صفات و خصلت‌های نیکو در همسر خود اقدام نماید.

۳- ایجاد گشایش در وضع مادی و تأمین رفاه خانواده

از امور بسیار نیکو و پسندیده در زندگی خانوادگی، آن است که مرد در صورت توان،

تکیه گاهی امن و مطمئن است که بتواند از وی محافظت نماید. با توجه به وظایف مهمی مانند فرزندآوری، تربیت فرزندان که خداوند در خانواده برعهده زن قرار داده است، وجود محیطی همراه با امنیت خاطر و سرشار از آرامش، اساسی‌ترین نیاز هر زن در جهت فعالیت در چنین جایگاهی است. اگر مرد بتواند در محیط خانواده این اطمینان و آرامش روانی را برای همسر خود مهیا کند، بدون شک همسر او نیز در انجام وظایف خود نسبت به او و تربیت فرزندان با هیچ مشکلی روبرو نخواهد شد. خانواده و محافظت از آن، در اسلام آن قدر اهمیت دارد که حتی فداکردن جان در این راه امری ممدوح و پسندیده شمرده شده است. رسول خدا (ص) فرمودند: «مَنْ قُتِلَ دُونَ عِيَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ؛ کسی که در راه دفاع از اهل و عیال خود کشته شود، شهید است.»^۱

۲- هدایت همسر و فرزندان در مسیر حق

هر انسان باایمانی نه تنها در طول زندگی باید مراقب رفتار و اعمال خود باشد، بلکه باید نسبت به اعمال و کردار اطرافیان خود نیز بی‌تفاوت نبوده و در صورت مواجهه با رفتار خارج از عرف و شرع به آنان متذکر و امر به معروف و نهی از منکر نماید. این وظیفه قطعاً نسبت به نزدیکان به ویژه اعضای خانواده و در رأس آنها همسر که جایگاه ویژه‌ای در زندگی و سعادت هر انسان و فرزندان او نیز خواهد داشت، بسیار سنگین‌تر بوده و از اهمیت بیشتری برخوردار می‌باشد. با توجه به اشاعه فرهنگ غرب در جامعه و وجود افراد فاسد و گمراه و خطر تعدی آنان به اعضای خانواده، مردان وظیفه بسیار سنگینی در راه حفظ و نگه‌داشت کانون خانواده و تعلیم و تربیت اعضای آن

وضع مادی همسر و فرزندان خود را بهتر کند و شرایط رفاهی بیشتری برای آنان فراهم آورد. در انجام این امر مهم، باید مردان مراقب باشند که اسراف نکنند. ایجاد رفاه و آسایش برای همسر و فرزندان، امری بسیار پسندیده است. مفهوم نفقه به نوعی با این مسئله همپوشانی دارد و بدین منظور در قانون وضع شده است؛ چنانکه در ماده ۱۱۰۶ مقرر شده: «در عقد دائم نفقه زن به عهده شور است». همینطور در ماده ۱۱۰۷ به مصادیق نفقه و نیازهای متعارف

خانواده اشاره شده که بیان می‌دارد: «نفقه عبارت است از همه نیازهای متعارف و متناسب با وضعیت زن از قبیل مسکن، البسه، غذا، اثاث منزل و هزینه‌های درمانی و بهداشتی و خادم در صورت عادت یا احتیاج به وسطه نقصان یا مرض». اسراف نیز از گناهان کبیره می‌باشد. مرد باید در عین رعایت حال خانواده و ایجاد گشایش در زندگی آنان، از هزینه‌ها و

ریخت و پاش‌های نابه‌جا و بی‌فایده نیز خودداری نماید؛ چنان که قرآن کریم در توصیف بندگان مؤمن می‌فرماید: «وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يَسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا؛ بندگان خوب خدا کسانی هستند که در هنگام خرج کردن، اسراف یا سختگیری نمی‌کنند و روش آنها میانه‌ی این دو است»^۲. همچنین باید به این نکته توجه داشت که ممکن است در مواقعی، مرد به دلیل بی‌کاری یا علت دیگر نتواند از عهده‌ی این وظیفه برآید؛ در این مواقع، باید زن قناعت پیشه کند و از توقعات خود بکاهد. اصولاً لازمه‌ی وجود محبت و مودت میان زن و شوهر، آن است که در مشکلات و سختی‌ها یکدیگر را تنها نگذارند، از برخی توقعات خود، که خارج از توانایی همسر است، چشم‌پوشند و برای حفظ خانواده و زندگی مشترک، تنگدستی و نداری را با قناعت و صبر، از سر بگذرانند. صبر نکردن زن بر مشکلات، باعث آزار و اذیت شوهر او می‌گردد؛ این امر به شدت در روایات اسلامی نکوهش شده است.

۴- احساس غیرت نسبت به همسر

غیرت یکی از صفات طبیعی و فطری انسان است که خداوند در وجود همه انسان‌ها قرار داده است. ناموس و آبرو یکی از مهمترین داشته‌های انسان است که در اسلام نیز تأکید فراوانی بر حفظ و مراقبت از آن صورت گرفته است. یکی از وظایفی که هر مرد در زندگی مشترک نسبت به همسر خود برعهده دارد، مراقبت و محافظت از حیثیت و آبروی همسر خود در برابر تجاوز و رفتارهای غیرمترعارف و ناملازمات اجتماعی است و خداوند برای این صفت در مردان ارزش ویژه‌ای قائل گردیده است. امام صادق (ع) در این باره فرمودند: «ان الله غيورٌ يحب كل غيور و من غیرته

حرم الفواحش ظاهرها و باطنها. خدای تعالی دارای صفت غیرت است و انسان‌های غیور را دوست دارد و به دلیل وجود همین صفت بود که کارهای زشت از پیدا و پنهان را حرام نموده است»^۳. خداوند متعال نیز در آیه ۵۹ سوره احزاب به پیامبر گرامی اسلام (ص) در خصوص حفظ و حراست از همسران مبارک خویش در مقابل تعرض و افکار ناپاک برخی از مردان اینگونه امر فرموده‌اند: «یا ایها النبی قل لأزواجک و بناتک و نساء المؤمنین یدنین علیهن من جلابیهن ذلک أدنی أن یعرفن فلا یؤذین و کان الله غفوراً رحیمًا. ای پیامبر به زنان و دختران خود و زنان مومنان بگو که خویشان را به چادر فرو پوشند، که این کار برای اینکه آن‌ها به عفت و حریت شناخته شوند تا از تعرض و جسارت هوسرانان آزار نکشند، بسیار نزدیکتر است و خدا بسیار آمرزنده و مهربان است.» اگرچه کم‌توجهی در رعایت موازین شرعی صدمات زیادی را در خانواده و جامعه به همراه دارد، افراط در این موضوع نیز خالی از مشکل نخواهد بود. متأسفانه برخی از مردان باایمان و غیرتمند در درک صحیح خصلت غیرت‌ورزی دچار سوءتفاهم شده و در ظهور و بروز آن مرتکب خطایی بس بالاتر می‌شوند. غیرت‌ورزی به عنوان یک سجه اخلاقی حد و مرز مشخصی دارد و مردان باید مراقب باشند با عدم رعایت اصول اخلاقی آن، باعث آزار و اذیت همسر و اطرافیان خود نشوند. بعضی افراد تصور می‌کنند غیرتمندی با ابراز خشم و غضب نسبت به همسر و فرزندان از اثر بیشتری برخوردار است، در صورتی که دیدگاه اسلام اساساً با چنین رفتارهایی سازگاری ندارد. برخی پا را از این فراتر گذاشته و با افراط در این خصلت و ایجاد سوءظن و بدگمانی نسبت به همسر و اعضای خانواده، با سختگیری‌های نامعقول موجبات رنجش

نامشروع و حرام در امان بماند. از مهمترین حقوق اختصاصی زن در زندگی مشترک، رعایت حقوق جنسی وی توسط همسرش می‌باشد، زیرا ممکن است مرد با ازدواج‌های موقت و دائم به لذت‌های جنسی خود دست یابد ولی بر اساس قوانین اسلام امکان تعدد زوج برای زنان وجود ندارد و زنان در چارچوب احکام تنها مجاز به ازدواج با یک مرد می‌باشند. از این رو دین اسلام عدم رفع این نیاز زن از سوی همسر وی و بی‌مسئولیتی و کم‌کاری چنین مردانی را مورد نکوهش قرار داده است. همانگونه که خداوند متعال برای جزء جزء برنامه‌های زندگی انسان قاعده و قوانین مشخصی را تبیین و تشریع نموده، در امر مهمی مثل روابط زناشویی نیز جزئیات را لحاظ و مورد تأکید قرار داده است. متأسفانه برخی از مردان در این امر به یک ارتباط سطحی و خودخواهانه اکتفا نموده و نیازهای همسر خویش را نادیده می‌گیرند، که این امر باعث صدمات روحی و جسمی غیر قابل جبرانی بر همسرشان خواهد شد. امام صادق (ص) فرمودند: «ثلاثة من الجفاء أن يصحب الرجل الرجل فلا يسأله عن اسمه و کنيته و أن يدعى الرجل إلى طعام فلا يجيب أو يجيب فلا يأكل و مواقعه الرجل أهله قبل الملاعبة. سه چیز از جفاست؛ مردی با مرد دیگر مصاحب و همراه شود، ولی اسم و کنیه او را نپرسد، و مردی به خوردن طعام دعوت شود، ولی قبول نکند یا نخورد، و مردی که قبل از برآورده کردن نیاز جنسی زن با او رابطه جنسی برقرار کند»^۲ و در این باره نیز حضرت امیر مومنان علی (ع) فرمودند: «إذا أراد أحدكم أن يأتي

خاطر آنان را فراهم آورده و استحکام خانواده را دچار تزلزل می‌نمایند. امام علی (ع) در وصیت به فرزند گرامی‌شان امام حسن مجتبی (ع) فرمودند: «و اياك و التغاير في غير موضع غيرت فان ذلک يدعو الصحيحه الى السقم و البريئه الى الريب. از غیرت بیجا بپرهیزید، زیرا این کار سبب می‌شود که افراد صحیح و درستکار از آنان، گرفتار آلودگی و بیماری شوند و افراد بی‌گناه در معرض تهمت قرار گیرند»^۴.

۵- تأمین نیازهای جنسی همسر

یکی از بزرگترین دام‌هایی که شیطان بر سر راه انسان‌ها گسترانده و از ابتدای خلقت بشر تاکنون، بسیاری را بدان فریفته، غریزه جنسی و نیروی شهوانی انسان است اگر این نیرو با استفاده از نیروی اراده و خرد کنترل و در چارچوب قوانین شرع الهی و دین مقدس اسلام ارضا و پاسخ داده شود، عامل آرامش و سعادت انسان خواهد بود، اما در صورتی که عنان آن از اختیار انسان خارج شده و زمام عقل و آگاهی را در دست گیرد، باعث بروز مشکلات اجتماعی و روانی بسیاری در زندگی انسان خواهد شد. حضرت علی (ع) فرمودند: «من كرمته عليه نفسه هانت عليه الدنيا. کسی که کرامت و ارزش خود را بشناسد، شهوت نمی‌تواند بر او غلبه کند»^۵. از دیدگاه اسلام تنها راه مشروع ارضای غریزه جنسی، ازدواج می‌باشد. بنابراین تأمین نیاز جنسی از هر راه دیگری جز ازدواج، حرام و نامشروع خواهد بود و در صورتی که امکان ازدواج برای انسان مهیا نیست، باید تقوای الهی پیشه نماید. دین اسلام نه تنها انسان را به تأمین نیازهای جنسی در درون خانواده و با همسر خویش سفارش نموده، بلکه وظیفه رفع نیاز همسر را نیز برعهده او نهاده است تا جامعه از بروز و ظهور این روابط به شکل

۲- سوره فرقان، آیه ۶۷

۳- وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۱۵۳

۴- بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۲۵۲

۵- تحف العقول، ص ۲۷۸

۶- وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۱۴۵

حکم قبلی دادگاه ندارد چون ممکن است در صورت ماندن در منزل شوهر تا صدور رأی دادگاه، زبانی که از آن بیم دارد دامنگیرش شود. هرگاه زوجین در چنین مواردی به دادگاه مراجعه کنند، دادگاه تا تعیین تکلیف نهایی، به طور موقت منزلی برای زن تعیین خواهد کرد. ماده ۱۱۱۶ قانون مدنی در این باره می‌گوید: «مادام که محاکمه‌ی بین زوجین خاتمه نیافته، محل سکنای زن به تراضی طرفین معین می‌شود و در صورت عدم تراضی، محکمه با جلب نظر اقربای نزدیک طرفین منزل زن را معین خواهد کرد و در صورتی که اقربائی نباشند خود محکمه محل مورد اطمینانی را معین خواهد کرد.»

۲- منع اشتغال زن

زن پس از ازدواج، تا حدی آزادی خود را از دست می‌دهد. انجام تکالیف زناشویی مانع از آن می‌شود که زن بتواند آزادانه به هر شغل مشروعی اشتغال پیدا کند. شوهر در راه حفظ مصلحت خانواده، در صورت وجود پاره‌ای شرایط می‌تواند از کار و حرفه زن جلوگیری کند. ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی در این زمینه مقرر می‌دارد:

«شوهر می‌تواند زن خود را از حرفه یا صنعتی که منافی مصالح خانوادگی یا حیثیات خود یا زن باشد منع کند.»

در اینکه آیا شغلی منافی مصالح خانوادگی یا حیثیات زن یا مرد است یا نه، ضابطه کلی وجود ندارد. این امر برحسب زمان و مکان و وضع خانواده متفاوت است و تشخیص آن با عرف است و دادرس در این خصوص باید به عرف رجوع کند. تا قبل از تصویب قانون حمایت خانواده، شوهر می‌توانست بدون رأی قبلی محکمه، زن را از شغلش منع کند

زوجته فلا یعجلها فأن للنساء حوائج. هرگاه یکی از شا بخواهد با همسرش خلوت سازد، نباید در این امر شتاب ورزد، زیرا زنان را نیازهایی است»^۷.

اختیارات مرد در خانواده

اینک به تحلیل و بررسی چندی از اختیارات و اموری که شوهر از نظر قانون مدنی ما به سبب ریاست خانواده می‌تواند انجام دهد می‌پردازیم. در واقع می‌توان گفت این اختیارات از آثار و نتایج ریاست مرد در خانواده است.

۱- تعیین مسکن

اختیار مسکن در حقوق مدنی ما اصولاً با شوهر است. ماده ۱۱۱۴ ق.م. در این زمینه مقرر می‌دارد: «زن باید در منزلی که شوهر تعیین می‌کند سکنی نماید، مگر آنکه اختیار تعیین منزل به زن داده شده باشد.» بنابراین ممکن است به موجب شرطی که ضمن عقد نکاح شده یا به موجب قرارداد دیگر، اختیار تعیین مسکن به زن داده شده باشد که در این صورت مرد مکلف است در منزلی که زن تعیین می‌کند سکونت نماید. در صورتی که اختیار تعیین مسکن به زن داده نشده باشد زن نمی‌تواند از زندگی در محلی که شوهر معین کرده خودداری کند مگر در صورت وجود یکی از شرایط ماده ۱۱۱۵ ق.م؛ ماده مذکور اشعار می‌دارد: «اگر بودن زن با شوهر در یک منزل متضمن خوف ضرر بدنی یا مالی یا شرافتی برای زن باشد زن می‌تواند مسکن علیحده اختیار کند و در صورت ثبوت مظنه ضرر مزبور محکمه حکم بازگشت به منزل شوهر نخواهد داد و مادام که زن در بازگشتن به منزل مزبور معذور است نفقه برعهده‌ی شوهر خواهد بود.» در موارد گفته شده در ماده، زن برای ترک خانه شوهر، احتیاج به

داشته باشد، زن مکلف به اطاعت از او نیست؛ مثلاً اگر شوهر زن را از ادای فرائض مذهبی بازدارد یا از زن بخواهد که اموالش را به او انتقال دهد زن می‌تواند از اطاعت شوهر سر باز زند. عدم تمکین هر یک از زوجین از دیگری در اصطلاح حقوقی، نشوز و زنی که از شوهر خود اطاعت نمی‌کند ناشزه نامیده می‌شود. هرگاه زن تمکین نکند و ناشزه باشد، شوهر می‌تواند به دادگاه مراجعه کرده و الزام زن را به تمکین بخواهد؛ به علاوه زن در صورت عدم تمکین نمی‌تواند از شوهر مطالبه نفقه کند. ماده ۱۱۰۸ قانون مدنی در این زمینه مقرر می‌دارد: «هرگاه زن بدون مانع مشروع از ادای وظایف زوجیت امتناع کند مستحق نفقه نخواهد بود». بنابراین اگر زن مانع مشروع و عذر موجهی در عدم تمکین داشته باشد حق وی نسبت به نفقه ساقط نخواهد شد.

نتیجه‌گیری

از آنجایی که قوانین مدونه کشورمان و به خصوص قانون مدنی از فقه شیعه گرفته شده و براساس آن عمل می‌کند در بحث حقوق خانواده و درک هرچه بهتر آن ناگزیر به مراجعه به منابع فقهی از جمله قرآن و روایات هستیم که همانگونه که اشاره شد در بحث نقش مرد در خانواده اقوال و احکام زیادی در اسلام و منابع فقهی ذکر شده که می‌توان از آن‌ها بهره جست.

برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،
لطفاً کد بالا را اسکن کنید.

ولی قانون حمایت خانواده در جهت حمایت از زن، آزادی بیشتری برای او قائل شد و تنها با حکم قبلی دادگاه به مرد اجازه داد که زن را از اشتغال به شغلی منع کند.

۳- تمکین زن

تمکین به دو دسته عام و خاص تقسیم می‌شود. تمکین خاص به معنای آن است که زن، نزدیکی جنسی با شوهر را به طور متعارف بپذیرد و جز در مواردی که مانع موجهی داشته باشد از برقراری رابطه‌ی جنسی با مرد سر باز نزند؛ البته این موضوع از تکالیف مشترک بین زوجین محسوب می‌شود. اما تمکین عام آن است که زن، وظایف خود را نسبت به شوهر انجام دهد و از او در حدود قانون و عرف اطاعت کند و ریاست شوهر را در خانواده بپذیرد. پس اگر شوهر توقعات نامشروع یا نامتعارفی از زن

تحلیلی بر وضعیت کودکان کار و جایگاه آنان در جمعیت کیفری آینده

محمدحسین صادقی جوزانی

■ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز ■

sadeghi.law78@gmail.com

چکیده

هرگاه جامعه نسبت به کودکان و نوجوانان بی‌توجه باشد و کودک به بزهکاری روی آورد و به زندگی ناسالم عادت کند، در بزرگسالی احتمال تغییر سبک زندگی و اصلاح وی تقریباً غیرممکن است. با توجه به اینکه کودکان امروز آینده‌سازان فردا هستند، پیشگیری و کنترل بزهکاری در کودکان راه‌حل منطقی در جهت جلوگیری از افزایش جمعیت کیفری در آینده کشور می‌باشد. کودکان کار به‌عنوان پدیده‌ای اجتماعی و فراگیر در سالیان اخیر، نقش قابل‌توجهی در آینده بزهکاری کشور دارند. معضلات اجتماعی سالیان اخیر خصوصاً مسائل اقتصادی بیشترین نقش را در افزایش این کودکان و تبدیل این سبک از زندگی به‌عنوان ارزشی هنجار در بین اقشاری از جامعه داشته است، که زنگ هشدار برای آینده و افزایش نرخ جرم و جنایت علیه اشخاص و اموال در کشور می‌باشد.

این پژوهش با هدف ایجاد تحولی در جایگاه کودکان کار در کشور با بررسی عوامل تأثیرگذار در ایجاد و افزایش این پدیده اجتماعی و ارائه راهکارهای موجود در جهت پیشگیری و کاهش این جمعیت تلاش می‌کند قدمی در جهت اصلاح شرایط حاضر و بهبود عملکرد آینده بردارد. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و روش جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای و اسنادی انجام شده است.

کلمات کلیدی: کودکان کار، جمعیت کیفری، بزهکاری اطفال، کودکان خیابانی

مقدمه

نگران‌کننده می‌باشد، که بخش بزرگی از منابع مادی و معنوی را در جهت حل این بحران و حمایت‌های روانی و جسمی به خود

کودکان کار و معضلات مربوط به آن امروزه در سراسر جهان به‌ویژه در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه پدیده‌ای

کار در سطح خیابان نبوده و در کارگاه‌های غیرقانونی مشغول به کار هستند. در مقاله حاضر منظور از کودکان کار چنین رویکردی است که همه کودکان کار را شامل می‌شود (مظلوم زاده و همکاران ۱۴۰۱/۵۶). در کشور ما نیز در سالیان اخیر جمعیت کودکان کار روندی افزایشی داشته است، از مهم‌ترین دلایل افزایش این پدیده اجتماعی، وضعیت نابسامان اقتصادی می‌باشد. در تمامی سیستم‌های قضایی در سراسر جهان میزان بزهکاری و افزایش آن رابطه مستقیمی با اقتصاد دارد و کودکان کار در ایران و گرایش این جمعیت به دلیل مسائل اقتصادی به سمت جرم نیز از همین رابطه تبعیت می‌کند. بر اساس تحقیقات، در ایران ۷۵ درصد جمعیت کودکان کار را پسران و ۲۵ درصد از آن‌ها را دختران تشکیل

اختصاص داده است. در عین حال بسیاری از کارشناسان و دولت‌های جهان بر این باورند که پدیده کودکان کار بزرگ‌ترین مشکل جوامع در آینده نزدیک خواهد بود (سلیمانی و حاجیانی ۱۳۹۲/۵۴). براساس آمار سازمان ملل^۱ میلیون‌ها کودک در سراسر جهان در شرایط کاری خطرناک مشغول به کار هستند، بر این اساس در حال حاضر ۶۳ میلیون دختر و ۹۷ میلیون پسر در زمره کودکان کار محسوب می‌شوند، کار کودکان گذشته از مخاطراتی که در محیط‌های ناایمن و خطرناک کاری متوجه آن‌هاست، بر آموزش، رفاه و رشد کودکان نیز تأثیر می‌گذارد. (خبرگزاری میزان ۱۴۰۲/۱) نکته‌ای که در خصوص کودکان کار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است این است که در اغلب موارد، افراد در تعریف کودک کار، تنها مصداق بارز آن یعنی کودکان خیابانی را در تعریف کودک در نظر می‌آورد؛ درحالی‌که بسیاری از کودکان

1- <https://mizanonline.ir/fa/amp/news/4717256>

بر اساس نظر کارشناسان^۲ تکدی‌گری به واسطه گروه‌های مجرمانه سازمان‌یافته موجبات انواع سوءاستفاده‌های ابزاری و در برخی موارد جنسیتی از این کودکان را شامل می‌شود. (خبرگزاری سلامت نیوز/ ۱۳۹۸)

گروه دیگری از این کودکان بر اثر فعالیت‌ها و ضعف‌های موجود در خود مورد سوءاستفاده و بزه‌دیدگی قرار می‌گیرند. بزهکاری ناشی از بزه‌دیدگی رفتاری است واکنش برانگیز در افراد برای سرکوب نا ملایمتی‌ها و اشتباهات گذشته، این پدیده موجبات رفتارهای ناهنجار از طرف کودک را که اغلب موجب ارتکاب جرم و جنایت می‌شود را به همراه دارد. بر اساس نظریه‌های جرم‌شناسی سبک زندگی این کودکان باعث ایجاد شکاف اجتماعی بین این اقشار و عامه مردم جامعه می‌شود، این کودکان به‌مانند فرد زندانی و سابقه‌داری که توسط جامعه طرد می‌شود و مورد قضاوت

می‌دهند. (افشانی و همکاران ۱۳۹۱/۹۷) از دیگر معضلات و عوامل مؤثر در افزایش جمعیت کودکان کار، افزایش روند مهاجرت اتباع خارجه به ایران می‌باشد، بر همین اساس درصد قابل‌توجهی از کودکان کار در ایران را اتباع دیگر کشورها از جمله افغانستان و پاکستان تشکیل می‌دهند، بسیاری از این کودکان و خانواده‌هایشان از مجوزهای قانونی ورود به کشور برخوردار نمی‌باشند و به دلیل ناتوانی والدین در رفع نیازهای کودکان اغلب این کودکان وارد بازار کار غیرقانونی و کار در خیابان می‌شوند. با توجه به افزایش جمعیت کودکان کار در یک دهه اخیر، و ناکارآمدی سیستم‌های سنتی جمع‌آوری و اصلاح غیرتخصصی کودکان در جهت بازدارندگی آن‌ها به فعالیت‌های غیرقانونی، جامعه ما نیازمند ارائه راهکارهای نوین و روزآمد در جهت کنترل و جلوگیری از فعالیت کودکان کار می‌باشد

۱- مفهوم بزهکاری کودکان کار

واژه بزهکاری غالباً معادل جرم و به‌ویژه در ارتباط با جرائم ارتكابی از سوی اطفال و نوجوانان به کار می‌رود.

بزهکاری کودکان و نوجوانان عبارت است از ترک وظیفه قانونی و یا ارتکاب عمل خطایی که در اغلب موارد عنوان جرم ندارد و با اقدامات تأمینی و تربیتی همراه است.

فعالیت‌های اقتصادی غیرقانونی از طرف این کودکان برای رسیدن به درآمدزایی اصلی‌ترین دلیل بزهکاری این گروه از جامعه می‌باشد، رفتاری که اغلب با ارتکاب بزه و جنایت بر اموال مثل سرقت، کلاهبرداری، جیب‌بری و... کودک را آلوده و موجبات دستگیری وی را مهیا می‌کند.

۲- الگوهای قانونی حمایت از کودکان کار

معضل اجتماعی به عنوان وضعیتی که در آن بهتر است همه افراد با هم همکاری کنند اما به دلیل تضاد منافع بین افراد که از انجام اقدامات مشترک منصرف می‌شوند، شامل حال کودکان کار و خیابانی نیز می‌شود. این افراد در سایه بی‌توجهی‌های صورت گرفته راه بقای خود را در این راه می‌بینند که گاه با خطرات و تهدیدات قابل‌توجهی روبرو هستند.

کمبودهای اقتصادی و اجتماعی به همراه خلأهای قانونی باعث شده کودکانی که نیازمند و محتاج هستند برای پیدا کردن کار و رفع احتیاجات خود و خانواده‌هایشان به این سمت گرایش یابند.

با این حال ضمن اینکه باید قوانینی برای مبارزه با کار کودک وجود داشته باشد، اما با توجه به شرایط و عواملی که باعث می‌شود کودکان مشغول به کار شوند، دولت و مراجع قانون‌گذار ابتدا لازم است به چاره‌اندیشی در خصوص رفع این شرایط و جلوگیری از به وجود آمدن شرایطی که باعث کار کودک می‌شود بی‌اندیشند، سپس با شناسایی این کودکان و حمایت از آنان و خانواده‌هایشان در جهت رفع عملی کار کودک قدم بردارند. (مظلوم زاده و همکاران ۱۴۰۱/۶۴)

در قانون حمایت از اطفال و نوجوانان (۱۳۹۹) به صراحت سازمان بهزیستی مکلف شده است در قالب فوریت‌های خدمات اجتماعی با همکاری شهرداری یا دهیاری و نیروی انتظامی نسبت به شناسایی، پذیرش، حمایت، نگهداری و توانمندسازی اطفال و نوجوانان در معرض بزه‌دیدگی یا ورود به آسیب

دیگران قرار می‌گیرد و از اعتماد به او خودداری می‌شود و بر اساس نا ملایمتی‌ها از اجتماع کنار گذاشته می‌شود، کودکان کار نیز در اکثر موارد از چنین ویژگی برخوردار می‌شوند و مشارکت آنان در فعالیت‌های اقتصادی سالم کم و اغلب روابط اجتماعی که برقرار می‌کنند با افرادی از جنس خودشان است. (صادقی جوزانی ۱۴۰۲/۴)

در نهایت بر اثر اجتماع اسباب مختلف در این کودکان، راه حرکت به سوی بزهکاری و ارتکاب رفتارهای ناهنجار تبدیل به ارزش می‌شود شرایط اقتصادی و دیگر معضلات اجتماعی دیگر به رشد این پدیده کمک کرده و کودک را در مسیری خلاف ارزش‌های والای انسانی قرار می‌دهد و در بلندمدت هزینه‌های مادی و معنوی جبران‌ناپذیری به تبع رفتارهای بزهکارانه کودک به جامعه متحمل می‌نماید.

آسیب‌دیده در تمام مراکز بهداشتی-درمانی مکلف به همکاری با بهزیستی شده‌اند. (کرمی و همکاران ۲۰۱۴)

۳- الگوهای مردمی حمایت از کودکان کار

کودکان کار به‌عنوان قشر آسیب‌پذیر در اجتماع نیازمند کمک‌های همه‌جانبه از طرف مردم در حد ظرفیت قابل‌اعمال می‌باشند، یکی از این ظرفیت‌ها سمن یا سازمان‌های مردم‌نهاد، به‌عنوان گروه‌های غیرانتفاعی که به‌صورت مستقل از دولت، به فعالیت‌های داوطلبانه می‌پردازند. این سازمان‌ها برای اهداف مختلفی تشکیل می‌شوند که اهداف انسان دوستانه یکی از آن‌هاست. سازمان‌های مردم‌نهاد مشهور در بحث کودکان کار یکی از مهم‌ترین ظرفیت‌های مردمی در کشور برای کمک به ریشه‌کن کردن و پیشگیری از معضل اجتماعی کودکان کار می‌باشد. سازمان‌های مردم‌نهاد

جسمی، روانی، اجتماعی، اخلاقی، امنیت و آموزش اقدام کند، و سایر دستگاه‌های اجرایی نیز مکلف‌اند در چارچوب وظایف قانونی خود با سازمان بهزیستی همکاری کنند. نیروی انتظامی در شناسایی اطفال و نوجوانان در وضعیت مخاطره‌آمیز و تأمین امنیت در مأموریت‌های بهزیستی، وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی جهت نظارت مؤثر بر اماکن کار جهت پیشگیری و مقابله با آزار یا بهره‌کشی اقتصادی از اطفال یا نوجوانان و رعایت قوانین کار، آموزش و پرورش در جهت اعلام موارد ثبت‌نام و موارد مشکوک به ترک تحصیل اطفال و نوجوانان، صداوسیما جهت تولید و پخش برنامه‌های منظم برای بالا بردن سطح اطلاعات عموم مردم، وزارت بهداشت جهت تدوین دستورالعمل‌های بهداشت کار و مراقبت پزشکی برای انطباق شرایط کار نوجوانان با استانداردهای لازم؛ پذیرش و درمان فوری اطفال و نوجوانان

به عنوان سازمان‌های مردمی اصلی‌ترین سرمایه مقابله با این معضل هستند.

نتیجه‌گیری

بررسی‌های جهانی نشان می‌دهند معضل کودکان کار و خیابانی روندی افزایشی به خود گرفته است، کودکانی که هم‌زمان با مشکلات اقتصادی و مهاجرت‌های ناشی از جنگ‌های داخلی و خارجی در سطح جهان راهی جز ورود به بازارهای کار غیرقانونی که موجب بازماندنشان از تحصیل و آرامش روحی روانی می‌شود ندارند. در کشور ما نیز در طول سالیان اخیر بر اساس آمار سازمان بهزیستی کشور جمعیت کودکان کار و خیابانی با روندی افزایشی همراه بوده است. درصد بسیاری از این کودکان را خانواده‌های حاشیه‌نشین در کشور که به دلیل مشکلات اقتصادی و اجتماعی در وضعیت نامناسب قرار دارند، تشکیل می‌دهند. حاشیه‌نشینی در کشور یا در اصطلاح دقیق اسکان غیررسمی مولد معضل کودکان کار و خیابانی است، سبک زندگی که در طول سالیان اخیر در کشور با رشد سریع خود نه تنها تلاش‌ها در جهت رفع معضل کودکان کار را بیهوده گذاشته بلکه به رشد جمعیت کودکان کار نیز کمک کرده است.

در بررسی‌های صورت گرفته در خصوص کودکان کار این امر مشهود است که درصد بسیاری از این کودکان در سنین کم گرفتار اعتیاد و گرایش به سمت بزهکاری می‌شوند، اعتیاد در زندگی افراد پلی است به سمت بزهکاری که کودکان کار نیز در صورت وجود اعتیاد از این ویژگی مستثنا نیستند.

با فعالیت در زمینه مهارت‌آموزی‌های زندگی که بسیاری از این کودکان به دلیل ترک تحصیل و یا دیگر شرایط از آن محروم می‌باشند کمک می‌کند. سمن‌ها یا سازمان‌های مردم‌نهاد یکی از متولیان فرهنگ‌سازی در شیوه برخورد با کودکان کار خیابانی می‌باشد، کسب حداکثر مشارکت مردمی به همراه مشارکت خود کودکان در زمینه‌های فرهنگی می‌تواند به عنوان یکی از راه‌های قدم برداشتن در زمینه مقابله متخصصانه و اصولی در بحث کودکان کار و ایجاد بستر مناسب برای ورود این کودکان به اجتماع در ادامه زندگی‌شان می‌باشد. استفاده از ظرفیت سازمان‌های فنی و آموزشی در کنار سمن‌ها در جهت کمک به مهارت‌آموزی‌های تخصصی این کودکان، نه تنها در جهت حل معضل کودکان کار قدمی اساسی می‌باشد، بلکه اقتصاد بسیاری از خانواده‌های وابسته به کودکان کار دستخوش تغییر نمی‌گردد و حتی از ثبات و آرامش بیشتری برخوردار می‌شود. ایجاد فرصت‌های آموزشی برای کودکان کار که از تحصیل بازمانده‌اند، تنها با اتکا به دولت و وزارت آموزش و پرورش امری دست‌نیافتنی می‌باشد. سازمان‌های مردم‌نهاد با داشتن قابلیت حل این خلأ، بهترین ظرفیت در کشور می‌باشند که می‌توان با برنامه‌ریزی و حمایت‌های همه‌جانبه از طرف دولت و مردم آموزش کودکان بازمانده از تحصیل را عملیاتی کرد. سازمان بهزیستی به عنوان متولی اصلی کودکان کار، وظیفه حمایت و رشد سمن‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد را دارد براساس گفته‌های مسئولین کشوری^۳، مؤسسات و سمن‌ها سرمایه اصلی بهزیستی هستند که هم‌زمان با افزایش جمعیت و معضلات اجتماعی از جمله کودکان کار، در کنار سازمان بهزیستی

اساسی صورت بگیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود با ایجاد بستر مناسب در خصوص فعالیت اورژانس اجتماعی در کشور، در خصوص کودکان کار و خانواده‌های آنان، حمایتی اساسی از این کودکان به جهت محفوظ ماندن از خطرات و تهدیدات در اجتماع نسبت به آن‌ها مثل سوءاستفاده‌های جنسی، جلوگیری از به استعمار گرفتن توسط دیگران و باندهای کودکان کار و سایر آسیب‌های محیطی و اجتماعی انجام بگیرد. کودکان کار و روند زندگی آن‌ها می‌تواند به‌طور خطرناک و زنجیره‌واری این کودکان را که از سنین کم در اجتماع حضور دارند را در مسیر بزهکاری و اعتیاد قرار دهد، که در آینده جمعیت بسیاری را تشکیل می‌دهند. درواقع درصد بسیاری از مجرمین و افراد دارای اعتیاد آینده کشور را کودکان کاری تشکیل می‌دهند که می‌توان با برنامه‌ریزی و حل ریشه‌ای مشکلاتشان ضمن حل معضل کودکان کار از دیگر معضلات ناشی از این گروه جلوگیری کرد.

برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،

لطفاً کد بالا را اسکن کنید.

بزهکاری در کودکان کار به جهت رفع نیازهای اقتصادی و کسب درآمد بیشتر به‌خوبی قابل پیش‌بینی می‌باشد. درواقع می‌توان مدعی بود، رشد جمعیت کودکان کار در آینده دلیل اصلی رشد جمعیت کیفری کشور و افزایش جرم و جنایت خواهد بود. به علت بی‌توجهی به رشد این نوع از کودکان و روی‌آوری به سمت بزهکاری و درنهایت عادت به این نوع از زندگی جامعه فرد کودک را با این نوع از زندگی عادت داده و در سنین بزرگسالی به‌سختی می‌توان تغییر و اصلاح در وی ایجاد کرد و درنهایت ورود به چرخه جرم و جنایت شکل می‌گیرد. درصد بسیار زیادی از این کودکان را می‌توان با حمایت‌های مادی حداقلی از خودشان و خانواده‌هایشان از این معضل اجتماعی دور کرد، بر اساس آمار سازمان بهزیستی که متولی اصلی کودکان کار می‌باشد حمایت‌های انجام‌گرفته در طول سالیان اخیر میسر بوده. مسئله دیگر در خصوص کودکان کار بحث افراد مهاجر و ساکنین غیرقانونی در کشور می‌باشد، که خصوصاً در شهرهای بزرگ جمعیت عمده کودکان کار و خیابانی را تشکیل می‌دهند، که در این خصوص روند رشد و اشتغال این کودکان مهاجر بسیار نگران‌کننده می‌باشد. از دیگر نگرانی‌های موجود در خصوص این افراد، اجتماع خرده‌فرهنگ‌ها می‌باشد که خصوصاً در سنین کم باعث ایجاد معضلات فرهنگی و درنتیجه منجر به بزهکاری و رشد جرم در کشور می‌گردد. پیشنهاد می‌شود در جهت کمک به پیشگیری و کاهش جمعیت کودکان کار، ضمن داشتن برنامه‌های تخصصی در حوزه آموزش و حمایت‌های مالی از این کودکان و خانواده‌هایشان، در خصوص ایجاد و افزایش سازمان‌های مردم‌نهاد و مشارکت‌های مردمی در سطح کشور و از طرف دولت حمایت

واکاوی مهارت‌های نرم کلامی در امر وکالت

گزارش کارگاه مهارت‌افزایی ویژه حقوقی‌ها

فاطمه محتجب

■ دانشجوی کارشناسی حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز ■

fatemeh.mohtajeb2002@gmail.com

نگاه دیگران است. و از دید موکل، وکالت چیزی نیست جز جلب حس اعتماد و آرامش بین وکیل و موکل، و بدست آوردن سر رشته ذهن موکل برای آنچه که می‌خواهد "بشرط قانون بشود" و انتقال آن به جایگاه قضاوت. تحقق این اهداف به مراتب در سیطره فنون سخنوری و مهارت نفوذ کلام است به‌طوری‌که فهم کلامی موثر بین شاکی و قاضی بر لولای وجود یک وکیل می‌چرخد. از این رو قدرت ارتباط کلامی به شیوه زبان بدن و زبان ذهن، انعکاس اعتماد به نفس وکیل به جهت نشان دادن اقتدار، تمرکز و توجه وی بر پرونده‌های پیچیده حقوقی برای کمک به قاضی برای گرفتن بهترین تصمیم می‌باشد.

در نهایت، عدم تاثیرپذیری از مغالطات رایج و پرکاربرد که متهم و یا شهود برای وکیل ارائه می‌کنند، مهارت دیگری است که اگر یک وکیل هوشیار نباشد، کلید فتح ذهن خود را به دست آنها می‌دهد و روند رسیدگی به یک پرونده حقوقی را دست‌خوش سوگیری‌های خلاف حق و حقیقت می‌کند. به‌طور مثال

قانون شبکه‌های تنگاتنگ از ضرورت‌های مدنی است که به‌رغم برآمدن از خاستگاه‌های درون جامعه‌ای، هنوز از بسیاری جهات از قبیل پیچیدگی تبیین و اجرا، و خوانش ناقص خواهان و خوانده از حق و عدالت، التزام اجرائی به خود ندیده است. تلاش یک وکیل آن است که همواره زبان ناطقی برای گفتار غالباً الکن شاکی در جهت باز پس‌گیری حق و اجرای عدالت باشد. وکیل، سردار پیش قراولی است که سلاحش در نیام دهان است آنچنان که اگر در کارزار بین عدالت و تضییع حق، لختی‌منش، روحیه و تدبیر و قدرت کلام را از دست دهد لشکر امید موکل سپر می‌اندازد و اندکی بعد مبارزان عدالت وا می‌نهند.

از دید یک وکیل، آنچه او را به پیروزی می‌رساند بسنده به مدارک دانشگاهی نیست بلکه اندوختن تجربه، مطالعه، به کارگیری هوش لحظه‌ای برای قدرت تحلیل و ریزبینی دقیق شواهد و قرائن، قدرت نفوذ بیان و مهارت نکته‌بینی جزء مسائلی دور مانده از

صورت جلسه کارگاه اول در تاریخ

۱۰ آبان ماه ۱۴۰۲:

نخستین جلسه از کارگاه با حضور مهمان محترم جناب آقای کهرم آغاز شد. ایشان در ابتدا از منظر نظری به بسط مسئله تقویت حافظه اکتسابی پرداختند و اشاره داشتند که حافظه‌گرایی در علوم انسانی اهمیت بسزایی دارد. عاملی که در طی یک بازه خاص تاثیر بسیاری بر افزایش یادگیری و به حافظه سپردن دارد، ورزش مداوم اما سبک است به‌طوری‌که پمپاژ خون به مغز به طور منظم و سریع صورت بپذیرد. مضاف بر این، اهمیت کیفیت تغذیه در میزان یادگیری غیر قابل چشم پوشی است. به‌طور مثال صرف مواد قندی در وعده صبحانه فاجعه بزرگی برای عملکرد مغز به وجود می‌آورد.

مسائلی از قبیل: تحقیق میدانی (به جهت بررسی دقیق پرونده و کسب اطمینان از صحت اطلاعات)، تحلیل منطقی (پرسیدن سوالات هوشمندانه و نامحسوس از متهمان و شاهدان برای اجتناب از مغالطه یا وارونگی کلامی)، آمادگی و آگاهی (اشراف بر تمامی نواحی قانون و مقررات مربوط به هر پرونده) در این زمره جای می‌گیرند.

در این راستا، به همت انجمن علمی حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز کارگاهی تحت عنوان مهارت افزایی ویژه حقوقی‌ها با حضور اساتید محترم جناب آقای ناصر داغمه‌چی (مشاور و وکیل پایه یک دادگستری)، جناب آقای کامران کهرم (مدرس و وکیل پایه یک دادگستری)، و جناب آقای وحید مرادخانی (مدرس و وکیل پایه یک دادگستری)، در تاریخ ۱۰ الی ۱۲ آبان ۱۴۰۲ در بستر اسکای روم برگزار گردید. این کارگاه که طی سه جلسه با بررسی موضوعات تقویت حافظه یک وکیل، فنون سخنوری در وکالت و عدم تاثیرپذیری از کلام شهود و متهمان با هدف آگاهی جمعی حقوق‌خوانان نسبت به یادگیری فنونی برای قدرتمندی حافظه یک وکیل جهت اشراف به تمام موارد پرونده، برای قطع‌نشدن رشته کلام حین دفاع و نفوذ به مخاطب. همچنین قدرت تاثیرکلام یک وکیل و نقش حیاتی و پررنگ آن در کار آن و یا فنون اقناع و در نهایت تقویت روحیه عدالت درون‌فردی و پرهیز از احساسات و هیجان زدگی. ابتکار در ایده‌پردازی این موضوع موجب جذب مخاطبانی از سایر دانشگاه‌ها، وکلا و کارآموزان شد و در آخر صدور گواهی حضور در این کارگاه برای آنان ارسال گردید.

انجمن علمی دانشجویی حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز برگزار می‌کند:

• اولین جلسه از کارگاه آموزشی
مهارت افزایی ویژه حقوقی‌ها

تقویت حافظه یک وکیل

مدرس: جناب آقای کامران کهرم
(مدرس و وکیل دادگستری)

چهارشنبه، ۱۰ آبان ۱۴۰۲، ساعت ۱۸:۰۰ تا ۲۰:۰۰ | اسکای روم

پیوند ورود به جلسه ۳۰ دقیقه قبل از آغاز برنامه در کانال تلگرام انجمن منتشر می‌شود.

برای نام‌نویسی به @Fatima_mohtajeb در تلگرام پیام دهید.

law_scu

بیان و دفاعیه تاکید شد. بر اساس کلام ایشان: در کشورهای رومی ژرمنی، دفاع در امر وکالت به صورت کتبی است. در حالیکه کشورهای سازمان یافته با سیستم آنگلو ساکسون، دفاع بصورت شفاهی و مبتنی بر یادگیری اصول فن بیان انجام میشود. در کشور ما امر وکالت مختلط، یعنی به صورت کتبی و شفافی صورت میپذیرد.

وی افزود: سخنوری تنها در دادگاه نیست بلکه در جذب موکل نیز از اهمیت بسیاری برخوردار است. یک وکیل کارکشته، در دیدار اول با مراجعه کننده ای که در تلاطم و سراسیمه از آینده پرونده است، با بیان تاثیرگذار خود آرامش خاطری را برای او به ارمغان می آورد.

صورتحلّسه کارگاه سوم؛ ۱۲ آبان ماه ۱۴۰۲:

سومین جلسه از کارگاه با حضور مهمان محترم جناب آقای داغمه چی برگزار شد. در بیان ایشان، پیش از ورود به عرصه وکالت، فرد می بایست به عدالت درون فردی رسیده باشد و پیش از ورود به فضای محکمه، هنگامی که مراجعه کننده موضوعی را با او در میان می گذارد، می بایست به وی متذکر شود که تمامی حقیقت را بازگو کند. این امر به پذیرش موثر دفاعیات وکیل در محکمه دادگاه منتج خواهد شد.

ایشان در این راستا به نقل قولی از مرحوم دکتر کاتوزیان پرداختند: "اگر شخصی به شما مراجعه کرد اول خودتان به عنوان قاضی او را محاکمه کنید و اگر آن شخص را به عنوان قاضی محکوم کردید وکالت او را بر عهده نگیرید". بنابراین لازم است طرف مقابل واقعیت را به طور کامل بازگو کند.

وی افزود: استفاده از مغالطات رایج متهمان، رابطه تنگاتنگ علم حقوق با دفاع از حق مظلومان و یاری رساندن به

وی افزود: آشنایی کارآموزان با بدن دردمند جامعه برای استحکام پایه های وکالت، جنگی برای رسیدن به یک پرونده حقوقی است. استفاده از تمثیل یا خلاقیت در مثال و تلخیص یا خلاصه نویسی و مطالعه مداوم متون، مقالات، نشریات، کتب و غیره، نمونه آرای قضایی اصلی ترین ابزار در کارآموزی است. این نکته را نباید از یاد برد که وکالت یک مهارت اختصاصی و هنر است و فتح ابواب علم و دانش به تنهایی کافی نیست.

صورتحلّسه کارگاه دوم، ۱۱ آبان ماه ۱۴۰۲:

دومین جلسه از کارگاه با حضور مهمان محترم جناب آقای مرادخانی برگزار شد. در ابتدا، به اهمیت فن سخنوری و تاثیر آن در وکالت، به منظور بیان سلیس و پرمحتوای

انجمن علمی دانشجویی حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز برگزار می کند:

• دومین جلسه از کارگاه آموزشی
مهارت افزایشی ویژه حقوقی ها

**فنون سخنوری
در وکالت**

مدرس: جناب آقای وحید مرادخانی
(وکیل پایه یک دادگستری)

پنجشنبه، ۱۱ آبان ۱۴۰۲، ساعت ۱۰:۰۰ تا ۱۲:۳۰ | اسکای روم ۲۲
پیوند ورود به جلسه ۳۰ دقیقه قبل از آغاز برنامه در کانال تلگرام انجمن منتشر می شود.
برای نام نویسی به @Fatima_mohtajeb در تلگرام پیام دهید. | law_scu

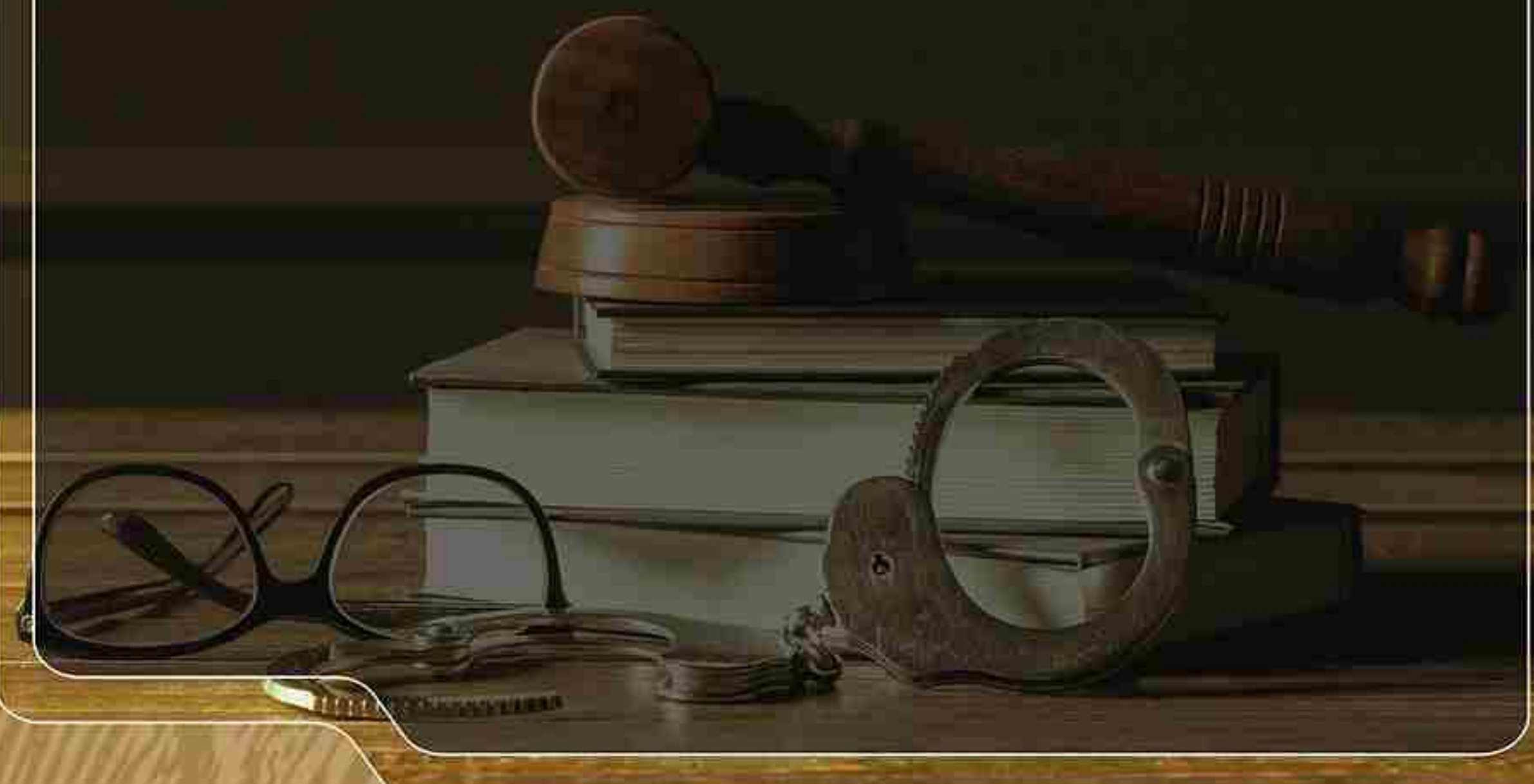
انجمن علمی دانشجویی حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز برگزار می‌کند:

• سومین جلسه از کارگاه آموزشی
مهارت افزایی ویژه حقوقی‌ها

عدم تاثیر پذیری از کلام شهود و متهمان

مدرس: جناب آقای ناصر داغمه چی
(مشاور و وکیل پایه یک دادگستری)

📍 اسکای روم | 📅 جمعه، ۱۲ آبان ۱۴۰۲، ساعت ۱۷:۰۰ تا ۱۹:۰۰
پیوند ورود به جلسه ۳۰ دقیقه قبل از آغاز برنامه در کانال تلگرام انجمن منتشر می‌شود.
برای نام‌نویسی به Fatima_mohajeri در تلگرام پیام دهید. | law_scu

منطق را بازتاب می‌دهد. یک وکیل موفق در دفاع از موکل خود نباید از طرح استدلالات منطقی دریغ کند. وکیل ناگزیر می‌باشد که علاوه بر بررسی مستندات پرونده، به موازات استناد به موازین شرعی و فقهی، استدلالات منطقی را به کار ببرد.

نتیجه‌گیری:

شکل‌گیری شخصیت تخصصی دانشجویان و کارآموزان رشته‌های حقوق در قالب یک وکیل موفق، مستلزم ابزاری است که آنها را از جنبه روانشناسی، تغذیه، مهارت، قدرت تحلیل و نفوذ و غیره تربیت کند. اساتید مجرب این حوزه در چارچوب کارگاه فوق ذکر به بررسی هر کدام از این مسائل پرداختند به نحوی که مسائل بررسی شده روی دیگر سکه اعتماد بنفس یک وکیل در قاضی در جهت اتخاذ رای عادلانه است.

انجمن علمی دانشجویی حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز برگزار می‌کند:

کارگاه آموزشی مهارت افزایی ویژه حقوقی‌ها

جلسه اول: تقویت حافظه یک وکیل
مدرس: جناب آقای دکتر کامران کهرم (مدرس و وکیل دادگستری)
زمان برگزاری: چهارشنبه، ۱۰ آبان ۱۴۰۲، ساعت ۱۸:۰۰ تا ۲۰:۰۰

جلسه دوم: فنون سخنوری در وکالت
مدرس: جناب آقای وحید مرادخانی (وکیل پایه یک دادگستری)
زمان برگزاری: پنجشنبه، ۱۱ آبان ۱۴۰۲، ساعت ۲۱:۰۰ تا ۲۲:۳۰

جلسه سوم: عدم تاثیر پذیری از کلام شهود و متهمان
مدرس: جناب آقای ناصر داغمه چی (مشاور و وکیل پایه یک دادگستری)
زمان برگزاری: جمعه، ۱۲ آبان ۱۴۰۲، ساعت ۱۷:۰۰ تا ۱۹:۰۰

مکان برگزاری: اسکای روم | همراه با اعطای گواهی معتبر
پیوند ورود به جلسه ۳۰ دقیقه قبل از آغاز برنامه در کانال تلگرام انجمن منتشر می‌شود.
مبلغ سرمایه‌گذاری: ۱۲۰ هزار تومان
به همراه تخفیف به مناسبت آغاز سال تحصیلی جدید
law_scu

برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،
لطفاً کد بالا را اسکن کنید.

بررسی معامله اتهام در نظام‌های حقوقی

طارق ساعدی

■ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز ■

tareqsaedi@gmail.com

کوثر عبیایوی

■ دانشجوی کارشناسی حقوق دانشگاه آزاد اسلامی اهواز ■

Kawtharabiway@gmail.com

چکیده

امروزه حجم بالای مراجعات به دستگاه قضایی و ازدیاد و تورم پرونده‌های کیفری یکی از مشکلات اساسی نظام‌های حقوقی و دستگاه قضایی در جهان است. سیاست‌های اصلاح و بازپروری مجرمان نمی‌تواند همیشه راهگشا باشد و در این میان باید با ایجاد نهادهای ارفاقی جدید در شیوه‌های پاسخ‌دهی به پدیده بزه‌کاری تغییراتی را ایجاد کرد. با تأسیس نهاد «معامله اتهام» نهادی در فرآیند دادرسی کیفری ایجاد شد که از طریق آن متهم بتواند از منافع دادوستد استفاده کند و نیز بر کاهش پرونده‌های دستگاه قضایی مساعدت نماید. در این مقاله تلاش شده است ضمن بررسی اهداف معامله اتهام در نظام‌های کیفری، مؤلفه‌های تأثیرگذار در این مسئله را مورد بررسی قرار دهد. یافته پژوهش نشان می‌دهد اگرچه به دلیل حاکمیت اصل قانونی بودن تعقیب و قوانین اسلامی در نظام دادرسی ایران نص خاصی در مورد این نهاد در قوانین کیفری دیده نمی‌شود ولی وجود نهادهای مشابه از جمله میانجیگری که به‌عنوان نهاد زمینه‌ساز تصویب نهاد «معامله اتهام» در ایران به تصویب رسیده است که می‌توان نشانه‌های توجه قانون‌گذار به این نهاد را استنباط کرد.

واژگان کلیدی: معامله اتهام، دادستان، متهم، بزه‌کاری، عدالت کیفری

۱. مقدمه

معامله اتهام یا plea bargaining یک نهاد جدید التاسیس و راهبرد جدیدی در قلمرو سیاست کیفری به شمار می‌رود که برای رسیدگی به پرونده‌های کیفری به وجود آمد که برای اولین بار در نظام حقوقی کامن لا مطرح شد که منظور از آن

توافق دو طرفه بین متهم و مقام تعقیب با موضوع (اتهام) است با این مبنا که در صورتی که متهم با اقرار به ارتکاب جرم یا جرائم یا با هر نوع همکاری دیگر، مقام تعقیب هم متعهد به تخفیف مجازات یا تبرئه وی از برخی جرائم می‌شود.

درواقع برای کاهش میزان مجازات و اتهام متهم در مرحله‌ی پیش دادرسی و قبل از محکومیت به کار می‌رود که معامله‌ای است بین دادستان و متهم برای میزان اتهام که از این منظر به معامله اتهام نام‌گذاری شده است.

فرهنگ بلک «معامله اتهام» را این‌گونه تعریف می‌کند: «توافق حاصل از مذاکره میان متهم و دادستان بدین ترتیب که متهم در برابر اقرار به ارتکاب جرم، نسبت به ۱ جرم سبک‌تر و یا نسبت به یکی از اتهامات چندگانه خود مورد مواخذه قرار می‌گیرد و یا می‌تواند در انتظار مجازات خفیف‌تری باشد»

۲. اهداف معامله اتهام

این نهاد در کشورهای با ریشه نظام حقوقی کامن لا بسیار کاربرد دارد در حالی که در کشور ایران چنین نهادی به صورت صریح پذیرفته نشده است اما می‌توان برخی نهادی مشابه در برخی قوانین کیفری به آن اشاره شده است.

مهم‌ترین اهداف تأسیس چنین نهادی

کمک به کاهش جرائم و جبران نمودن نواقص ناشی از سیاست‌های اصلاحی مجرمان است و همچنین از مبانی مهم که برای معامله اتهام در جهان کامن لا در نظر گرفته شده است منفعت عمومی و مصلحت جامعه است، بر این اساس زمانی که مصلحت عمومی به دلیل فقدان دلایل کافی علیه متهم و یا به دلایل دیگری چنین امری را توجیه می‌کند، دادستان‌ها قدرت معامله با متهم را خواهند داشت. موافقان برای نهاد «معامله اتهام» مزایایی را به ترتیب ذیل بیان نمودند که مهم‌ترین مزایای اجرای نهاد معامله اتهام به شرح ذیل است:

۲.۱. جایگزینی برای نظام اصلاح و تربیت

یکی از دلایلی که باعث توجه نظام‌های حقوقی به نهاد «معامله اتهام» گردید شکست نظام اصلاح و درمان بزهکاران است. پشتوانه فلسفی رویکردهای اصلاحی و درمانی این است که مجرمان صرفاً افرادی شرور نیستند که نتوان امید به اصلاح و بازسازی آنان با جامعه داشت. اما با شکست سیاست‌های اصلاحی و بازپرورانه در دهه‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۷۰ م، این استدلال مطرح شد که اقدامات اصلاحی و درمانی دیر باز بوده و حتی برخی از مجرمانی که تحت فعالیت و اقدامات بازپرورانه بودند، مجدداً به زندان برگشتند. عدم کارایی اقدامات اصلاحی و یا دیربازده بودن این اصلاحات منجرگردید تا به سیاست حبس زدایی و توسل به نهادهای ارفاقی همچون نهاد معامله اتهام توجه گردد.

۳. جلوگیری از اطاله دادرسی و هزینه‌های

نظام عدالت کیفری

امروزه برای اجرای رسیدگی کامل، زمان،

«معامله اتهام» در نظام حقوقی کامن لا و کشورهایی چون آمریکا و انگلستان می‌باشد و تأسیس آن در کشور اخیرالذکر بوده است در توضیحات بعدی به این نهاد در چند کشور کامن لا و نظام‌های حقوقی دیگر مانند ایران پرداخت می‌شود.

۶-۱. نهاد معامله اتهام در نظام کامن لا
خاستگاه نظام کامن لا را کشور انگلستان و زمان آن را از شکل گرفتن دادگاه‌های شاهی در این کشور و غلبه بر نورمن‌ها می‌دانند اما تکامل آن در قرون وسطی می‌باشد. انگلستان با نفوذ گسترده بر کشورهای تحت استعمار خود تأثیر بسیاری در گسترش نظام کامن لا داشته است. نهاد دادوستد اتهامی نیز به‌عنوان یکی از تأسیسات این نظام، به دلیل آثار خاص آن حتی در کشورهای تابع نظام حقوق نوشته هم تا حدی موردپذیرش قرارگرفته است. از آنجایی‌که پذیرش هر نهاد جدید در نظام‌های حقوقی به اقتضای شرایط خاص آن نظام‌هاست، نظام کامن لا نیز دارای خصوصیتی است که منجر به پذیرش نهاد معامله اتهام شده است. برای بررسی چگونگی اجرای این نهاد در نظام حقوقی کامن لا نگاهی به کشورهای تابع آن مانند آمریکا و انگلستان خواهد شد.

۶-۱-۱. آمریکا

در سال ۱۹۶۷ در میان انتقادات زیادی که از خیلی از دادستان‌ها شده است کانون وکلای آمریکا و کمیسیون رئیس‌جمهور در اجرای قانون و عدالت، مفهوم معامله اتهام را تصویب کردند. در دهه‌ی هزار و نهصد و هفتاد نظام آمریکایی به‌طور فزاینده‌ای به معامله اتهام به‌عنوان روشی برای حل کردن پرونده‌های کیفری تبدیل شد. انگلیس نیز هم پای ایالات متحده‌ی آمریکا نگرفته است اما موارد متعددی در حقوق

مکان و نیروهای زیادی لازم است؛ اطاله دادرسی یکی از چالش‌های اساسی در فرآیند دادرسی به شمار می‌رود و تلاش‌ها برای کاهش از روند رسیدگی به امور کیفری، دغدغه‌های نظام‌های حقوقی است. موافقان نهاد «معامله اتهام» استفاده از این نهاد را یکی از راه‌های جلوگیری از اطاله دادرسی می‌دانند و معتقدند که استفاده از این نهاد دادرسی را هر چه سریع‌تر به نتیجه می‌رساند. دوری متهم از خانواده و درگیری او در مراحل مختلف امر قضا، هزینه‌های زیادی بر او، خانواده و جامعه تحمیل می‌کند که با استفاده از نهاد مذکور می‌توان به این هزینه‌ها پایان داد.

۴. احتمال اصلاح مجرمین غیرحرفه‌ای یا مرتکبین جرائم کوچک

نهاد «معامله اتهام» یک نهاد سازشی است و مزایای سازش را در خود جای داده است؛ حس همکاری با نظام عدالت کیفری، که به واسطه چانه‌زنی در متهم، ایجاد می‌شود در مورد مجرمین یا متهمان نوپا یا کوچک می‌تواند ماندگار شود و به‌عنوان یک عامل کنترل‌کننده درونی از تکرار جرم توسط آن‌ها در آینده کاهش نماید.

۵. ایجاد ارتباط بین متهم و مقام تعقیب

با ایجاد گفتگو بین متهم و دادستان و دستیابی به توافق در خصوص جرائم ارتكابی و میزان و نوع جرم و اعطای پیشنهادی تخفیفی به متهم یا چشم‌پوشی از برخی از جرائم ارتكابی؛ شرایط برای کاهش مجازات و تخفیف آن از طریق سیاست‌های تعامل‌گرایانه و مبتنی بر گفت و گو ایجاد می‌شود.

۶. معامله اتهام در نظام‌های کیفری

هیچ تردیدی وجود ندارد که ریشه

نشود و از احکام و دستورات دادگاه در این مدت معین تبعیت نماید که در این صورت محکومیت او کان لم یکن تلقی می‌شود.

شیوه تعلیق مجازات توافقی میان دادگاه و مجرم است که پس از احراز مجرمیت متهم، قاضی پرونده با در نظر گرفتن شرایط لازم و از جمله وجود شرایط قانونی از اجرای مجازات به صورت موقت موافقت نموده و در سوی مقابل نیز مجرم موظف است که در آن بازه زمانی تعیین شده مرتکب جرم جدیدی نگردد.

۶-۲-۲. نهاد معاذیر قانونی در قانون مجازات طبق قانون در برخی موارد با همکاری مرتکب، وی از تخفیف برخوردار خواهد شد، قانون‌گذار در مواردی با وجود جرم بودن عمل به استفاده از نهاد «معامله اتهام» بر پایه عدالت سودگرایانه پرداخت. نگرش اقتصادی به هزینه‌های رسیدگی کیفری، پایه‌های

کیفری دیده می‌شود که می‌تواند به عنوان مصادیق و یا موارد مرتبط با معامله اتهام در نظر گرفته شود. می‌توان گفت نظام دادرسی ایران در ادوار گذشته با تراکم در پرونده‌های کیفری مواجه بوده که برای رفع آن با تأثیر از سایر نظام‌ها درصد چاره‌جویی با گنجاندن این نهادها در قوانین جزایی بوده است. در مطالب بعدی به نهادهای مشابه معامله اتهام در ایران خواهیم پرداخت.

۶-۲-۱. تعلیق مجازات به مثابه معامله اتهام یکی از مصادیق مشابه معامله اتهام در حقوق کیفری که می‌تواند به قضازدایی نیز منجر گردد، تعلیق در مرحله صدور و اجرای حکم است، تعلیق اجرای مجازات در ماده ۴۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۹۲ دیده می‌شود. در این ماده بیان می‌دارد که توقف مجازات شخصی که به مجازات تعزیری محکوم شده تا چنانچه در مدت معینی پس از ارتکاب جرم، مرتکب جرم دیگری

مواد به نوعی مشابه نهاد «معامله اتهام» می‌باشند اما به دلیل اینکه کاملاً ۱ طرفه و از سوی متهم یا مجرم صورت می‌پذیرد نمی‌توان آن را معامله اتهام دانست.

۶-۲-۳. توبه در قانون مجازات

وقتی شخص بزهکار با پذیرش مجرمیت و حالت ندامت و پشیمانی سعی در از بین بردن وضع نامطلوب خود داشته باشد، در حقوق کیفری ایران این شخص مستحق ارفاق و با نگرش دگرگونی شخص محور جایگاهی ویژه به او اعطا می‌کند و مسیر اتهام فرد با توافق بین او و مقامات قضایی از کیفر به سمت معافیت و باز اجتماعی شدن تغییر می‌کند. توبه در مورد جرائم حدی در قانون مجازات اسلامی در جرائم موجب زنا برای توافق در مورد توبه شخص بعد از احرار شدن آن در مواردی که با اقرار ثابت شده است این توافق بعد از ثبوت جرم نیز می‌تواند صورت بگیرد اما در مواردی که با بینه اقامه شده است فقط در حالت قبل از ثبوت جرم باید توافق صورت پذیرد. در جرائم تعزیری در درجات ۶ تا ۸ در صورت احرار ندامت و اصلاح مرتکب پذیرفته شده است. با توجه به تطبیق توبه با نهاد «معامله اتهام» متوجه می‌گردد که توبه در جرائم مستوجب حد به دلیل شرعی بودن ریشه آن‌ها اصولاً مسقط حد است در حالی که در «معامله اتهام» مرتکب با پذیرش مجرمیت صرفاً از تخفیف برخوردار خواهد شد ۹ معافیت.

۶-۲-۴. نهاد میانجیگری در قانون آیین دادرسی کیفری

قانون‌گذار در ماده ۸۲ قانون آیین دادرسی کیفری را به میانجیگری اختصاص داده و با پیش‌بینی شرایط خاص برای آن امکان صدور قرار تعلیق به گونه‌ای دیگر را رقم زده است. طبق این ماده که در جرائم درجه ۶ تا ۸

نیرومند اعتمادگرایی به دادرسان و دادستان‌ها و از همه برجسته تر آمارسازی و تجربه‌گرایی در بررسی کیفری و جرم‌شناختی زمینه‌هایی است که نهاد معامله در اتهام را در آمریکا پی‌ریزی کرده است.

۶-۱-۲. انگلستان

با توجه به اینکه نظام حقوقی کامن لا در انگلستان شکل گرفته، منشا اکثر نهادهای خاص نیز همین کشور است. انگلیسی‌ها در برخورد با پرونده‌های کیفری رویکرد سود گرایانه‌ای در پیش می‌گیرند بر پایه همین رویکرد و سوق به عدالتی سودگرایانه از معامله اتهام در حل و فصل پرونده‌های خود بهره جستند. آن‌ها حقوق کیفری و اعتماد به دادستان‌ها و بررسی آمارهای کیفری و تجربه‌های حاصل از آن‌رو به این معامله آوردند. دادستان در این کشور اختیاراتی دارد که می‌تواند وارد معامله با متهم شود و در این معامله به چند روش به او می‌تواند کمک نماید:

۱. صدور قرار منع تعقیب و امتناع از ارسال پرونده به مراحل بالاتر.
۲. کاهش اتهامات یا تغییر عنوان مجرمانه
۳. با اعتراف ارادی متهم به جرم خویش در دادسرا از تخفیف مجازات بهره‌مند خواهد شد.

۶-۲. پذیرش معامله اتهام در حقوق کیفری ایران

معامله اتهام به صورت مشخص و با همین عنوان در حقوق کیفری ایران و حتی فقه به صورت رسمی مطرح یا مورد تقبل قرار ارتكابی و مسئول شناختن مرتکب به دلیل ملاحظات سیاست کیفری، مجازات شخص مرتکب را تخفیف داده و یا او را از مجازات معاف می‌نماید. ماده ۵۰۷ (جرم علیه امنیت)، ماده ۵۳۱ (جعل)، و تبصره ۲ ماده ۷۱۹ (جرائم رانندگی) از ق.م.ا.ت از جمله

کیفری و از جمله دادستان در امر تعقیب متهم است. برای اعمال نهاد «معامله اتهام» شرایط خاصی در نظر گرفته شده است که مهم‌ترین آن حاکمیت اقتضای تعقیب است و طی آن با افزایش اختیارات دادستان، امکان‌سنجی تعقیب یا عدم تعقیب به وی واگذار می‌شود به گونه‌ای که به قراردادی شدن نظام کیفری می‌انجامد. در این نظام اختیارات قاضی محدودتر و در غالب موارد با تائید این معامله نقشی هم چون داور دارد.

به دلیل حاکمیت اصل قانونی بودن تعقیب و قوانین اسلامی در نظام دادرسی ایران نص خاصی در مورد این نهاد در قوانین کیفری دیده نمی‌شود.

ولی وجود نهادهای مشابه از جمله میانجیگری که به عنوان نهاد زمینه‌ساز تصویب نهاد «معامله اتهام» در ایران به تصویب رسیده است می‌توان نشانه‌های توجه قانون‌گذار به این نهاد را استنباط کرد.

برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،
لطفًا کد بالا را اسکن کنید.

منحصر شده است متهم می‌تواند در مهلتی ۲ ماهه که توسط مقام قضایی به او داده می‌شود، در جهت رضایت از بزه دیده یا جبران خسارت او و یا شاکی اقدام کند. در صورت توافق طرفین میانجیگری طبق شرایط ماده مذکور و رعایت تبصره‌ها و دستورات ماده ۸۱، مقام قضایی می‌تواند تعقیب را به مدت ۶ ماه تا ۲ سال معلق نماید. با توجه به نقش فعال متهم در پذیرش مجرمیت و اقرار خود، نشان‌دهنده شباهت این نهاد با «معامله اتهام» می‌باشد چرا که متهم در معامله اتهام نیز با پذیرش و اقرار به مجرمیت خود به مجازاتی سبک‌تر محکوم می‌شود. جبران خسارت بزه دیده و شرط گذشت وی، عدم سابقه محکومیت کیفری مؤثر در مورد مجرمان کم‌خطر و اصلاح‌پذیر یا جوان از شباهت‌های میانجیگری با «معامله اتهام» می‌باشد.

نهادهای مشابه دیگری در قوانین جزایی ایران وجود دارد که مختصر به آن اشاره می‌شود که عبارت‌اند از:

- الف. تعلیق تعقیب در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲
- ب. نهاد تخفیف مجازات در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
- پ. تعویق صدور حکم در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
- ت. ماده ۴ قانون مجازات اخلاگران در صنایع مصوب ۱۳۵۳

نتیجه

اعاده نظم عمومی از دست‌رفته اجتماع، از طریق کشف حقیقت مطلق، دستیابی به مجرم واقعی و اعمال مجازات پیش‌بینی‌شده قانونی بر وی، یکی از مهم‌ترین اهدافی است که نظام عدالت کیفری با ابزارهایی که در اختیار دارد به دنبال تحقق آن است. یقیناً دستیابی به این هدف، محصول فعالیت تمامی نهادهای موجود در نظام عدالت

جست‌وجو در پایگاه‌های داده و اطلاعاتی

کارگاه مقاله‌نویسی، بخش دوم

علیرضا ابراهیمی

■ دانش‌آموخته کارشناسی حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز ■

alireza_ebrahimi_law@yahoo.com

معرفی:

اگر قرار باشد مقاله‌تان در یکی از ژورنال‌های معتبر علمی منتشر شود، قطعاً میزان اعتبار ژورنال برایتان اهمیت دارد. اعتبار مقاله‌ها، تا حد زیادی، بستگی به اعتبار ژورنالی دارد که مقاله در آن منتشر می‌شود. هنگامی که در تکاپوی تهیه و انتشار یا ترجمه مقاله هستید، حتماً بارها و بارها، عبارت ISI به گوش‌تان خورده است، معمولاً دیگران نیز به شما توصیه می‌کنند که مقاله‌تان در یکی از نشریات ISI منتشر کنید. گاهی برای توصیف مقام و مرتبه علمی افراد به تعداد مقالاتی که در نشریات ISI منتشر کرده‌اند اشاره می‌کنند. مثلاً می‌گویند فلان استاد یا محقق تاکنون، ۳ مقاله ISI منتشر کرده است. اما واقعاً معنای ISI چیست؟ چرا برای اهل علم و پژوهش این‌همه اهمیت دارد؟ پایگاه‌های اطلاعاتی فراوانی امروزه وجود دارند که در زیر به آن‌ها اشاره شده است:

پایگاه‌های استنادی معتبر بین‌المللی:

سه پایگاه WOS، ESI و JCR جزو معتبرترین پایگاه‌های علم‌سنجی به‌شمار می‌آیند که توسط موسسه اطلاعات علمی ISI یا Thomson Reuters تهیه و بروزرسانی می‌شوند. مؤسسه ISI خدمات مربوط به پایگاه‌های داده، فهرست کتاب‌ها و مقالات را ارائه می‌دهد. به‌طور اختصاصی این خدمات نمایه‌سازی مقالات، ارجاع‌ها و تحلیل

آن‌ها است که توسط یوجین گارفیلد پایه‌گذاری شده است. این خدمات شامل نگهداری داده‌های استناد مقالات هزاران نشریه دانشگاهی است. این خدمات از طریق سرویس پایگاه‌داده ISI's Web of Knowledge در دسترس است. این پایگاه داده به پژوهشگران این امکان را می‌دهد که بدانند کدام مقاله‌ها بیشتر مورد استناد قرار گرفته

آخرین تحولات در شبکه علم بین‌الملل روزآمد می‌شود. مرجعیت علمی مبنای گزینش دانشمندان برتر در پایگاه طلایه‌داران علم است. انتخاب فهرست یک‌درصد دانشمندان برتر جهان (Highly Cited Researchers) با بررسی بیش از یازده هزار مجله علمی و در ۲۱ حوزه موضوعی علوم و علوم اجتماعی صورت می‌گیرد و داده‌های مورداستفاده در تحلیل و انتخاب پژوهشگران یک درصد برتر از سامانه شاخص‌دهی اساسی علم (ESI-ای اس آی) و وب علوم (SOW-وب آو ساینس) استخراج می‌شود. این داده‌ها یک دوره زمانی ده‌ساله را در برمی‌گیرند.

پایگاه Web of Science

پایگاه WOS (Web of Science)، یک فهرست از ارجاعات آنلاین است که در آن امکان جستجو و استخراج اطلاعات بر مبنای بازه‌های زمانی مختلف بر اساس شاخص‌های گوناگون علم‌سنجی وجود دارد. در پایگاه Web of Science، هر مقاله‌ای که مورد استناد قرار می‌گیرد، به سایر کتب و ژورنال‌های علمی که در حال حاضر و یا در گذشته به این مقاله استناد کرده‌اند، ارجاع داده می‌شود.

پایگاه Essential Science Indicators

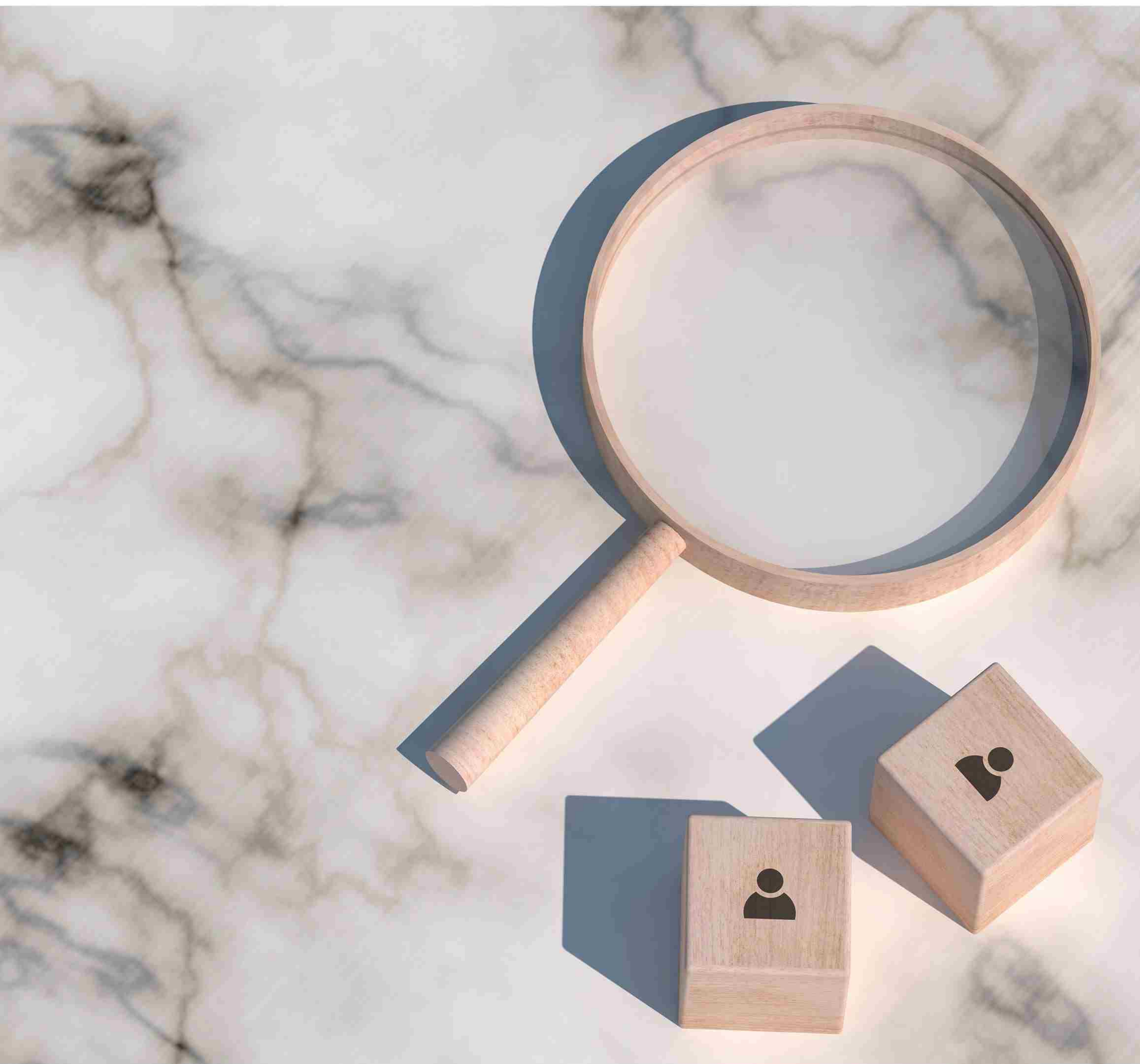
پایگاه ISE (Essential Science Indicators)، بر مبنای بازه‌های زمانی ۱۰ ساله، به ارائه آمار در قالب شاخص‌های تعیین‌شده تولید علم از جمله رتبه علمی کشورها بر اساس تعداد تولیدات علمی، تعداد کل استنادها و نسبت استناد به تولیدات علمی می‌پردازد.

پایگاه Journal Citation Reports

پایگاه JCR (Journal Citation Reports)،

و چه مقالاتی از این مقاله مطلبی را نقل‌قول کرده‌اند. این پایگاه به‌عنوان یکی از ایندکس‌کننده‌های مؤسسه تامسون رویترز، توانایی دارد تا پژوهشگران را از آنالیز کمی به وجود آمدن پژوهش‌ها و روند تسلسل علوم آگاه سازد؛ و برای این کار ۲۲ رشته انتخابی از بین مجلات موجود در وب آو ساینس از سراسر دنیا را که در مؤسسه ISI وجود دارد، تحت پوشش قرار می‌دهد و نیز حاوی ابزار آماری برای رتبه‌بندی پژوهشگران، سازمان‌ها، کشورها و مجلات به لحاظ میزان استناد به آن‌ها می‌باشد. مجلات و ژورنال‌هایی که خواستار گرفتن این استاندارد علمی هستند می‌بایست از نظر فاکتورهای سنجشی این مؤسسه مانند:

-ضریب تأثیر یا IF - شاخص فوریت (Immediacy Index) و نیمه‌عمر استناد مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. همچنین جهت ارتقاء اعضاء هیات علمی، دانشیاران و سایر پژوهشگران چاپ مقاله در ISI به‌عنوان یک معیار جهت ارتقاء می‌باشد که در صورت نگاهی تک‌بعدی به این قضیه معیار منصفانه‌ای نمی‌باشد. آی‌اس‌آی، سالانه گزارشی را تحت عنوان گزارش استنادی مجلات علمی که با سرواژه جی‌سی‌آر به انگلیسی (Journal Citation Reports) معروف است ارائه می‌کند که در آن، مجلات نمایه شده در بانک اطلاعاتی خود را بر اساس شاخصی با عنوان ضریب تأثیر رتبه‌بندی می‌کند. در حال حاضر ضریب تأثیر یکی از شاخص‌های اصلی برای اعتبار علمی مجلات علمی محسوب می‌شود. مرجع رسمی بررسی اعتبار مجلات، وبگاه تامسون رویترز است. پایگاه استنادی طلایه‌داران علم تامسون رویترز (ISE-ISI) به ارائه فهرستی از دانشمندان برتر دنیا می‌پردازد که هر دو ماه یک‌بار بر اساس

یا Islamic World Science Citation Center به اختصار ISC یک سامانه اطلاع‌رسانی علمی است که درصدد رتبه‌بندی دانشگاه‌های ایران و جهان اسلام و تجزیه و تحلیل مجلات علمی کشورهای اسلامی بر اساس معیارهای علم‌سنجی معتبر اسلامی می‌باشد.

پایگاه اطلاعاتی Science Direct

ساینس دایرکت یکی از مهم‌ترین پایگاه‌های اطلاعاتی علمی در سطح دنیا است که توسط انتشارات الزویر ارائه

جزو معتبرترین پایگاه استنادی علم‌سنجی است. از RCJ به عنوان ابزاری برای مقایسه سطح علمی مجلات استفاده می‌شود. معمولاً گزارش استنادی ارائه شده در JCR، در دو نسخه علوم (Sciences) و علوم اجتماعی (Social Sciences) انتشار می‌یابد. JCR مجلات علوم شامل اطلاعات بیش از ۸۰۰۰ مجله و همچنین JCR مجلات علوم اجتماعی شامل اطلاعات بیش از ۳۰۰۰ مجله می‌باشد.

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام ISC

اشاره نمود.

منابع ساینس دایرکت: مجلات:

مجلات موجود در ساینس دایرکت همگی دارای بالاترین میزان کیفیت ارائه مقاله‌های علمی در سطح دنیا هستند. این پایگاه دارای ۲۶۵۰ مجله است که همگی مقالات آنان با داوری‌های علمی منتشر می‌شوند. این تعداد مجله تا به حال بیش از ۱۹ میلیون مقاله علمی ارائه داده‌اند.

می‌شود. این پایگاه اطلاعاتی با ارائه مقالات پژوهشی و مجلات ناشران معتبر و کتاب‌های الکترونیکی یک منبع علمی کارآمد برای جامعه علمی در سطح دنیا محسوب می‌شود. ساینس دایرکت با همکاری موسسه‌های علمی معتبری در سطح دنیا اقدام به مجموعه‌سازی و ارائه اطلاعات علمی می‌نماید. از جمله همکاران ساینس دایرکت به مواردی همچون انجمن شیمی آمریکا، انجمن سلطنتی شیمی، انتشارات تیلور اند فرانسیس، وایلی، بریل و امرالد می‌توان

همچنین ساینس دایرکت دارای ۶۰۰ مجله دسترسی آزاد نیز بوده که مجموع مقالات آنها بیش از یک میلیون ۴۰۰ هزار عنوان است.

کتاب‌ها:

ساینس دایرکت پوشش کاملی از رشته‌های علمی موجود در پایگاه خود در زمینه ارائه کتاب‌های الکترونیکی دارد. این پایگاه دارای ۴۳ هزار عنوان کتاب از بیش از یک میلیون نویسنده است که برخی از آنان تازه‌حال بیش از ۵۰ بار تجدید چاپ شده‌اند. کتاب‌های موجود به شکل تکنوگاری‌ها، کتاب‌های درسی، کتاب‌های راهنما، آثار مرجع و سری کتاب‌ها ارائه می‌شوند.

پوشش موضوعی ساینس دایرکت:

فنی و مهندسی، علوم پایه، علوم پزشکی، علوم انسانی

ویژگی‌های ساینس دایرکت:

۱. دسترسی بدون محدودیت ۲. جستجوی پیشرفته ۳. تازه‌های انتشار ۴. پیشینه مطالعه، توصیه‌های مطالعه ۵. ادغام پایگاه‌ها

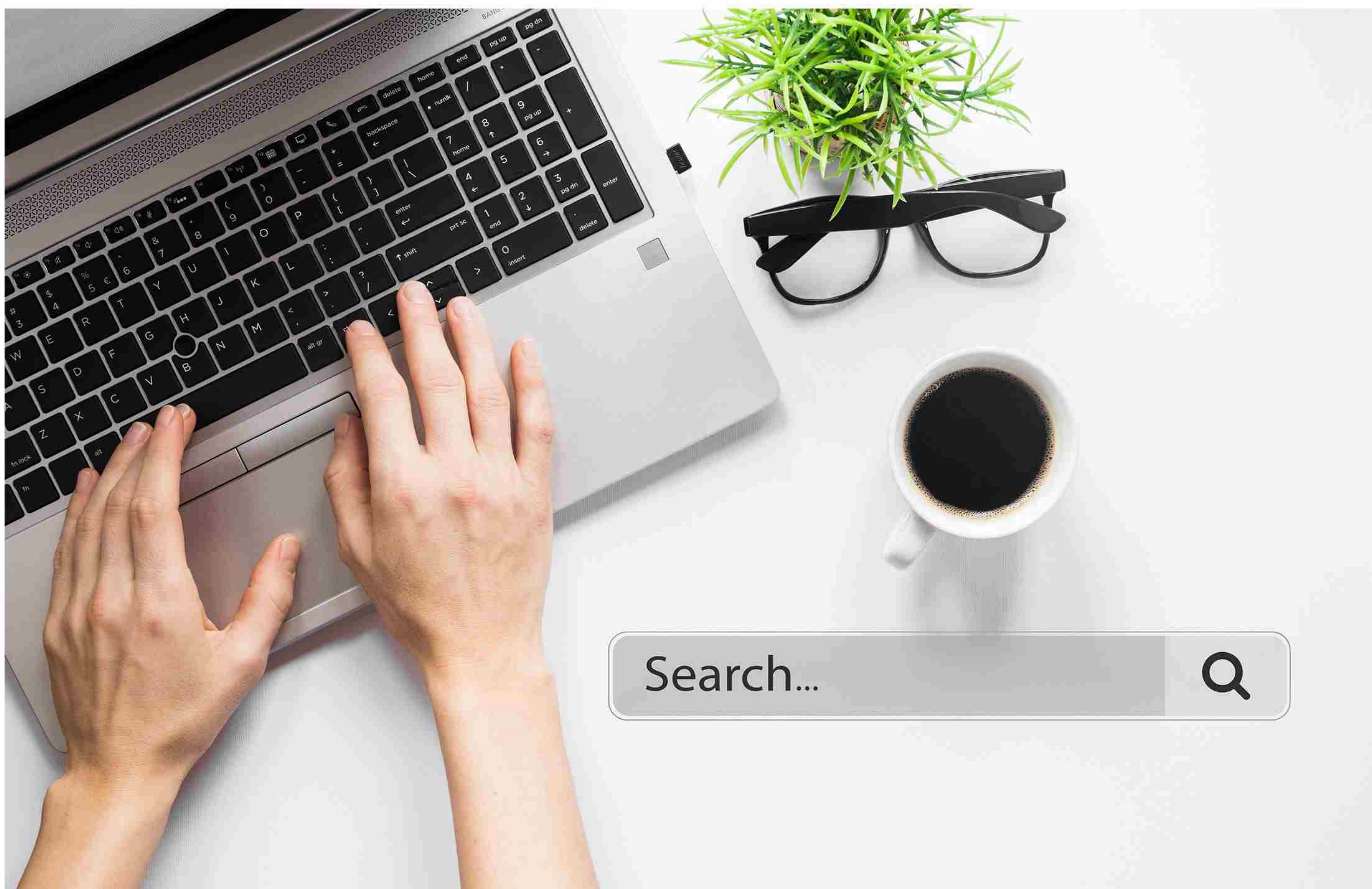
پایگاه Scopus

اسکوپوس Scopus، جزء بزرگ‌ترین پایگاه چکیده و نمایه‌های استنادی جهان است که یکی از ابزارهای سریع و جامع برای جستجو به شمار می‌رود. پایگاه Scopus علاوه بر چکیده، منابع متون را نیز نشان می‌دهد. علاوه بر جستجو و دسترسی به مقالات معتبر می‌توان فعال‌ترین نویسنده، سازمان، مراکز تحقیقاتی و مجلات هسته را در حوزه موضوعی خاص تعیین و رتبه‌بندی کرد. پایگاه Scopus با پوشش میان‌رشته‌ای

وسیع خود، مجلات علمی، کتب و مجموعه مقالات اجلاس را در زمینه‌های تکنولوژی، پزشکی، علوم اجتماعی، هنر و علوم انسانی ارائه می‌دهد. موضوع پوششی اسکوپوس شامل چهار حیطه اصلی علوم سلامت، علوم زیستی، علوم اجتماعی و علوم طبیعی می‌باشد. اسکوپوس یک ابزار مهم اینترنتی برای پژوهشگران است که در حوزه‌های مختلف موضوعی، نه تنها اطلاعات مقالات و چکیده آنها بلکه میزان استنادات آنها را نیز بیان می‌کند. به عبارت دیگر این پایگاه علاوه بر این که جستجو و دسترسی به مقالات معتبر را فراهم می‌سازد همچنین می‌تواند فعال‌ترین پژوهشگر، سازمان، مراکز تحقیقاتی و مجلات هسته را در یک حوزه موضوعی خاص، تعیین و رتبه‌بندی کند. پایگاه‌های علمی دارای هزینه برای متن کامل «که فقط دریافت متن کامل مقالات یا سایر اسناد موجود در آنها، دارای هزینه (معمولاً از طریق پرداخت حق اشتراک) است و سایر خدمات دیگر آنها ورود به بانک اطلاعاتی، جستجو، دریافت یا مشاهده اطلاعات کتاب‌شناختی و چکیده اسناد رایگان می‌باشد.

از نظر معتبر (سطح اعتبار) بودن اسناد و منابع پایگاه داده:

پایگاه‌های علمی از نظر سطح اعتبار به پایگاه‌های علمی غیرنمایه‌ای و نمایه‌ای تقسیم می‌شوند: پایگاه‌های علمی غیرنمایه‌ای، فرآیندی برای نمایه‌شدن مجلات مختلف ندارند، این بانک‌ها معمولاً پس از تکوین وب، یا به عرصه‌ی وجود گذاشتند و بدون وجود اینترنت، این گروه از بانک‌ها نیز، به وجود نمی‌آمدند. از این دسته می‌توان Google Scholar را نام برد. اما در نقطه مقابل، پایگاه‌های علمی

این امکانات را به‌طور عمده به دو دسته تقسیم می‌شوند: امکان تولید خروجی منطبق با نرم‌افزارهای مدیریت کتابشناسی (نرم‌افزار مرجع دهی و مرجع نویسی/نحوه‌ی نگارش منابع / مرجع‌نگاری)، همانند EndNote یا Reference Manager این‌مکان، یکی از بهترین امکانات موجود در برخی پایگاه‌های علمی است که فواید بسیار زیادی برای کاربران به همراه دارد. اما مهم‌ترین این فواید، سهولت در نگارش منابع مقالات، گزارش‌ها یا پروپوزال‌هایی است که قصد ارجاع یا استناد به مقالات جستجو شده را دارید.

امکان تحلیل‌های استنادی:

تحلیل‌های استنادی به مجموعه‌ای از تحلیل‌های آماری یا محاسباتی بر روی داده‌های مرتبط با استنادات مقالات البته برخی از این شاخص‌ها در سطوح مختلف

قرار دارند که اکثریت آن‌ها از بطن یک نمایه‌نامه چاپی به شکل یک بانک اطلاعات نمایه الکترونیک یا تحت وب تکامل پیدا نموده‌اند. فلذا بدیهی است که سابقه حضور و فعالیت این دسته از بانک‌ها، بسیار طولانی‌تر از دسته اول باشد.

از نظر وجود امکانات جانبی در پایگاه داده:

برخی از پایگاه‌های علمی، علاوه بر امکانات معمول و بعضاً مشترکی که ذکر گردید، از جمله امکان جستجوی ساده و پیشرفته، ذخیره‌سازی و گزارش اطلاعات کتاب‌شناختی اسناد، نمایش چکیده، نوع اسناد از نظر مقاله، گزارش، مقاله سمینار و غیره دارای امکانات مهم و جانبی دیگری بوده که بخصوص در تحلیل‌های مطالعات یا ارزیابی‌های علم‌سنجی در سطح فردی، دانشگاهی، رشته علمی، موضوعات خاص، کشور یا منطقه‌ای و غیره کاربرد زیادی دارد.

پژوهش‌ها جلوگیری خواهد کرد. افزایش امکانات مرتبط با نحوه سرویس‌دهی در سیویلیکا، و آشناسازی کامل همه پژوهشگران و به‌ویژه افراد مبتدی با این سامانه‌ها با برگزاری دوره‌های آشنایی‌بخشی، از جمله پیشنهادهای عنوان‌شده برای بهبود سیویلیکا بوده‌اند. همچنین سایت CIVILICA، بانک اطلاعاتی جامع مقالات در ایران دارای حق اشتراک است. از نظر هزینه دسترسی به محتویات داخل پایگاه داده: از نظر هزینه دستیابی به محتوای پایگاه‌های علمی یا اسناد آن‌ها، این پایگاه‌ها را می‌توان به سه گروه تقسیم‌بندی کرد، که عبارت‌اند از: «پایگاه‌های علمی دارای هزینه که حتی برای ورود اولیه به آن‌ها، جستجو و نمایش حداقل اطلاعات (اطلاعات کتاب‌شناختی) مستلزم پرداخت هزینه (معمولاً حق اشتراک سالیانه) بوده و در غیر این صورت، هیچ استفاده‌ای از آن‌ها نمی‌توان داشت. پایگاه‌های علمی مهم در این دسته، Web of Sciences همان بانک اطلاعاتی معروف ISI و SCOPUS هستند.

پایگاه مجلات تخصصی علوم اسلامی نور

پایگاه مجلات تخصصی نور از مجموعه پایگاه‌های مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی است که وظیفه شناسایی و عرضه مجلات تخصصی علوم انسانی و اسلامی را بر عهده دارد. در همین راستا شبکه جهانی نور وابسته به مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی از سال ۱۳۷۷ اقدام به عرضه مجلات مربوط به علوم اسلامی و علوم انسانی بر روی پایگاه حوزه نمود. استقبال کاربران از یک‌سو و قابلیت‌های روزافزون موردنیاز متخصصان مراجعه‌کننده از سوی دیگر، این شبکه را بر آن داشت تا با راه‌اندازی «پایگاه مجلات تخصصی نور» پاسخگوی این

فردی، دانشگاهی، منطقه‌ای، موضوعی یا رشته‌ای و غیرقابل‌محاسبه و تفسیر بوده و برخی فقط در یک سطح خاص، به‌عنوان مثال سطح مجله علمی، قابل‌محاسبه و تفسیر می‌باشند؛ اطلاق می‌گردد. نتیجه یا خروجی این تحلیل‌ها، شاخص‌های عددی قابل تفسیر در زمینه استنادات منابع مختلف یا سایر سطوح محاسبه‌شده است که معمولاً به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، اعتبار سطح محاسبه‌شده؛ به‌عنوان مثال اعتبار علمی فرد محقق، اعتبار علمی مقاله، اعتبار علمی مجله را نشان می‌دهد. یکی از مهم‌ترین و پرکاربردترین این شاخص‌های استنادی، شاخص ضریب تأثیر است که این شاخص فقط در سطح مجله علمی قابل‌محاسبه و تفسیر است.

سیویلیکا

پایگاه علمی و موتور جستجوی مقالات سیویلیکا، یکی از بزرگ‌ترین بانک مقالات تخصصی کشور، پایگاه تخصصی کنفرانس‌ها و همایش‌ها است که در سال ۱۳۸۴ شروع به فعالیت کرده است و در زمینه علوم سلامت و پزشکی، علوم زیستی و کشاورزی، علوم فیزیکی و مهندسی، علوم اجتماعی به نمایش موضوعی کنفرانس‌ها می‌پردازد. و دربردارنده‌ی بیش از ۵۰ هزار مقاله تخصصی فول تکست می‌باشد. پایگاه سیویلیکا عضو کنسرسیوم محتوای ملی است و در این کنسرسیوم ملی، تنها تأمین‌کننده داده‌های کنفرانس‌ها و همایش‌های تخصصی کشور ایران است. از جمله هدف‌های سیویلیکا، جلوگیری از پراکنده شدن نتایج پژوهش‌ها و مطالعه‌های پژوهشگران و دانشمندان ایرانی ذکر شده است. به‌علاوه، گرد هم آوردن کلیه کارهای قبلی در یک مجموعه و دسترسی آسان به آن‌ها، از انجام دوباره‌کاری در انجام

نقش نشریات علمی پژوهشی در جامعه علمی کشور و باهدف تأمین منابع غنی علمی جهت استفاده پژوهشگران و محققان، بانک نشریات علمی در دو بخش فارسی و انگلیسی اقدام به نمایه‌سازی متن کامل مقاله‌ها و تهیه آرشیو کاملی از نشریات از سال ۱۳۷۹ تاکنون نموده است.

امکانات و خدمات:

- معرفی و نمایه‌سازی مقاله‌های نشریات علمی مصوب وزارت علوم و تحقیقات (عتف) به صورت جامع و روزآمد
- معرفی و نمایه‌سازی مقاله‌های نشریات علمی مصوب وزارت بهداشت و درمان (عتف) به صورت جامع و روزآمد
- معرفی و نمایه‌سازی مقاله‌های نشریات علمی مصوب دانشگاه آزاد اسلامی
- معرفی و نمایه‌سازی مقاله‌های نشریات علمی سازمان‌ها و مراکز علمی ایران
- ارائه اطلاعات هر نشریه در صفحه اختصاصی همراه با دسترسی به بخش آرشیو
- امکان جستجوی اسامی و عبارات کلیدی در میان مقاله‌ها، نشریات و نویسندگان
- امکان مرتب‌سازی نتایج جستجو بر اساس میزان استناد، ارجاع، زمان انتشار و...
- معرفی و نمایه‌سازی نشریات ایرانی نمایه شده در پایگاه‌های معتبر بین‌المللی (ISI - Scopus)
- معرفی نویسندگان مقاله‌های پر استناد به تفکیک سال
- معرفی نویسندگان پرکار به تفکیک سال
- معرفی شاخصه‌های یک نشریه در بازه‌های زمانی مختلف
- قابلیت پیگیری ارجاعات به عمل آمده و استنادات دریافت شده
- ارائه برخط (Online) سرویس گزارش‌های

نیاز باشد. پایگاه مجلات تخصصی نور کوشیده است مقالاتی با موضوعاتی چون قرآن و حدیث، فلسفه، کلام و عرفان، فقه، اصول و حقوق، کتابداری و اطلاع‌رسانی، روان‌شناسی، اقتصاد، فرهنگ و هنر، مدیریت، حقوق، علوم سیاسی و... ضمن دسته‌بندی معنایی مجلات، دسترسی به محتوای ارزشمند آن‌ها را نیز به گونه‌ای متناسب فراهم آورد.

پایگاه اطلاعاتی SID

مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID) با هدف ترویج و اشاعه اطلاعات علمی، گسترش و ارتقای خدمات اطلاع‌رسانی به محققان، سرعت بخشیدن به کاوش‌های علمی و دستیابی آسان محققان به آخرین منابع اطلاعاتی منتشرشده در نشریات و دستاوردهای پژوهشی و نهایتاً افزایش اثربخشی تحقیقات در کشور، در ۱۶ مرداد سال ۱۳۸۳ راه‌اندازی گردید. این پایگاه بزرگ استنادی با بیش از پانزده سال فعالیت، همگام با آخرین پیشرفت‌های علمی، باهدف اهمیت دادن به نقش مدیریت دانش ملی و حفظ میراث علمی کشور و انتقال آن به نسل‌های آینده، با دو ویژگی "جامعیت و روزآمدی" به عنوان تنها بانک اطلاعات علمی با دسترسی آزاد (Open Access) در کشور به نشانی www.SID.ir فعالیت نموده و خدمات خود را از طریق بانک‌های نشریات علمی، مجامع علمی، طرح‌های پژوهشی در کنار سایر خدمات به مخاطبان ارائه می‌دهد. این مرکز به منظور ارتباط مستمر با جامعه علمی، پذیرای پیشنهادها و انتقادات سازنده بوده و آمادگی خود را جهت همکاری‌های علمی در چهارچوب خدمات ذکرشده با کلیه سازمان‌ها و نهادهای علمی و تحقیقاتی کشور اعلام می‌دارد. با توجه به اهمیت و

استنادی

- نشریات علمی پژوهشی (JCR) به تفکیک گروه‌های تخصصی
- محاسبه دو شاخص متداول بین‌المللی؛ شاخص تأثیر (Impact Factor) و شاخص آنی (Immediacy Index)
- ارائه فهرست مجلات نامعتبر وزارتین (Black List)

پایگاه اطلاعاتی نشریات کشور (مگیران)

بانک اطلاعات نشریات کشور مگیران در سال ۱۳۸۰ توسط بخش خصوصی راه‌اندازی شد. یکی از اهداف مگیران پوشش همه نشریات کشور است اما با توجه به محدودیت امکانات و گرایش اصلی سایت به عنوان یک سایت مرجع در حال حاضر خدمات کامل به نشریات علمی و تخصصی ارائه می‌شود و در مورد مجلات عمومی و نشریات خبری تنها به درج شناسنامه آن‌ها بسنده می‌شود. هم‌اکنون نیز با همراهی مدیران نشریات، بیش از ۳۰۰۰ عنوان مجله علمی و تخصصی در موضوعات مختلف در این پایگاه گردآوری شده‌اند که اطلاعات، فهرست مندرجات و متن بسیاری از مقالات آن‌ها با خدمات متعدد و متنوع در دسترس کاربران مگیران است. بسیاری از خدمات مگیران به صورت رایگان است اما دسترسی به متن مقالات و برخی خدمات تکمیلی با پرداخت حق اشتراک سالانه در اختیار کاربران قرار می‌گیرد. قابلیت‌ها و ویژگی‌هایی که می‌توان به آن اشاره کرد شامل:

فهرست مجلات، معرفی مجلات، مشاهده مقالات، دسترسی به منابع به صورت IP Based، راهنما، جستجو، بریده جراید، نشریات موردعلاقه من است.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در یکم مهر ۱۳۴۷ با نام «مرکز اسناد ایران» تأسیس شد و از سال ۱۳۸۸ به این نام خوانده می‌شود.

درباره پژوهشگاه

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در مهر ۱۳۴۷ تأسیس شد. مأموریت ایرانداک پژوهش، مدیریت دانش، آموزش، همکاری‌های پژوهشی و اطلاع‌رسانی، و پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری است.

پژوهش

مأموریت ایرانداک در سازمانی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و زیر نظر هیئت امناء با نام نمادین «گنج دانش» و شعار، به از گنج دانش به گیتی کجاست، انجام می‌شود. پژوهش در ایرانداک در سه پژوهشکده به انجام می‌رسد. دستاورد این مأموریت به شکل گزارش، کتاب، مقاله نشریه، مقاله، همایش، سخنرانی و میزگرد ارائه می‌شود. انتشار پژوهش‌نامه مدیریت و پردازش اطلاعات از سال ۱۳۵۱ شروع شد. بسیاری از خدمات پژوهشی ایرانداک نیز از سال ۱۳۵۰ عرضه شوند.

مدیریت دانش

دستاوردهای مدیریت دانش و اطلاعات علمی و فنی کشور در سامانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعات ارائه می‌شوند. پایگاه اطلاعات گنج با صدها هزار رکورد از پربازدیدترین پایگاه اطلاعات علمی و فنی کشور است. تولید ارزش افزوده و اطلاعات پشتیبان و همچنین تحلیل اطلاعات، بخشی دیگر از مدیریت

خود را در مجله ISI چاپ نماید. طبق بخشنامه وزارت علوم نتیجه فعالیت‌های پژوهشی که به صورت مقاله‌های علمی چاپ می‌شوند بر اساس WOS (یا JCR) بودن یا ISI Listed بودن یا CSI بودن دارای امتیازات جداگانه هستند. به عنوان مثال اگر هزینه طرح پژوهشی از ۵ میلیون تومان بیشتر شود، مجری طرح باید دو مقاله مستخرج از طرح را در یک مجله WOS (یا JCR) چاپ نماید. اگر از ۱۰ میلیون تومان بیشتر شد ۳ مقاله و اگر موفق به چاپ مقاله نشد جریمه می‌شود. دانشگاه‌های مختلف امتیازات خاصی را برای چاپ مقاله مستخرج از پایان‌نامه در نظر گرفته‌اند. همچنین دانشجویان خارج از کشور برای به تأیید رساندن مدرک خود در وزارت علوم باید یک مقاله مستخرج از رساله دکتری در مجلات SOW چاپ نمایند. دانشگاه‌های مختلف امتیازات خاصی را برای چاپ مقاله مستخرج از پایان‌نامه در نظر گرفته‌اند. همچنین دانشجویان خارج از کشور برای به تأیید رساندن مدرک خود در وزارت علوم باید یک مقاله مستخرج از رساله دکتری در مجلات SOW چاپ نمایند (مراجعه شود به آخرین بخشنامه در سایت وزارت علوم). مقالات ISI نقش بسیار مهمی در فعالیت‌های علمی پژوهشگران داخل کشور ایفا می‌کند.

برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،
لطفاً کد بالا را اسکن کنید.

دانش است و سامانه‌های پیشینه پژوهش، همانندجو، دروازه اطلاعات علمی ایران، اصطلاح‌نامه، راهنمای پژوهش و پژوهشگران، پرسشنامه‌ساز پرسا و نمای مقاله‌های ایرانیان در جهان نمونه‌هایی از آن‌ها هستند.

نتیجه‌گیری:

اغلب کسانی که وارد دانشگاه می‌شوند روزی فارغ‌التحصیل خواهند شد، تعداد زیادی از این افراد موفق به کسب مدرک فارغ‌التحصیلی می‌شوند. برخی ممکن است با همین مدارک به اشتغال روی بیاورند و گروهی دیگر ممکن است علاوه بر اشتغال در رشته تحصیلی همواره در اندیشه ارتقا سطح دانش خود باشند. تلاش کنید که از دسته دوم باشید چراکه هیچ‌کس از گسترش آگاهی زیان ندیده و هر چه میزان آگاهی شما نسبت به رشته تخصصی تحصیلی‌تان بیشتر شود نگرانی‌هایتان از دستیابی به شغل‌های تخصصی کمتر می‌شود. مطالعه مقالات معتبر علمی به شما کمک می‌کند تا دانش‌تان را از حد یک فارغ‌التحصیل دانشگاه فراتر ببرید. نشریات ISI برای رشد و توسعه دانش حرفه‌ای‌تان به شما کمک شایانی خواهند کرد. اگر تلاش کنید تا همواره در جریان تازه‌ترین تولیدات علم در زمینه تخصص‌تان باشید به سرعت به تفاوت میان دانش خود و سایرین پی خواهید برد. جهان پیرامون مملو از دانش است و میزان این دانش روز به روز افزایش می‌یابد تلاش کنید تا به دنیای بزرگ‌تری بیندیشید و از اندیشه‌تان را گسترش دهید.

مقالات ISI نقشی بسیار مهم در فعالیت‌های علمی پژوهشگران در ایران ایفا می‌کند. در ایران بالاترین امتیاز دانشگاهی به پژوهشگری تعلق می‌گیرد که بتواند مقاله

گشایش اعتبار اسنادی

مریم پور بهمن

■ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق اقتصادی دانشگاه علامه طباطبائی ■

Mary.pourbahman1@gmail.com

امروزه افزایش جمعیت و رشد چشمگیر اقتصادی و گسترش معاملات در سطح بین‌الملل منجر شده کشورها و سازمان‌های بین‌المللی تلاش کنند تا گام‌های محکم‌تری جهت رفع دغدغه‌های تجار، شرکت‌ها و نهادها بردارند. تجارت به‌خودی خود فرآیند پیچیده‌ای دارد که در زمان رخداد در عرصه بین‌الملل به‌مراتب پیچیده تر نیز خواهد شد که به تبع ریسک، مسئولیت و هزینه‌های بالاتری نیز دارد. یکی از سازمان‌های بین‌المللی فعال در این زمینه اتاق بازرگانی بین‌المللی می‌باشد که تلاش می‌کند از منافع تجار در برابر دولت‌ها حمایت نماید. از جمله مهم‌ترین اهداف اتاق بازرگانی تدوین قوانین استاندارد ناظر بر تجارت بین‌المللی می‌باشد. ابتدایی‌ترین تعهد از طرف فروشنده در برابر خریدار تهیه و ارسال کالا در زمان تعیین شده و مطابق قرارداد می‌باشد و در مقابل خریدار متعهد به پرداخت وجه می‌باشد. در حال حاضر روش‌های پرداخت بین‌المللی بیش‌از پیش رشد نموده‌اند در واقع به موازات گسترش تجارت بین‌المللی، تجار و سیستم بانکی روش‌های پرداخت پیشرفته‌تری را تدوین کرده‌اند به گونه‌ای که طرفین با توافق خود می‌توانند بنا به مصالح سیاسی، اقتصادی، جغرافیایی و... یکی از روش‌ها را برگزینند. یکی از این روش‌های پرداخت بین‌المللی، پرداخت از طریق اعتبار اسنادی می‌باشد که در مقاله حاضر به آن خواهیم پرداخت.

تسهیل تبادل پول، ریسک‌های موجود را نیز برای طرفین معامله به حداقل می‌رساند. این روش از طریق بانک‌ها به اجرا درمی‌آید و امکان پرداخت مبلغ مورد قرارداد را به فروشنده بعد از ارائه اسناد حمل معتبر و مطابق با شرایط CL می‌دهد.

عبارت گشایش اعتبار اسنادی (Documentary Credit)، که به عنوان اعتبار اسنادی یا اختصاراً LC (Letter of Credit) نیز شناخته می‌شود، یکی از بهترین و قابل اطمینان‌ترین روش‌های اصلی پرداخت در تجارت بین‌الملل است چرا که علاوه بر

در این مقاله به بررسی کارکردها، مزایا، چالش‌ها و هزینه‌های مرتبط با گشایش اعتبار اسنادی می‌پردازیم. اعتبار اسنادی درواقع روشی است جهت دستیابی به تعهد قابل قبول بازرگانی. مطابق ماده ۲ قواعد متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP 600) اعتبار اسنادی این چنین تعریف شده است:

هرگونه ترتیباتی، به هرنام یا توصیفی، که در بر گیرنده تعهد قطعی و برگشت‌ناپذیر بانک گشاینده نسبت به پذیرش پرداخت اسناد ارائه شده طبق شرایط اعتبار است.

شرایط تعیین شده در LC، مبلغ مورد نظر را به فروشنده (صادرکننده) پرداخت نماید. این ساختار اطمینان می‌دهد که تنها در صورتی که خریدار اسناد را تایید کند و تایید شود که کالاها مطابق با شرایط قرارداد هستند، پرداخت انجام خواهد شد. در زمان درخواست گشایش اعتبار توجه و رعایت سیاست‌های داخلی بانک اهمیت دارد و بعلاوه مقررات ناظری هم چون قوانین مبارزه با پول‌شویی و تحریم به‌صورت فرامرزی باید در نظر گرفته شود. در این راستا و معمولاً نیاز به پشتوانه‌ای مانند ضمانت مدیران شرکت و یا سپرده ای نقدی حداقل برابر با مبلغ اعتبار در نزد بانک داشته باشد. مطابق با ماده ۱۵ قانون عملیات بانکی بدون ربا و اصلاحات و الحاقات قانونی آن، تمامی قراردادهایی که بین مشتری بانک و خود بانک منعقد می‌شوند لازم‌الاجراء و تابع آیین‌نامه اسناد هستند و در صورت

گشایش اعتبار اسنادی به عنوان یک روش تامین مالی تجاری عمل می‌کند که در آن بانک خریدار (بانک گشاینده) به نمایندگی از مشتری خود (واردکننده یا خریدار)، تعهد می‌دهد که در صورت ارائه اسناد مطابق با

نیاز باید از طریق اجرای ثبت اقدام شود. در حال حاضر و با توجه به مسائل مطرح شده بانک‌ها برای مطمئن بودن در مورد ارجاع قرارداد و جلوگیری از هر تفسیر مغایری، قرارداد گشایش اعتبار اسنادی را در قالب "قرارداد جعاله گشایش اعتبار اسنادی" تنظیم می‌کنند. هدف از این کار این است که این قرارداد را به عنوان یکی از عقود در نظر بگیرند که مشمول قراردادهای لازم‌الاجراء ماده ۱۵ قانون عملیات بانکی بدون ربا است. مطابق قرارداد جعاله مذکور مشتری را جاعل و بانک را عامل در نظر می‌گیریم. براساس ماده ۱ این قرارداد هنگامی که جاعل فرم گشایش اعتبار اسنادی را که از بانک گرفته امضا می‌کند، از بانک می‌خواهد تا هم زمان با دریافت اسناد حمل از جاعل مبلغ مشخصی را به ذی‌نفع اعتبار پرداخت کند. در این قسمت به طور خلاصه به مراحل گشایش اعتبار اسنادی:

- مرحله ی اول:

ابتدا باید قراردادی بین دو طرف منعقد شود که نیاز به فرآیند پرداخت داشته باشد. (قرارداد پایه)

- مرحله ی دوم:

بعد از انعقاد قرارداد، در صورتی که طرفین اعتبار اسنادی را به عنوان روش پرداخت خود انتخاب کنند و شرط ضمن عقدی مبنی بر درج شرط پرداخت ثمن به وسیله ال سی در قرارداد تعیین کنند، خریدار ابتدا باید به بانک مراجعه کرده و درخواست گشایش اعتبار خود را ثبت نماید. (قرارداد یا تقاضا نامه گشایش ال سی)

در این مرحله بانک ریسک موجود در خصوص گشایش اعتبار اسنادی را ارزیابی می‌کند. اعمال انجام‌شده در این مرحله توسط اداره اطلاعات اعتباری بانک صورت می‌پذیرد و نتیجه به شعبه ابلاغ می‌گردد.

- مرحله ی ششم:

بعد از این که بانک در مورد کامل بودن مدارک اطمینان حاصل کرد، متن اعتبار اسنادی به بانک مقرر ارسال می‌شود و نتیجتاً بعد از اطمینان از اصل بودن اعتبار اسنادی، به ذی‌نفع ابلاغ می‌کند. درواقع متن اعتبار اسنادی ترجمه‌ی فرم درخواست گشایش اعتبار است که خریدار آن را تکمیل کرده‌است.

- مرحله ی هفتم:

بعد از این که بانک فروشنده مطلع شد که اعتبار گشایش‌یافته، فروشنده را از موضوع باخبر می‌کند.

- مرحله ی هشتم:

بعد از اطلاع فروشنده از گشایش اعتبار، او کالاهای تولید شده را جهت حمل به شرکت حمل‌کننده تحویل می‌دهد و اسناد مربوطه را تحویل می‌گیرد.

- مرحله ی نهم:

شرکت حمل‌کننده، کالا را تا مقصد حمل می‌کند.

- مرحله ی دهم:

بعد از دریافت اسناد از طرف فروشنده و بعد از تهیه باقی اسناد، تمامی اسناد را به بانک خود تحویل می‌دهد. منظور از باقی اسناد فاکتور فروش، گواهی مبدأ، گواهی بازرسی می‌باشد. بعد از این که بانک اسناد را

- مرحله ی سوم:

مطابق ماده ۴ مقررات یو سی پی ۶۰۰ در این حالت قراردادی دیگر بین طرفین منعقد می‌شود. قرارداد اعتبار اسنادی قراردادی مستقل از قرارداد پایه یا هر قرارداد دیگری است و طرفین این قرارداد، بانک گشایش کننده اعتبار و خریدار هستند.

- مرحله ی چهارم:

بر اساس اصل تطبیق یا مطابقت کالا با اسناد جهت انجام فرایند گشایش اعتبار فرد باید اسنادی به بانک ارائه دهد. این اسناد عبارت‌اند از:

۱. فرم تقاضای گشایش اعتبار
۲. فرم ثبت سفارش که باید توسط وزارت بازرگانی مهر و شماره‌گذاری شده باشد
۳. بیمه نامه باربری که توسط شرکت ایرانی صادر شده است
۴. فرم ارائه تسهیلات جهت گشایش اعتبار اسنادی و وارداتی تکمیل شده
۵. ارائه تعهدنامه‌ی نوسانات نرخ ارز
۶. تعهدنامه‌ی ورود و ترخیص کالا مطابق با توافق نامه
۷. درموردی که کالا از خارج ترخیص شده باشد ارائه‌ی برگ ترخیص ضروری است
۸. تعهدنامه‌ی حذف بازرسی در صورتی که کالا شمول استانداردهای اجباری نباشد و واردکننده تقاضای بازرسی می‌کند.

- مرحله ی پنجم:

اگر بانک خریدار (بانک گشاینده اعتبار)، موافقت خود را مبنی بر پذیرش درخواست گشایش اعتبار اعلام کند، موضوع به بانکی که خود فروشنده انتخاب کرده است ابلاغ می‌شود. بانک اعتبار متقاضی را می‌سنجد و پس از انجام بررسی‌های لازم اقدام به گشایش اعتبار اسنادی می‌کند. به بیان دیگر

تنها پس از ارسال و تایید اسناد انجام می‌شود.

۴. افزایش اطمینان بین طرفین:

هر دو طرف معامله از اینکه بانک‌ها در قرارداد دخیل هستند و نقش نظارتی دارند، احساس امنیت می‌کنند.

معایب گشایش اعتبار اسنادی

۱. هزینه‌های بانکی:

گشایش اعتبار اسنادی هزینه‌هایی را به هر دو طرف تحمیل می‌کند که می‌تواند شامل کمیسیون‌ها، هزینه‌های اداری و مبادله‌ای باشد.

۲. پیچیدگی اسنادی:

دقت در تطابق اسناد حمل معتبر با شرایط CL می‌تواند فرآیند را پیچیده و وقت‌گیر کند.

۳. اختلافات قانونی:

در صورت بروز اختلاف بر سر تفسیر شرایط CL، ممکن است فرایندهای حقوقی پیچیده و زمان‌بر شوند.

۴. هزینه‌های گشایش اعتبار اسنادی:

الف. کمیسیون‌های بانکی

بانک‌ها برای ارائه خدمات CL، کمیسیون‌هایی را دریافت می‌کنند که می‌تواند بر اساس ارزش معامله یا ثابت باشد.

ب. هزینه‌های مرتبط با تأخیرها

تأخیر در ارائه اسناد یا تایید آن‌ها می‌تواند منجر به افزایش هزینه‌ها به دلیل

دریافت کرد ابتدا آن‌ها را با شرایط اعتبار اسنادی تطبیق می‌دهد و برای این موضوع پنج روز فرصت دارد و نهایتاً وجه کالا را به فروشنده می‌پردازد.

- مرحله‌ی یازدهم:

در صورت انطباق اسناد، بانک گشاینده‌ی اعتبار باید ظرف مدت پنج روز اسناد را بررسی کرده و از خریدار بخواهد تا وجه معامله را پرداخت کند.

- مرحله‌ی دوازدهم:

هنگامی که وجه معامله تسویه شد بانک نیز اسناد را به خریدار تحویل می‌دهد.

- مرحله‌ی سیزدهم:

بانک اسنادی که دریافت کرده به حمل‌کننده تحویل می‌دهد و حمل‌کننده بعد از بررسی اسناد کالا را به خریدار تحویل می‌دهد.

• مزایای گشایش اعتبار اسنادی

۱. تضمین پرداخت:

LC به عنوان یک تضمین بانکی عمل می‌کند که از سوی بانک گشاینده به فروشنده ارائه می‌شود. این امر فروشنده را از دریافت پول خود مطمئن می‌سازد.

۲. کاهش ریسک:

گشایش اعتبار ریسک‌های مرتبط با تجارت بین‌الملل، مانند ریسک‌های سیاسی، ارزی و اعتباری را کاهش می‌دهد.

۳. مدیریت بهتر جریان نقدینگی:

خریدار می‌تواند با استفاده از LC، جریان نقدینگی خود را مدیریت کند چرا که پرداخت

تا به بهترین شکل از این ابزار مالی بهره‌مند شوند.

تأخیر در تحویل کالا یا پرداخت شود.

ج. بیمه و حمل و نقل

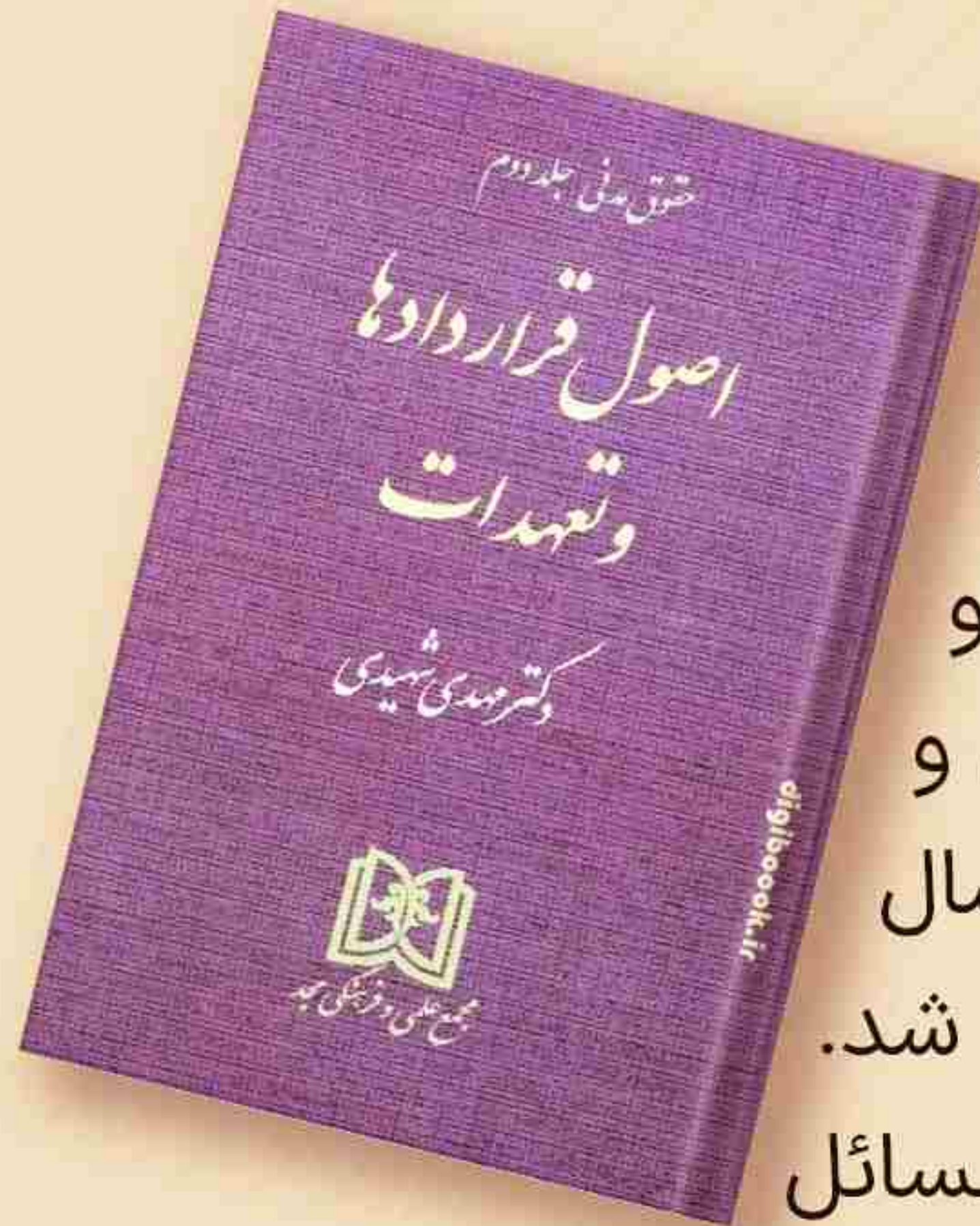
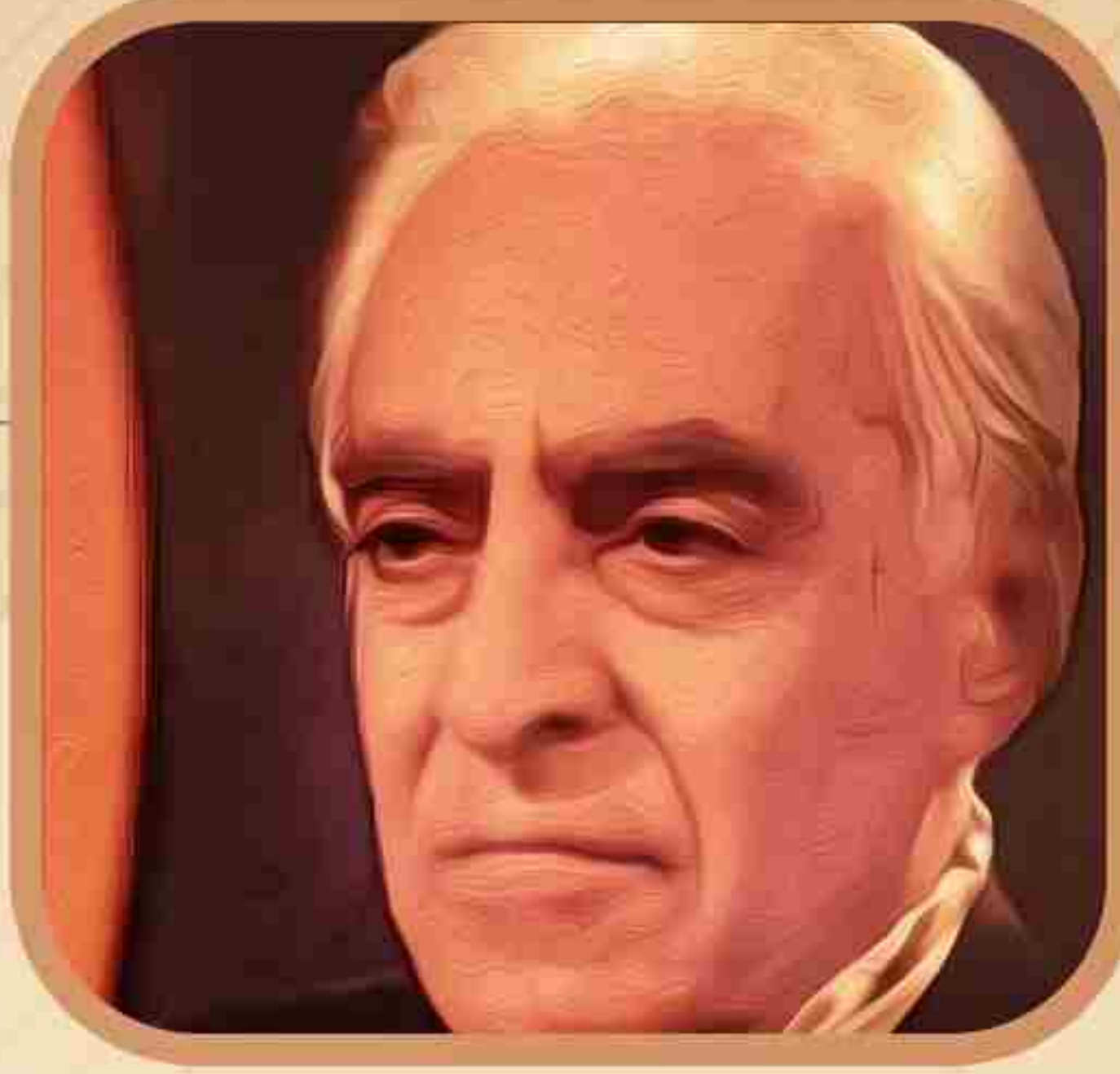
هزینه‌های بیمه و حمل و نقل کالا نیز باید در نظر گرفته شود، زیرا این هزینه‌ها معمولاً بخشی از شرایط LC هستند.

نتیجه‌گیری:

گشایش اعتبار اسنادی یکی از مطمئن‌ترین روش‌ها برای انجام معاملات بین‌المللی است که به طور گسترده‌ای برای مدیریت ریسک و تضمین پرداخت‌ها استفاده می‌شود. با این حال، هزینه‌های مربوط به گشایش و استفاده از CL می‌تواند بالا باشد و نیازمند دقت و توجه زیادی در تهیه و بررسی اسناد است. بنابراین، شرکت‌ها باید منافع و هزینه‌های مرتبط با گشایش اعتبار اسنادی را با دقت ارزیابی کرده و در صورت نیاز از مشاوران مالی و حقوقی کمک بگیرند.

برای مشاهده منابع و دریافت مقاله،
لطفاً کد بالا را اسکن کنید.

مهدی شهیدی (۱۷ خرداد ۱۳۱۳-۲۲ بهمن ۱۳۸۳) حقوق‌دان، استاد برجسته دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی و وکیل پایه یک دادگستری. ایشان نقش موثری در تهیه و تنظیم لوایح قانون مجازات، طرح قانون اساسی و نیز اصلاح قانون تجارت ایفا نمود و در سال ۱۳۸۰ به عنوان استاد نمونه کشوری شناخته شد. و نیز در جهت توضیح و تفسیر حقوقی مسائل مستحدثت بسیار پیشرو بوده و برای اولین بار مسائلی نظیر تلقیح مصنوعی انسان و وضعیت کودکان آزمایشگاهی را از نظر حقوقی تحلیل نمود.

استاد مهدی شهیدی تالیفات قابل توجهی مرتبط با موضوعات حقوق قراردادهای و تعهدات داشته و آثار وی همواره از منابع مورد توجه دانشجویان حقوق به شمار می‌روند. گرچه کتب حقوقی اغلب به کلام سنگین شهرت داشته اما نوشته‌های ایشان به بیان روان آن بین جامعه حقوقی شناخته می‌شود. همچنین مجموعه مقالاتی از وی مشتمل بر موضوعاتی از حقوق بین‌الملل خصوصی، حقوق بازرگانی، حقوق مدنی در دسترس علاقه‌مندان می‌باشد. از آثار استاد شهیدی نیز می‌توان به کتاب‌هایی نظیر: شروط ضمن عقد، سقوط تعهدات، اصول قراردادهای و تعهدات، تشکیل قراردادهای و تعهدات و... اشاره نمود.

